

Уведен у нови инвентар бр.
1 јануара 1932 год.
Београд.

797

Predosnova građanskog zakonika za Kraljevinu Jugoslaviju

Posebni otisak
iz
Spomenice Dolencu, Kreku, Kušeu i Škerlju
o šesetogodišnjici njihova života

od

d-ra Čed. Markovića,
profesora Univerziteta
Subotica

Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Ćeč)

1936

je svakako i način izražavanja, ako ne, donekle, i način mišljenja. Pa ipak su mnogi propisi Austrijskog građanskog zakonika u Predosnovu preuzeti takvi kakvi su — po sadržini i redakciji iz 1811 godine, razume se, u prevodu, i to često u *doslovnom* prevodu. Šta li bi na to rekao pokojni d-r Mil. Vesnić, koji je bio mišljenja, da se iz Opštег imovinskog zakonika »ne sme prepisati nijedno naređenje«, ma da to naše t. r. jedino *potpuno samostalno zakonodavno delo* u oblasti privatnog prava, po rečima Vesnića izvrsno zakonodavno delo, »treba da služi zakonodavcu u Srbiji, i u ostalim zemljama slovenskog juga, kao ugled uviđavnosti, originalnosti i marljivosti« (d-r Mil. R. Vesnić, Opšti imovinski zakonik za Kraljevinu Crnu Goru. Izdanje Čupićeve zadužbine, Beograd 1891). Nemac Dikel¹ mislio je, da će Opšti imovinski zakonik naići na dobar prijem ne samo u pravnoj nauci, nego i kod zakonodavaca. Na žalost, uticaj mnogo i sa razlogom hvaljenog Opštег imovinskog zakonika ne opaža se u Predosnovi. Ali njena slaba strana nije u tome.

Sud o Predosnovi u celini ili sud o Predosnovi uopšte (razume se, reč je o mom ličnom суду) nepovoljan je. *Predosnova nije na visini savremenih zakonika i nacrtu*. Ona pretstavlja *noveliranje noveliranog Austrijskog građanskog zakonika*. Ako se pod noveliranjem jednog zakonika razume što i krpež (zakrpa, popravka, dopravka, reparacija) neke stare (dotrajale, poderane, oronule) stvari, Predosnova je, u slici rečeno, *krpež krpeži*. I pored izvesnog broja propisa, koji joj čine čast, *ona ne zadovoljava ni sistemom, ni sadržinom, ni jezikom*.

Sistem.

Zadržan je sistem Austrijskog građanskog zakonika. Prema tome, njegove mane u pogledu sistema, mane su i Predosnove. Evo samo nekih, kako karakterističnih u upoređenju sa novijim zakonnicima i nacrtima (na primer, prema Madarskom nacrtu, iza koga Predosnova po svojoj na-učnoj i tehničkoj vrednosti daleko zaostaje).

1. Porodično pravo ne čini poseban deo. U sastavu je prvog dela: »O ličnom pravu«. Propisi o bračnim imovinskim odnosima nalaze se u drugom odeljku drugog dela (imovinsko pravo) pod naslovom: »O obaveznim pravima«.

2. Ni propisi o naslednom pravu nisu izdvojeni u poseban deo. Nalaze se u prvom odeljku (*O stvarnim pravima*) drugog dela (O imo-

¹⁾ Über das neue bürgerliche Gesetzbuch für Montenegro und die Bedeutung seiner Grundsätze für die Kodifikation im allgemeinen mit Bemerkungen über den neuen Entwurf eines deutschen bürgerlichen Gesetzbuches. Von Dr. Karl Dikel, Amtsrichter in Berlin. Marburg (Hessen). Oscar Ehrhardt's Univ.-Buchhandlung 1889.

vinskom pravu). Prema tome, u *sistemu Predosnove, nasledno pravo je stvarno pravo*, pa je i subjektivno nasledno pravo — »pravo užeti u posed celu zaostavštinu ili srazmeran deo zaostavštine« (§ 572), i onda je razumljiv i naslov šesnaestog poglavlja: »O uzimanju nasledstva u posed«. Zaboravilo se, da u Predosnovu nije prenesen — i dobro je učinjeno što nije prenesen — § 308 Austrijskog građanskog zakonika, u kome je i nasledno pravo uvršćeno u stvarna prava.

3. Bez toga pogrešnog shvatanja naslednog prava kao stvarnog prava bilo bi nepojmljivo, zašto se propisi »O zajednici vlasništva i drugih stvarnih prava« nalaze posle propisa »O pravu nasledstva«.

4. Izmešani su propisi o pravu svojine na pokretnim i na nepokretnim stvarima. Isto tako i propisi o založnom pravu na pokretnim i na nepokretnim stvarima (dok su i u Nemačkom i u Švajcarskom građanskom zakoniku propisi o založnom pravu na nepokretnim stvarima odvojeni od propisa o založnom pravu na pokretnim stvarima, a od jednih i drugih odvojeni propisi o založnom pravu na pravima).

5. Za uslove (uvete) pri ugovorima vrede propisi postavljeni za uslove pri izjavama poslednje volje (§§ 883, 690). Po tom pitanju, kao i po nekim drugim, pravilnije je postupljeno i u Građanskom zakoniku za Kneževinu Srbiju od 1844 godine (§§ 546, 474).

6. Na ugovor o prodaji i kupovini primenjuju se izvesni propisi za ugovor o razmeni (§ 1045). Ako se tome doda (*stvarno potpuno izlišan*) propis, po kome se »kod naplatnog ugovora naplaćuju ili stvari stvarima ili delanja delanjima ili i stvari delanjima a delanja stvarima« (§ 903), izvesno je, da bi nas, sudeći po njima, stranci i budući istoričari stavili u red naroda sa naturalnom privredom. Kao što se vidi, Predosnova nas pomalo i unakaraduje. Noviji zakonici i nacrti su vernija ogledala. Tako, u Nemačkom građanskom zakoniku i Madarskom nacrtu samo su po jedan, u Švajcarskom građanskom zakoniku samo dva propisa o ugovoru o razmeni. Na njega se shodno primenjuju propisi za ugovore o prodaji i kupovini.

7. Izmešani su propisi o ugovornoj i o izvanugovornoj odgovornosti ili odgovornosti za subjektivno i za objektivno protivpravne radnje (§ 1242). Potreba njihovog odvajanja jasna je, kad se, na primer, postavi pitanje o odgovornosti bez krivice i o saučesništvu.

8. Unošenje propisa o održaju i o zastarelosti u jedno isto poglavlje (§§ 1392—1432) ni pre 125 godina nije moglo odgovarati potrebi sistema. Bez te pogreške ne bi imali »Zajednička naredenja« kao naziv trećeg dela, a možda ni taj »Treći deo«. Izuvez propise o održaju, kojima je mesto u odgovarajućim poglavljima o pribavljanju stvarnih prava, ostala njegova sadržina spada u »Drugi odeljak imovinskog prava«, u poseban deo: tražbeno pravo.

9. Ko pri čitanju Predosnove obrati pažnju na sistem, primetiće, da se neki propisi (po sadržini) ponavljaju (na primer § 1395 u vezi sa §§ 348, 349) ili da ne odgovaraju naslovima (oznake, marginalije), pod kojima su.

Sadržina.

Po sadržini, u Predosnovi je, uglavnom, obuhvaćena materija kao i u novijim zakonnicima.

1. Po ugledu na Švajcarski i na Nemački gradanski zakonik, unesenii su i propisi o neprivrednim (negospodarskim) udruženjima i o zadužbinama (§§ 42—101). Ali kako je nadzorna vlast ne sud, nego zadužbinama, po upravna vlast, koja ima da vodi i registar udruženja i zadužbina, postavlja se pitanje, da li su propisi o njihovom postanku, o organizaciji i o prestanku materija Građanskog zakonika. Isto tako postavlja se i pitanje o celishodnosti izvesnog privilegisanja crkvenih zadužbina.

2. U Predosnovi nema ni pomena o nekim ustanovama Opštег imovinskog zakonika, na primer o podlogu (članovi 183—192; 864) o suponi (članovi 442—445; 892), o sprezi (članovi 446—456; 893). Da li se još održavaju i da li je još potrebno njihovo zakonsko uređenje, o tome bi imali da se izjasne pravnici toga pravnog područja.

3. U novije vreme oseća se potreba za ustanovom prava svojine na pojedinim spratovima kuća. Izvesno je, da ono ne bi bilo protivno javnom poretku i moralu. U Predosnovi nije predviđeno.

4. Predosnova sadrži oko šeset izlišnih paragrafa (1, 2, 4, 5, 43, 103, 123, 146, 151, 152, 157, 165, 174, 262, 263, 264, 288, 324, 325, 326, 333, 338, 372, 381, 388, 392, 393, 410, 423, 434, 450, 463, 467, 585, 654, 898, 899, 903, 926, 927, 928, 933, 943, 945, 1018, 1046, 1067, 1074, 1143, 1146, 1216, 1241, 1252, 1263, 1282, 1287, 1288, 1289, 1291, 1293, 1317, 1324, 1325, 1326), što čini dvadeset treći deo od ukupnog broja.

Neki od tih paragrafa (na primer §§ 1, 2, 324) izlišni su bez obzira na ostalu sadržinu Predosnove, drugi s obzirom na ostale paragrafe (na primer § 1395 s obzirom na §§ 348, 349). Sadržina mnogih paragrafa je čisto udžbenička. Kad bi se uračunale i sve izlišne rečenice u pojedinim paragrafima, procenat izlišne sadržine prilično bi se povećao. Isto tako i mogućim reduciranjem preterano velikog broja propisa o legatima (§§ 647—688), koji iznose trideset četvrti deo Predosnove. U Švajcarskom zakoniku o njima su svega četiri člana.

5. Sadržina nekoliko paragrafa izgleda više no nesavršena, arhaična.

a) »I ona imovina vladaočeva, koju on ne poseduje kao vrhovni poglavdar države, smatra se kao privatno dobro« (324).

b) Propisom o izdržavanju siromašnih stranika starateljski sud upućuje se na prosjačenje za stranika (§ 261), što ne odgovara vremenu, u kome postoje Ministarstvo socijalne politike i narodnog zdravlja, s jedne, § 18 Zakona o gradskim opštinama i § 76 Zakona o opština, s druge strane. Potpuna i dosledno sprovedena primena ovih odredaba blagotvorno bi uticala na društveni poredak. U njima je ozakonjen dobar deo t. zv. socijalne pravde i socijalnog prava.

c) Propis »Još manje može sebi prisvojiti obalsko pravo« (§ 410) pripada prilično udaljenoj prošlosti.

č) Kao »obalsko pravo«, biće da i »nošen od ljudi« (nosiljke) i voženje »sa više zaprega« (§ 520) pripadaju istoriji prava (§ 520 istoriji poljskih službenosti). I ovi su propisi izopačena slika našeg vremena.

ć) U istu vrstu, izgleda, spada i propis, po kome zakupac ima da snosi »obične popravke zgrade za ekonomiju... ukoliko se ove popravke mogu izvršiti građom sa dobra i službama, koje je on po svojstvu dobra ovlašćen tražiti« (stav drugi § 1077). Da li kod nas i pored svih sprovedenih agrarnih reformi još gde ima takvih zaostataka feudalstva i spahijstva?

d) Slično je i sa propisom o odgovornosti za štetu »prouzrokovanoj opasnim svojstvima« službenika primljenog »bez svedodžbe u službu« (§ 1261). I ovde se izgubilo iz vida novije pravilo: »U svedodžbi nisu dopušteni upisi i napomene, kojima se službeniku otežava nalazak nove službe« (§ 1127).

6. Nalaze se i dva neverovatna tvrdjenja:

po jednome, postoje i (subjektivna) »ničija prava« (§ 346);
po drugome, između pozakonjenog deteta milošću vladaoца »i srodnika pozakonioca ne nastaje odnos srodstva« (poslednja rečenica § 201).

Protivno stvarnosti kao i prvo, ovo drugo tvrdjenje u očiglednoj protivrečnosti je sa dyama propisima same Predosnove:

»Odnos između predaka i njihovih potomaka kao i između samih potomaka zove se srodstvo« (§ 129), i

Krvno srodstvo bračna je smetnja »bez obzira na to, da li je srodstvo nastalo usled bračnog ili vanbračnog rođenja« (§ 120).

7. Predosnova nije ni bez potpuno izlišnih fikcija.

a) »Pre nego što naslednik prihvati zaostavštinu, smatra se kao da je još umrli poseduje«, i ostavilač i naslednik »smatraju se u odnosu prema trećem kao jedno lice« (§ 585).

b) Fikcija je i propis, prema kome »organi izražavaju volju jurističkog lica« (stav prvi § 45).

Pobuna stvarnosti protiv te fikcije izbila je i u samoj Predosnovi u rečima:

»U odnosu prema trećim licima *izjava volje dvaju članova* smatra se kao *izjava uprave* (stav treći § 60), a uprava (zadužbina) ima »pravo i dužnost... da za nju deluje« (stav prvi § 89).

Zašto bi organi pravnih lica izražavali »volju pravnog lica«, kad zakonski zastupnici poslovno nesposobnih ili poslovno ograničenih ne izražavaju volju zastupljenika, nego svoju volju, za koju objektivno pravo vezuje posledice u korist i na štetu zastupljenika.

c) Izvršilac testamenta konstruiše se kao »*punomoćnik naredbe ostaviočeve*« (§ 799).

č) Nije lako utvrditi, da li »smatra se«, izraz jako omiljen u Predosnovi, označava pretpostavku (predmjenu, prezumpciju) ili fikciju, ili je samo neumesno upotrebljen (videti, na primer, već pomenuti § 324). To se može oceniti samo na svakom pojedinom mestu.

8. Interesantno je objašnjenje »naslova«.

»Posed stvari onda je zakonit, kad se osniva na *valjanom naslovu*, to jest na nekome pogodnome *pravnom osnovu*« (§ 348).

Držalac stvari nije ovlašćen, da *osnov*, po kojem je drži, »samo-vlasno *promeni* i da time *naslov prisvaja*« (§ 351).

»Naslov« se tu objašnjava »osnovom«, koji nije ni objašnjavan, pa je prema tome i »naslov« ostao neobjašnjen. U stvari, to jest u svom običnom značenju, »naslov« i »osnov« su sinonimi u tom smislu, da je »osnov« kod jednih ono, što je »naslov« kod drugih, pa su tako jedan mesto drugog i upotrebljeni u Predosnovi (uporediti na primer: marginaliju nad § 350 (»nikakvog naslova«) i tekst § 350 (»nikakvog pravnog osnova«); »pravni osnov« u § 350 i »pravni naslov« u § 384).

9. U Predosnovi je veliki broj definicija. Većina ih je više ili manje netačnih.

U tom pogledu su naročito karakteristični pojmovi o braku (§ 103) i o vlasništvu »u objektivnom smislu« (§ 378).

a) Netačno je, da se »Porodični odnosi zasnivaju ugovorom o braku« (prva rečenica § 103). Tim *pravnim poslom* svoje vrste zasniva se brak, zasnivaju se bračni odnosi; *bez poroda nema porodičnih odnosa*.

Netačno je, da u »ovom ugovoru dva lica raznog spola *izjavljaju* svoju volju, da će ceo život provesti u nerazdvojnoj zajednici, decu radati i vaspitavati i uzajamno se potpomagati« (druga rečenica § 103). Ko je se venčao ili prisustvovao venčanju, *zna*, da se *od toga tom prilikom ništa ne izjavljuje*. Ta netačnost praćena je i zaboravom, da *starost nije bračna smetnja* i da *neplodnost nije razlog za razvod braka*.

b) Definicijom vlasništva (svojine) »u objektivnom smislu« vlasništvo se identificuje sa imovinom (§ 378). Ta dva pojma se, kao što je opšte poznato, ne mešaju.

Nije tačan ni pojam vlasništva »u subjektivnom smislu« (§ 379), jer *ono nije* ni po samoj Predosnovi (§§ 384–386; 9, 1242), kako bi to izlazilo iz te definicije (»po svojoj volji raspolaže i svakog drugog od toga isključi«), *neograničeno pravo*.

c) Protivno savremenim zakonicima i nacrtima, po kojima se pod stvarima razumeju, kao i u običnom govoru, samo telesni predmeti (u Švajcarskom građanskem zakoniku i u Mađarskom nacrtu, sa pokretnim stvarima izjednačuju se prirodne sile potčinljive ljudskoj vlasti), u Predosnovu je preuzet »Pojam stvari u pravnom smislu«: »Sve što nije lice a služi za upotrebu ljudima, zove se stvar u pravnom smislu« (§ 320), pa su, dosledne, pored prava, »stvari« i »službe, ručne i umne radnje« (§ 337). Eto pravne filozofije Austrijskog građanskog zakonika sa njegovim prirodnim pravom (§ 7), od koga se u Predosnovi emancipovalo. Da je tako učinjeno i sa pojmom stvari, ne bi imali konfuziju: lice nije stvar (§ 320), ali su stvari »ručne i umne radnje« (§ 337). Šta ostaje od čoveka, kad mu oduzmemu ručne i umne radnje?

č) Iz Austrijskog građanskog zakonika u Predosnovu je verno prenesen i zastareli *pojam poseda* (u Srpskom građanskom zakoniku »državina«, u Opštem imovinskom »držina ili posed«). Po novijim zakonicima i nacrtima, »posed« je faktična vlast na stvari. Po Predosnovi, on je t. zv. svojinski posed: »Ako držalac ima volju da istu stvar kao svoju pridržava, onda je on posednik«, a držalac je ko »ima stvar u svojoj vlasti ili državini« (§ 341).

10. Vreme je da se, u vezi sa pitanjem »poseda« u Predosnovi, potseti na reči pokojnog d-ra Koste Vojnovića (Opšti imovinski zakonik za Crnu Goru obzirom na ostalo crnogorsko zakonodavstvo. Rad Jugoslovenske Akademije. Knjiga XCVI u Zagrebu 1889); »Ko pozna teškoću jasnog uzakonjenja ove zamašne ustanove, toliko proste u svojim temeljnim načelima, a toliko zapletene u svojim potankostima, pohvaliće kodifikatora da ju je pregnantnom bistrinom uredio.«

U Nemačkom i Švajcarskom građanskem zakoniku i u Mađarskom nacrtu nema »zaplenosti« ni u pojedinostima. U Predosnovi, ona se ispoljava, moglo bi se reći, već i vavilonskom terminologijom*, zakonit i nezakonit posed (§ 348), pošten i nepošten posed (§ 354); samovoljan i nesamovoljan posed (§ 371); miran posed (§§ 357, 837); pravni posed (u marginaliji § 780); punopravni posed (§ 780).

11. Jedna od mana Predosnove jeste i nepotpunost izvesnog broja propisa, nepotpunost (neograničenost, nesavršenost, neodređenost), izražena formulama »ukoliko« (na primer §§ 17, 39, 40, 46, 79, 103, 312)

i »po pravilu« (na primer §§ 3, 31, 58, 126, 227, 232, 238, 255, 268, 269, 275, 296, 312, 325). Za zakonodavca odnosno redaktora, to je *vrlo komotno, ali jako otežava posao primenjivača zakona*. Za njega svaki propis, ma da samo jedan delić jedne uže ili šire celine i, preko nje, celokupnog zakonodavstva, treba da pretstavlja jednu potpuno određenu samostalnu celinu: jednu potpuno određenu zapovest ili jedan potpuno određen hipotetičan sud. Mesto toga, primenjivač je sa »ukoliko« i »po pravilu« upućen na ceo zakonik i, još dalje, na sve zakone i zakone, koji za predmet mogu imati istu materiju. Sa stanovišta zakonodavne tehnike, formula »ukoliko« (u smislu *ako*) umerena je samo u dispozitivnim (supletornim) propisima (koji imaju da se primene za slučaj da voljom pojedinaca — autonomija volje — nije drukčije određeno), pa i za njih dovoljno je, slično § 13 s. g. z., jedno opšte pravilo.

12. U sadržinu spadaju i naslovi nad pojedinim paragrafima (marginalije). Dok su brojevi (»parografi«) samo formalni (redni) nazivi pojedinih propisa, naslovi su oznake njihove sadržine. Njihova vrednost nije samo u preglednosti i, sa njom, u olakšanju rukovanja zakonikom. Oni su od pomoći i pri tumačenju. Ali su od uticaja i pri samom redigovanju zakonika, i taj njihov značaj nije neznatan. Tražeći odgovarajući naslov, redaktor je prinuden, da bolje ispita i proceni sadržinu i mesto propisa. A kad već ima naslove, i sam ima bolji pregled zakonika. To mu pomaže, da izbegne ponavljanja, protivrečnosti i praznine.

Predosnova ne zadovoljava ni u pogledu naslova. Na mnogo mesta, pod jednim naslovom nalazi se više paragrafa (na primer §§ 108—112; 129—136; 137—145; 194—198; 471—487; 491—499; 560—570; 877—882; 1345—1354; 1297—1304). Mnogi od naslova i podnaslova nisu dobri (na primer §§ 345, 350, 355, 360, 374, 410, 458, 877, 903). Ima jedan naslov od devetnaest reči (§ 515; videti, na primer i naslove nad §§ 539, 689, 719, 914). Za ugled mogli bi nam poslužiti Švajcarski građanski zakonik i obligacioni zakonik, u kojima i poneki stavovi članova imaju svoje marginalije.

Jezik.

Istina je, da naša terminologija u oblasti privatnog prava nije dovoljno razvijena i odredena. Još manje je bila izrađena u vreme sastavljanja Opštег imovinskog zakonika, pa ipak je njegov redaktor uspeo da savlada tu teškoću. »Bogišiću«, pisao je (u pomenutoj studiji) po-kojni d-r Vojnović pre skoro pola stoljeća, »ima zahvaliti hrvatski ili srpski jezik, da je na najtrudnijem polju zakonarstva prodro do prozračne bistrine spojene sa najtočnijom tehnikom sigurnosti, kakvu sami francuski kod Napoleon pruža.«

Proučavajući novije naše zakone iz privatnopravne oblasti i u Predosnovi, dolazi se do zaključka, da bi se, u pogledu jezika, i na sadašnjicu mogle primeniti reči pok. d-ra Vojnovića:

»Ali se žalibozhe ima spočitovati sastaviteljima zakonskih osnova, da se zanemaruje i taj čedni zadatak, da zakoni budu jasni bar onima, koji će ih primenjivati ... Može im se spočitovati što ne samo više puta prepisuju tuđe zakone, ne obzirući se na narodne potrebe, nego ih *pre-vadaju u jeziku i stilu, koji nema od domaćega nego nezgrapni zvuk*.«

1. U zakonodavni rečnik ne spadaju reči: »dakle«, »stoga«, »to jest«, »takoder«, »dalje«, »najzad«, »prvo«, »zatim«, »napokon«, »ponajpre«, »najposle«, »konačno«, »još manje«, »doista«, »odalje«, »čak«, »pa baš«, »štaviše«, »sletstveno«. — Ko pažljivo pročita Predosnovu, svaki od njih naćiće većem broju mesta. Ni na jednom nisu neophodne.

2. U Predosnovi se višestранo opaža isključiv uticaj nemačkog jezika. Podleže mu se doslovnim prevodom austrijskih zakona, koji u oblasti privatnog prava, kao i u oblasti građanskog parničnog i vanparničnog postupka, služe kao izvornici naših zakona. Ko uporedi jezik u tim zakonima i u Predosnovi sa jezikom u novijim zakonima javnopravne oblasti, uveriće se, da između njih postoji znatna razlika na štetu Predosnove i njoj srodnih zakona.

3. Germanizmi u Predosnovi mnogobrojni su. Evo nekoliko primera: »na drugi u zakonu o zemljišnim knjigama predviđen način« (između *drugi ... način* umetnuto je šest reči — § 458); »koju ostavilac *daje* da mu drugi napiše« (§ 614); »daje predmnjevati« (§ 922), »*da* poznati« (§ 707); »onda će se o zahtevima na povraćaj od *posednika dobijenih* plodova ili na naknadu od *njega na zaostavštinu* učinjenih troškova« (§ 809); »od na *taj način* dobijenog rezultata« (§ 776) itd.

4. Rečenična konstrukcija »Ako ... onda« ... često se upotrebljava, ali je u većini slučajeva pogrešna. Sa »ako« ne ide »onda«. Ili »ako« ima da se zameni sa *kad*, ili »onda« ima da se izostavi.

5. Na dosta mesta nailazi se na pogrešno izražene misli (kao što je slučaj i sa »ne nastaje odnos srodstva« u § 201) i na upotrebu reči protivno duhu jezika. Nije uvek jasno, da li različne reči imaju različne ili isto značenje i da li, s obzirom na vezu u kojoj je upotrebljena, poneka reč uopšte što znači ili je prosto besmislena. Na nekim mestima ne vodi se računa o značenju, koje upotrebljene reči imaju kao pravni termin. Gdešto pati čistota jezika. Nemoguće je kategorisati sve te jezične mane. Navode se primeri.

Navaljice učinjeno oštećenje »osniva se ... od česti na nepažnji« (§ 1241); očinska vlast prestaje, *ukoliko* njenopravljeno *pričuvanje* nije dozvoljeno (§ 210 — nema delimičnog produženja); *pravog* držaoca (§ 400;

videti rečenicu prvu § 341); *morao znati* (§§ 1280, 1350, 1551 i drugi) u smislu mogao znati (§§ 10, 1246); *obavezna* prava (§ 843); *obavezna* delanja (§ 189); na mnogo mesta *obveznost* mesto obaveza; *činiti* činjenju (§§ 682, 1034, 1233), *urednog* punomoćnika (§ 311); poštena i nidanu (§§ 435); *pravi* vlasnik (§§ 395, 457); *vanbračni* potrođaj (§ 193); *poštenje* poseda, *privatno* lice (§ 407) naplaćuju se stvari stvarima, delanja delanjima, stvari delanjima a delanja stvarima (§ 903); *potpun* vlasnik (§ 814); *prava* predaja (§ 390); *nikakvo* vlasništvo (§ 445); ugovor nije utvrđen hipotekom (§ 1309); prava skopčana sa posedom zaloge (§ 1311; § 341, druga rečenica); *tužbu* uredno nastavi (§ 1427); mora ispred njega uzmaći (§ 1103); pretpostavljenih ili pre braka uglavljenih uveta (§ 117; § 690); *svojstvo* državljanstva (§ 28); *ukoliko* nije proglašeno za umrlo (§ 38); služiće za pravac (§ 298; u v. p. p. podlogu); »trošak« i »potrošak« (§ 260 u istoj rečenici u razmaku od dve reči); privoljenje i *pravo* privoljenje (§ 854); zadužbina se može osnovati »u obliku javne isprave« ili naredbom poslednje volje (§ 81); *posednik* i *poseduje* (posednik § 341, vlasnik i držalac); nezahvalnost daje čak i pravo tužbe (§ 936).

6. Na nekoliko mesta čovek se pita, da li pred sobom ima Predosnovu građanskog zakonika ili, recimo neku naredbu upravne vlasti prvog stepena (na primer § 435 »Sa učesnikom postupiće se«).

7. Ne dokaže »potpuno« (§ 395) i »dovoljno« verovatnim učini (§ 793) u suprotnosti je sa Zakonom o sudskom postupku u građanskim parnicama (§§ 368, 370, 467).

Šta treba da znači: »naslednik mora *priznati* dug... koji je legator *dokazao*« (§ 665)?

U teoriji sporno je pitanje o tome, u koju pravnu oblast spada raspodela tereta dokazivanja, u materiju »formalnog« ili u materiju »materijalnog« prava. Svakako valja imati u vidu načelo izraženo u §§ 242, 246, 368 g. p. p. i nepostojanje jednog opštег propisa o teretu dokazivanja.

8. »Zahtev« (§§ 11, 105, 106, 460, 563, 668 i drugi) kao sinonim za »pravo« (ovlašćenje, tražbina, potraživanje). Doslovan je prevod ne-mačke reči: »Anspruch« (Das Recht von einem Anderen ein Tun oder ein Unterlassen zu verlangen [Anspruch] — § 193 Nemačkog građanskog zakonika) nije u duhu našeg jezika. To dovoljno pokazuje i »opravdanog zahteva« u § 11. Neka se na tom mestu mesto »zahteva« stavi »prava«, imaće se »opravdanog prava«. Čime »opravdanog« prava.

Kao i »zahtev«, u naše novije zakone, kao i u Predosnovu (na primer §§ 33, 67, 152, 304, 305, 316), unesen je »predlog« u smislu koji je protivan svome običnom značenju. Vlasti se ne čini »predlog« u slučajevima, u kojima ona ima *pravnu dužnost* da donese odluku

o onome, što se od nje *zahteva*, što se od nje *traži* ili za što se ona (konvencionalno, učitivosti radi) *moli*.

U duhu našeg jezika bilo bi, da je »zahtev« upotrebljen u smislu, za koji je upotrebljen »predlog«.

9. Pokušaj da se, ne postupajući slično § 14 Krivičnog zakonika (ako za to postoji potreba), u Predosnovi učini terminološka razlika između sinonima »uslov« i »uvet«, kao i između sinonima »prepostavka« i »predmnjeva«, nije uspeo. Ta hotena razlika nije dosledno sprovedena.

10. Imamo »pravda«, »pravo«, »pravosude«, profesore i studente prava, Ministarstvo »pravde«; u Predosnovi imamo — »juristička lica« (§ 43). Za predosnovino »jurističko lice« (pravno lice) u Opštem imovinskom zakoniku (član 954) naziv je — *nelični imanik*. I ako ne bi bio usvojen ovaj naziv, potpuno je izlišno, da pravna lica ne mogu imati »samo ona prava i dužnosti, koje po njihovoj prirodi može imati samo čovek, kao što su prava i dužnosti, koji proisteču iz spola, godina života ili srodstva« (druga rečenica § 43).

11. Solidarnost je tako reći opšte poznata reč i parola je sadašnjice; u Predosnovi je — »Korealnost« (u naslovu — marginaliji nad §§ 877—882).

12. »Tužba« u sadašnjici ima dva značenja: parnična radnja odnosno pripremni podnesak (§§ 178, 321, g. p. p.) i javno subjektivno pravo prema državi na zaštitu navodno ugroženog ili povredenog prava. Prema tome, zastarelo je, »Tužba zastareva« (§§ 154, 167 i drugi), »tužba prestala« (§ 920) i slično.

13. Da li se sa »dobrom verom« (§ 10) i »dobrim običajima« (§§ 856, 1242) unosi više određenosti ili više pomenje?

a) Za »dobru veru« (§ 10 prevod je člana 3 Švajcarskog građanskog zakonika) imamo *poštenje* (§§ 265, 297, 354 i mnogi drugi).

b) Pravnik, naviknut na § 13 Građanskog zakonika od 1844 godine, primećuje oskudicu sličnog propisa u Uvodu Predosnove. §§ 9 i 1242 ne naknaduju je.

Ako se pod »dobri običaji« razume što i »moral« (blagonaravlje), zašto unositi još i izraz, koji se manje upotrebljuje no »moral« (§§ 42, 48, 80, 97, 165)? Ako se, pak, misli na običaje, koji su dobri, zaboravlja se, da običaj ima tek da se obrazuje (formira), a to biva dugim ponavljanjem određenog postupka. Dotle, za takav postupak uopšte ne postoji običaj, pa, prema tome, ni merilo predviđeno u »dobrim običajima«, i onda za njega do tog trenutka ostaje samo zakonska ocena.

14. Na raskoš ili šarenilo u nazivima »poseda« već je ukazano. Ne izostaje ni šteta i naknada: »šteta« (§ 1273); »pretrpljena šteta« (§ 1273); »prava šteta« (§ 1280); »sva šteta« (§§ 362, 437 i 1060); »otšteta« (§ 1039); »zadovoljenje« (§§ 853, 359); »puno zadovoljenje«

(§ 867); »potpuno zadovoljenje« (§ 1273); »potpuno obeštećenje« (§ 545). Nije manje bogatstvo u nazivima slučaja: »slučaj« (§ 1389), »nesrećan slučaj« (§ 1093) »puki slučaj« (§§ 1133, 1257); »izvanredan slučaj« (§§ 1085, 1086); »izvanredni nesrećan slučaj« (§ 1087); »nesrećan slučaj«.

15. Obilnosti naziva u materiji starateljstva odgovara obilnost vrsta starateljstva: »štitnik« (§ 228), »skrbnik« (§ 304), »pomoćnik« (§ 305) i »privremeni pomoćnik« (§ 316).

U Nemačkom građanskom zakoniku, u kome je o toj materiji 56 paragrafa više no u Predosnovi, zadovoljili su se sa starateljstvom (nad maloletnicima §§ 1773—1895, nad punoletnicima §§ 1896—1908) i sa Pflegschaft (§§ 1909—1921). Tako je i u Mađarskom nacrtu. U Švajcarском građanskom zakoniku poznato je samo tutorstvo i starateljstvo. Isto tako i na području Apelacionog suda u Novom Sadu. Nepoznato je, da se je na području Apelacionih sudova u Beogradu i u Skoplju imala kakva šteta od jednog jedinog naziva: starateljstvo.

16. U vremenu, u kome se ne priznaje plemstvo ni titule, u kome nema nikakva preimjućstva po rođenju, u kome su, dosledno, svi građani jednaki pred zakonom, svima podjednako dostupna sva zvanja u svima strukama državne uprave, i u kome svi građani imaju podjednako aktivno i pasivno biračko pravo i svi podleže opštoj poreskoj i vojnoj obavezi (članovi 4, 19, 54, 55, 105, 108 Ustava), upotreba reči »stalež« potseća na srednji vek i, kad se radi o Predosnovi, nameće pitanje: Prema kome će »staležu« štitnik »vaspitati« štićenika (§ 245)?

Kratice:

a. g. z. = Opšti austrijski građanski zakonik.
s. g. z. = Gradanski zakonik za biv. Kraljevinu Srbiju
o. i. z. = Opšti imovinski zakonik.
n. g. z. = Nemački građanski zakonik.
š. g. z. = Švajcarski građanski zakonik.
š. o. z. = Švajcarski obligacioni zakonik.

II

Pojedinosti.

s 1,

Pitanje o načinu obnarodovanja zakona ne spada u materiju Gradskog zakonika. Videti stav prvi, član 66 Ustava.

§ 2.

Kao i § 1 potpuno je izlišan. Videti stav drugi, član 66 Ustava.

§ 3.

a) Kad »Zakon dobija obaveznu snagu 15 dana po obnarodovanju« (stav drugi, član 66 Ustava) i kad je u pojmu zakona (zapovest zakonodavne vlasti), da se izdaje za budućnost (»vlastima zapovedano, da po njemu postupaju, a svima i svakom da mu se pokoravaju« — stav treći član 120 Ustava), ovaj paragraf je, izgleda, izlišan. U o. i. z. (član 773) sličan propis je razumljiv. Noviji zakonici i nacrti nemaju ga.

b) Kao i ovde, izraz »po pravilu« (red prvi) upotrebljen je na mnogo mesta u Predosnovi. Pitanje je, da li ta formula odgovara strogim zahtevima zakonodavne tehnike. U svakom slučaju dobro je da se izbegne, gde je moguće; ona nema da služi komoditetu zakonodavca.

c) I ovde, kao i na dosta drugih mesta, izraz »to jest« (red prvi) ne spada u rečnik zakonodavne tehnike.

č) Za pravnika je jasno, šta je htelo da se izrazi rečima »Zakoni ... nemaju nikakvog uticaja na ranije svršena delanja i na ranije nastupile činjenice«, ali to što je htelo da se izrazi *nije izraženo*. Zakoni i ne mogu učiniti, da se nije dogodilo što se je dogodilo ili da se je drukčije dogodilo no što se je dogodilo. Oni mogu odrediti posledice (zakonske posledice, pravna dejstva) onoga ili za ono što je učinjeno ili što se desilo. To je htelo da se kaže u citiranim rečima.

ć) Da je pravilno izraženo što se je htelo izraziti citiranim rečima pod č), možda bi bile izlišne reči »niti na ranije stečena prava«.

8 4

Izlišan je i bez obzira na član 118 Ustava. I nije u saglasnosti sa članom 118 Ustava, u kome je rečeno, da postojeći zakoni »ostaju na snazi, dok se redovnim putem ne izmene ili ukinu«. Stoga što u drugim našim zakonicima i zakonima nema sličnog propisa, izgledalo bi da je to pravilo, kad bi se zadržalo i kad se Ustav ne bi imao u vidu, svojstveno samo »građanskim zakonima« (videti naslov nad §§ 1—8).

85.

Izlišan je i bez obzira i s obzirom na stav prvi § 6 i na stav prvi člana 100 Ustava. — U Mađarskom nacrtu (§ 5) ne pominje se namera »zakonodavca«, nego namera zakona.

6.

a) Da li »neki pravni slučaj« (red prvi, stav prvi)? — Da li zakon reguliše »pravne slučajeve« ili slučajevi usled toga, što ih zakon reguliše, postaju »pravni slučajevi«? Drugim rečima, šta jednom slučaju daje obeležje *pravnog* slučaja? Po čemu će sudija znati, da je slučaj, koji se

ne bi mogao presuditi »ni po rečima niti po smislu jednoga zakona«, »pravni« slučaj? Kad se dobije odgovor na to pitanje, proceniti, da li će se zadržati, izostaviti ili drugim rečima zameniti »pravni« slučaj (red prvi, stav prvi). — Videti š. g. z., član 1.

b) Za »jasno odlučeno« (red četvrti, stav prvi) imati u vidu, da su u upotrebi izrazi propisati, urediti, odrediti, narediti, ne i »odlučiti« zakonom. Govori se o propisima, odredbama, naredbama zakona, ne i o odlukama zakona.

c) Zakonsku prazninu sudija ima da popuni po pravilu, »koje bi sam zakonodavac izdao, da je taj slučaj imao u vidu« (red drugi i treći, stav drugi). Time se znatno otstupa od člana 1 š. g. z., koji je služio za ugled u ovom pitanju, jer po njemu sudija u takvom slučaju odlučuje »selon les règles qu'il établirait s'il avait à faire acte de législateur«. Jasno je da se stalo na putu emancipacije od tradicionalnog učenja (t. zv. tradicionalne interpretacije) o iznalaženju volje i namere zakonodavca (»jasne namere zakonodavca« — red treći § 5).

č) Stoga što se stalo na tome putu, palo se u izvesnu protivrečnost. Sudija ima da »pronade pravilo, koje bi sam zakonodavac izdao«, ali je upućen da se pri tome traženju obazre »na osveštanu nauku, sudijsko iskustvo i pravnu svest naroda« (stav drugi). Da li zakonodavac u svakoj prilici usvaja osveštanu nauku, sudijsko iskustvo i svest naroda ili se skoro rukovodi celishodnošću, koja ne mora biti u saglasnosti sa osvetom naukom (svakako je mišljeno na pravnu), sudijskim iskustvom i štanom naukom (stav drugi). Ne misli se, dakle, na svagdašnjeg zakonodavca, nego na nekadašnjeg, na tvorca zakona, u kome postoji praznina.

č) Ako »sudijsko iskustvo« (red četvrti, stav drugi) treba da znači isto što i sudska praksa, zašto uvoditi nov, manje određen termin na mesto uobičajenog i dovoljno određenog?

d) Da li je popunjavanje praznine zakonskom analogijom dovoljno jasno izraženo rečima »obazreti na zakone... i na razloge drugih s onim srodnih zakona« (treći i četvrti red, stav drugi)?

dž) Imati u vidu, da se, protivno nekim novijim stranim zakonicima i načrtima (uvodni zakon za n. g. z. § 2, š. g. z. član 1, Madarski načrt § 7), običajno pravo uopšte ne pominje, dok, s druge strane, ti zakoni i načrti ne pominju »pravnu svest naroda«.

đ) Uporediti sa čl. 2, 3, 779—782 o. i. z. »Tek kad ni u zakonu ni u običaju nema prilična pravila za neki posao, a nije ga moguće ni podobjem (3) naći, pravda i pravica postaju za suca neposrednim iz-

vorom, iz koga on pravce treba da crpe *svoje pravilo* prema osobitoj prirodi posla, koji se sudi. Ta se radnja i zove: suđenje po pravdi i pravici (stav prvi čl. 782).

§ 7.

a) Da li je u sadašnjici uopšte potreban? Imati u vidu stav prvi i drugi člana 100 Ustava, Zakon o uređenju redovnih sudova i načelne odluke Kasacionog suda.

b) Uporediti »slučajeve« (red treći) sa »pravnih slučajeva« (red šesti i sedmi) i sa »pravni slučaj« (red prvi, stav prvi i drugi § 6).

c) Imati u vidu »prava zahtevana« (red poslednji), kada se budu procenjivale primedbe protiv reči »zahtev« kao tehnički termin, koji se, bez ikakve potrebe, protivno duhu jezika, i dosadašnjem značenju reči zahtevati i zahtev, uvodi u naše zakonodavstvo. Ko mu pridaje značenje »pravo« ili, drugim rečima, ko ga upotrebljuje mesto reči pravo, neka ga na ovom mestu (poslednji red) stavi mesto reči »prava«, pa ćemo imati: *zahtevani zahtevi!* — Videti »tužbom zahtevati« (§§ 40, 41).

§ 8.

a) Ni na jednom jedinom mestu zakon izrečeno ne upućuje na odlučivanje »Po pravu i pravici«. Lep primer za rizičnost otstupanja od izvornika (ovde član 4 š. g. z.).

b) Da li je kod nas uobičajen izraz »pravo i pravica«? Ako nije, kakva potreba izaziva njegovo uvođenje? — Razlikovati »pravo« i »prāvo« i imati u vidu »prāvo i poštenu«.

§ 9.

a) Zakonodavac zapoveda (naređuje, zabranjuje) i dopušta (dopušteno je što nije zabranjeno). Njegovo nije da preporučuje i da savetuje. Sa »treba« (»svako treba da vrši... red prvi«) jezično se preporučuje, a ne zapoveda. O tome se u Predosnovi ni ovde, kao ni na više drugih mesta, ne vodi računa. — Videti n. g. z. (§ 242) š. g. z. (član 2), Madarski načrt (§ 2).

b) Nemoguće je utvrditi, da li se u Predosnovi ima u vidu neka razlika između »dužnosti« (red prvi) i obaveze (»obaveznosti«).

c) Sa priznanjem se ističe, da su (u drugom redu) »poverenje i poštene« (bona fides, bonne foi, Treu und Glauben) potpuno u duhu našeg jezika. Ne gubiti iz vida, da je »poštene« u narodnom govoru isto što i »moral« (u smislu društvenog moral-a).

č) Stoga što zakonodavac *zapoveda* bez obrazloženja zapovesti u samoj zapovesti (u slogu propisa), »Stoga« (red prvi) izlišno je.

č) Čemu služi »naročito« (red treći)? — Kad se odgovori na to

pitanje, sadržinu druge rečenice proceniti s obzirom na značenje reči »poštenje« u prvoj rečenici i na »dobre običaje« (stav drugi, § 1242, stav prvi § 865). — Videti primedbe kod §§ 865 i 1242, i pored člana 2 š. g. z. i § 226, n. g. z. (koji su poslužili za ugled § 9 Predosnove), videti i stav drugi člana 74 francusko-italijanskog *Projet de code des obligations et des contrats* (»Doit également réparation celui qui a causé un dommage à autrui en excédant, dans l'exercice de son droit, les limites fixées par la bonne foi ou par le but, en vue duquel ce droit lui a été conféré»).

d) Videti primedbu č) kod § 835.

§ 10.

a) Kroz Predosnovu, kao i kroz neke zakone, bori se za prevlast »učinak« (ovde prvi red, u § 7 peti red) i »dejstvo« (Wirkung i effet). Obe su reči naše i svejedno je da li će se upotrebljavati jedna ili druga ili, kao sinonimi, gde jedna, gde druga. Ali jedno stoji: mesto dejstvuje ne može se reći (u Predosnovi i u zakonima se i ne upotrebljuje) učinak-kuje; učinak je, izgleda, nešto postignuto, svršeno, dok je dejstvo isto to ili i samo dejstvovanje. — Videti stav drugi § 34.

b) Zakon ne čini »pravni učinak zavisnim od toga što je neko bio u dobroj veri«, nego od toga, da je u dobroj veri ili, kao u izvorniku (stav prvi, član treći š. g. z.), od dobre vere. U svakom slučaju »bio je pogrešno.

c) Izrazu u »dobroj veri« (red drugi, treći, i peti) odgovarao bi izraz dobroveran, ali se ne upotrebljuje dobroveran, nego *pošten* (»Pošten i nepošten posednik« — § 36, § 354 i drugi). »Dobra vera« (bona fides, guter Glaube, bonne foi), ako se u običnom govoru gde i upotrebljuje na teritoriji naše države, svakako mnogo manje no *poštenje*. — Da li je još na kom mestu u Predosnovi upotrebljen izraz »dobra vera«? Imati u vidu, da je § 10 prevod člana 3 š. g. z., u kome je »dobra vera« što je u Predosnovi »poštenje« odnosno pošten i pošteno.

č) »Predmjeva se« (red drugi) i »predmjnjeva« u našem zakonodavstvu potiskuju izraze pretpostavlja se i pretpostavka. Ne stoga što bi značenja tih reči u našem jeziku bila različna, nego što smo u zakonodavnom radu pretežno pod uticajem nemačkog jezika i, razume se, nemačke pravne terminologije. Ako je predmjeva što i Vermutung, pretpostavka je što i présomption (videti, na primer, nemački i francuski tekst člana 3 š. g. z. i videti § 354 Predosnove). I kad bi »predmjnjeva« više bila uobičajena u govoru, protiv nje su njena tri konsonanta »dmnj.«, »dmnjeva« i »dmnj.« učinjene nečitljivim (red treći i četvrti).

ć) Reći »*mogao znati*, da je bio... pažljiv« (red treći i četvrti) pokazuju, da se može proći bez »*morao znati*«. Ovaj izraz upotrebljen

je i u drugim zakonima i na više mesta u Predosnovi. Kako se u istini radi ne o moranju, nego o mogućnosti (subjektivnoj), da se nešto zna odnosno dozna (sazna), logičnije je mogao znati, i stoga je pravilnije služiti se tim izrazom. Pri svakoj njegovoј upotrebi nije potrebno dodavati »da je bio pažljiv«, jer se to razume. Ali se ne razume, da je neko nešto »moraо« znati, a da to ne zna. — Videti §§ 299, 556.

s 11.

- a) Germanizam je »na zakonom određenu vlast« (red prvi).
b) Da li je ovde reč »zahteva« (red drugi i peti) upotrebljena u
n smislu, u kome, na primer, i u §§ 105 (stav treći), 106 (stav drugi)
563 (stav drugi) 668? Ako jeste, može li biti *opravdanog* zahteva?
može, znači da može biti i opravdanog prava odnosno ovla-
ja. Šta bi tu bio kriterijum opravdanja odnosno čime bi se pravdalo
no subjektivno) pravo? Videti §§ 1107, 1109; 1334.

§ 12.

- a) Da li »osobi... napadačevoj« (drugi i treći red) ili napadaču? —

b) Da li »odbije« (red prvi i četvrti) ili odbija?

c) Uporediti sa § 24 Kz. članom 577 o. i. z., § 227 n. g. z., članom 52 š. o. z. i proceniti: da li »odbrana« sadrži i odbijanje; da li odbijanje protivpravnog *napada* sadrži »dok ovaj još traje«.

13.

- a) Uporediti sa § 25 Krivičnog zakonika.
 - b) Da li »odvratio« (red drugi) ili otklonio, i da li »dalje« (red i) i »napokon« (red sedmi)?
 - c) Da li je dovoljno jasno »da li je oštećenik propustio odbranu ozirom na opasnost« (red četvrti i peti)?
 - č) Pod »štetu« (red prvi) spada i telesna povreda drugoga 240). Da li se je to imalo u vidu? Videti § 228 n. g. z. i stav drugi 52 š. o. z. (stanje nužde izvinjava samo oštećenje tuđih stvari).
 - ć) Videti § 1254.

Proceniti, da li je dobar naslov »O ličnom pravu«.

§§ 14—102.

Proceniti, da li je dobar naslov »Pravo ličnosti«. Videti Mađarski nacrt §§ 107—109 i *naslov petog dela o. i. z.*

§ 14.

a) Iz naslova »O prirodnim licima« izlazi, da je za pravna lica (§ 42) zastupljena teorija fikcije.

b) Pošto je u sadašnjici čovek *nerazdvojan* od ličnosti, netačno je reći: »Ličnost čoveka počinje«. Izgleda kao da čovek počinje *pre* ličnosti. Sličan propis ne nalazi se u novijim zakonima. Po § 1 n. g. z. »Pravna sposobnost čoveka počinje svršetkom porođaja«, a po članu 31 š. g. z. »Ličnost počinje...«.

§ 16.

a) »Nerođeno dete« da li je *dete* ili *začedak*? Videti § 309.

b) U š. g. z. član 31 i u Mađarskom nacrtu izbegnuta je fikcija »smatra se« (»Začeto dete uživa građanska prava pod uslovom, da se živo rodi« i »Pravno sposoban je i plod utrobe za slučaj, da se živ rodi«). Na ovo se ukazuje stoga, što je Predosnova prepuna fikcija, koje nije teško izbeći.

c) Da li je, i bez obzira na drugu rečenicu, potrebno »a ne prava drugog kojeg lica«?

§ 17.

a) Da li u granicama »pravnog poretku« (red prvi) ili u granicama zakona? Uporediti sa §§ 380, 381 (»koga zakoni izrečno ne isključuju«; »na putu zakonska zapreka«). Videti o. i. z. član 10 i š. g. z. član 11.

b) Čemu služi »naročito« (red treći)?

c) Na srednji vek potseća »stalež« (red četvrti). *U sadašnjici nema staleža*. Postoje zanimanja, pozivi, stanja; *ne postoje staleži*.

§ 18.

a) Da li je potrebna druga rečenica i čemu služi »naročito«? — Ko je sposoban za radnje iz prve rečenice, *samim tim* sposoban je i da se »stara o svojim poslovima«.

b) Na ovom mestu nije izrečeno, koja su lica svojevlasna. Videti š. g. z. član 13, 16 i 17 i sistem Mađarskog nacrtta.

§ 19.

a) Sva (obimna i pregledno neraspoređena) sadržina je *bez ikakvog praktičnog značaja*. — Videti §§ 189, 227, 304, 305, 852 i druge. Da punoletnost nastaje navršenjem dvadesetprve godine, moglo bi se uneti u § 210.

b) Reči »dalje« (red osmi), »istina« (red jedanaesti) i »najzad« ne spadaju u zakonski slog.

§ 20—27.

Uporediti sa §§ 61—72 g. p. p. i sa odgovarajućim propisima v. p. p. — Videti »mesto stanovanja« u § 125 i »prebivalište ili mesto stanovanja« u §§ 129 i 130. — Za § 24 videti § 149 stav prvi i § 213; proceniti pitanje o prebivalištu udate žene, koja je državni ili samoupravni službenik. — Za § 27 proceniti, da li ima potrebe za razliku između prebivališta i boravišta u privatnopravnim propisima, s jedne, i javnopravnim propisima, s druge strane.

§ 28.

a) Ima li razlike između »*uživanje*... prava« (red drugi i četvrti, stav prvi) i »*vršenje* prava« (§ 9). — Uporediti sa § 17 (»Svi ljudi su...«) i videti član 11 š. g. z.

b) Da li između reči »prava« i reči »izrečno« (red treći) namerno nije uneseno: i za vršenje određenih dužnosti?

c) Za »moraju... u sumnjivim slučajevima dokazati« (red četvrti i peti) videti § 367 g. p. p.

§§ 29—31.

a) Ma da je tako i u š. g. z. (članovi 20, 21), pitanje je, da li im je mesto u poglavljiju »Pravo ličnosti«. Videti n. g. z. §§ 1589, 1590.

b) Za »srodstvo« (red drugi § 29) videti četvrtu rečenicu § 201.

c) Da li »usled« (red treći i četvrti § 30) rođenja proizlazi jedno lice od drugog odnosno dva ili više lica od zajedničkog pretka?

§ 32.

Za »Ličnost čoveka« videti primedbu b) kod § 14. — Videti primedbu kod §§ 39—41.

§ 33.

a) Da li »*otsutno*« (red prvi, stav prvi) ili *nestalo*? Videti §§ 35, 37 i v. p. p. § 231.

b) Da li »ako je lice u ratu bilo *teško* ranjeno« (red prvi, t. druga, stav prvi)?

c) Između »je« i »pripadnik« (red prvi, tačka prva, stav prvi) izostavljeno je *kao*.

č) Da li »učestvovao« ili učestvovalo, i da li »njihovom« ili njegovom (red drugi i četvrti, tačka druga, stav prvi).

ć) Tačku drugu stava prvog uporediti sa § 15 n. g. z. (Stav prvi nepotpun je prevod §§ 14—17 n. g. z.)

d) Proceniti, da li je dovoljno jasno određen rok od tri godine, koji se u tački trećoj pominje na dva mesta. — Bilo bi preglednije, kad

b) Kad je već rečeno, da pravna lica imaju sva prava sem onih koja, po njihovoj prirodi, može imati samo ljudsko biće, treća rečenica je izlišna (a u njoj je izlišno »naročito«).

§ 45.

a) Kad će se već jednom shvatiti, da je »volja jurističkog lica« (stav prvi) jedna *potpuno nepotrebna fikcija*? Da li iko ima ma kakve štete od toga što se ne tvrdi, da zakonski zastupnik poslovno nesposobnog lica izražava volju zastupljenika? — Odgovarajući propis izvornika (stav prvi člana 55 š. g. z.) sam sobom nije dokaz o nepogrešnosti tradicije u tom pogledu. — Revolt fakta protiv konstrukcije videti u stavu trećem § 60.

b) Proceniti »i ostalim svojim *ponašanjem*« (stav drugi). Određenije je, izgleda, »durch eine in Ausführung der ihm zustehenden Verrichtungen begangene... Handlung« (n. g. z. §§ 31, 86). Videti §§ 135, 404 Predloga trgovackog zakonika.

c) Šta hoće da se kaže sa »osim toga i« (stav treći)? Prethodno nije bilo reči o odgovornosti organa, da bi se moglo reći, »osim toga i lično odgovorni«. Ako se nije htelo otstupanje od izvornika (stav treći, član 55 š. g. z.), prevod nije potpuno veran.

č) Šta znači »i *lično* odgovorni« (stav treći)? Drugim rečima, kakva je ta odgovornost drugara: solidarna, supsidiarna ili prosta zajednička? Ili se, možda, misli na krivičnu odgovornost, jer je, strogo uvezši, samo ona lična odgovornost? — Videti §§ 135, 404 Predloga trgovackog zakonika.

§ 46.

Za »prebivalište« videti Predlog t. z. § 187.

§ 47.

a) Videti Predlog t. z. § 501.

b) Izlišno je »u pogledu građanskih prava i dužnosti« (red drugi i treći), jer se druga prava i dužnosti i ne uređuju građanskim zakonikom.

§ 48.

a) Ako »Opšta naredjenja« vrede samo za udruženja i za zadužbine, o kojima u Predosnovi jedino i postoje posebni propisi, stav prvi je izlišan s obzirom na §§ 66—71 i 96—98.

b) *Suvišno* je reći »imovina pripaše onim... licima, kojima ima pripasti« (rečenica prva, stav drugi). Ta rečenica biće potpuno izlišna, ako se, verno izvorniku (stav prvi, član 57 š. g. z.) dopuni početak druge rečenice.

c) Da li je korektno rečeno: »da od jurističkog lica u likvidaciji zahteva predaju... imovine, koja posle svršene likvidacije preostane« (stav četvrti)? Drugim rečima: da li je pravno lice još u likvidaciji, iako je likvidacija već svršena?

č) O »prirodi... prava« javnopravnog tela »prosudivaće se po § 743« (rečenica druga, stav četvrti). Kakva je (šta je, u čemu se sastoji) priroda toga prava i šta ima da se prosuđuje po § 743, u kome je rečeno samo to, da »zaostavština pripada državi kao dobro bez naslednika«? Rečenica druga stava četvrtog odgovara, kako izgleda, prvoj rečenici § 46 n. g. z., ali je izgubljeno iz vida, da § 743 Predosnove ne odgovara § 1936 n. g. z. Po ovome, država je zakonski naslednik.

§ 49.

a) Da li »primenjivaće se« (red četvrti) ili *shodno* će se primenjivati? Izvesno je, na primer, da se na državu neće primenjivati naredjenja §§ 47 i 48.

b) Da li »najposle« (red treći) i da li »o odnosnim predmetima« (red poslednji)?

§ 50.

a) Postoji li neka razlika između »udruženja« (red četvrti) i »korporacije« (red četvrti)? Ako postoji, treba da je na neki način izražena; ako ne postoji, neka te reči bar u jednom istom redu ne zamenjuju jedna drugu.

b) Ne predviđa se, izgleda, razlika između društva i udruženja; društvo se uopšte i ne pominje. Izvesno je, da između njih ima i neke stvarne razlike. Po dosadašnjim značenjima tih izraza, za jedno pevačko društvo, na primer, teško je reći, da je udruženje. (Ovde nije mišljeno na društvo za privređivanje — § 1142.)

§ 53.

Da li »zaključivanja« (red peti, stav prvi) ili »odlučivanja«? Videti »rešava« i »odlučuje« u stavu prvom § 56.

§§ 42, 50, 52, 53.

a) Po stavu drugom § 42 i po § 50, bez upisa stiču ličnost udruženja sa negospodarskom (ne-ekonomskom, ne-privrednom) svrhom; po § 52, uprava je dužna da udruženje prijavi nadzornoj vlasti radi upisa u registar udruženja, po § 53, nadzorna vlast će, »ako nema zakonske prepreke« izvršiti »upis udruženja u registar udruženja«; pored mogućih drugih smetnji, svakako je, po stavu trećem § 42, smetnja i protivpravnost ili nemoralnost svrhe udruženja. Pitanje: *kakve su pravne*

posledice odbijanja upisa u pogledu već stecene (stav drugi § 42 i § 50) ličnosti udruženja?

b) Upis je, izgleda, u stvari *naknadna* dozvola za osnivanje udruženja. To je u saglasnosti sa stavom trećim § 42, ali je u toj naknadnosti dozvole nedoslednost: udruženje je i postalo i nije postalo. U tome je otstupanje Predosnove i od š. g. z. i od n. g. z., koji joj u materiji »juridičkih« lica služe za ugled. Po n. g. z. (§ 21) udruženje (društva, Verein) dobija pravnu sposobnost *upisom* u registar udruženja; po š. g. z. (stav prvi člana 61), udruženje, koje, kao i po Predosnovi, dobija ličnost izjavom volje (stav prvi člana 60), može se upisati u trgovacki registar; po Predosnovi (stav prvi § 52), uprava *mora* udruženje prijaviti nadzornoj vlasti.

c) Postoji još jedno otstupanje. Naime, po n. g. z. (§ 21) registar udruženja vodi Sreski sud; po š. g. z. (član 859) ostavljeno je kantonalnom zakonodavstvu, da odredi vlast za vođenje registra; po Predosnovi (§ 52) nadzorna vlast je vlast opšte uprave drugog stepena odnosno Ministarstvo unutrašnjih dela. Taj propis Predosnove daje povod za pitanje: da li materija o udruženjima spada više u građansko ili, kao i dosada, više u upravno pravo? Da se ne bi ponavljalo isto pitanje i sa istog razloga postavlja se i za zadužbine (§ 80). — Videti § 79.

§ 54.

a) Ne izgleda ni jezično lepo ni potpuno logično »Naredjenja, za koja zakon propisuje, da se moraju primenjivati po sili zakona« (stav drugi). U izvorniku (š. g. z., član 63) to zvuči bolje (Les statuts ne peuvent déroger aux règles dont l'application a lieu en vertu d'une disposition impérative de la loi). Zašto se ne bi postupilo slično §-u 1128?

b) Da li »sadržavaju« (stav prvi) ili sadrže?

§ 56.

Da li »zahteve« (stav drugi) ili prava?

§ 57.

Da li »smatra se« (stav drugi) ili vredi (važi; zamenjuje)?

§ 60.

a) Da li »delovanja« i »delovati« (stav drugi) ili delanje i delati?
 b) Da li za »*zaključivanje skupštine*« (stav treći) ili za odlučivanje ili za rešavanje (za odluke ili za rešenja) skupštine? Videti stav prvi § 56. — Sadržina druge rečenice stava drugog može se izraziti i bez »smatra se«.

c) Za »izjava volje dvaju članova« (red četvrti, stav treći) videti primedbu a) kod § 45.

č) »Ukoliko statuti što drugo ne određuju« (stav četvrti) izlišno je s obzirom na stav prvi § 54.

§ 62.

»Ukoliko statutima nije što drugo određeno« izlišno je s obzirom na stav prvi § 54.

§ 63.

a) S obzirom na stav prvi § 54 izlišni su stav prvi i red prvi stava drugog.

b) Ne može se pobijati ne »zbog toga što bi se *tvrđilo*, da nije bilo razloga za *isključenje*« (red treći i četvrti, stav treći), nego zbog oskudice (nedostatka, nepostojanja) razloga za pobijanje ili s pozivom na to, da nije bilo razloga za *pobijanje. isključenje*.

§ 64.

Zašto »bili« isključeni?

§ 68.

Uporediti »opšte dobro« (tačka druga) sa »*opšte* ili javno *dobro*« u § 322. — Videti primedbu c) kod §§ 42, 50, 52, 53.

§ 70.

Za »zahteve« videti primedbu kod § 105 i »zahteve« uporediti sa »zahteva« u stavu drugom § 73. — »Verovnici, koji su poznati«. — Poznati verovnici.

§ 71.

Proceniti, da li je potrebno što od sadržine ovog paragrafa. Izgleda, da su pri njegovom redigovanju (prema §§ 45 i 46 n. g. z.) izgubljeni iz vida §§ 48 i 54 (prema članovima 57 i 63 š. g. z.).

§ 73.

Zašto »udruženje se smatra da postoji« (stav drugi), kad »udruženje nosi ime udruženja u likvidaciji« (stav drugi § 70)?

§ 75.

Da li »obaveznost« i da li »onda... onda« (stav drugi)?

§ 77.

Primenjivaće se »propisi o društima« (red drugi). U Predosnovi postoje propisi samo o jednom društvu — o društvu (ortakluku) za privredivanje (§§ 1142—1177).

§ 80.

a) Da li za »osnivanje« (stav prvi) ili za *postanak?* — Dozvola nadzorne vlasti ne prethodi, kako to izgleda po dikciji (»sa dozvolom nadzorne vlasti trajno nameni«), nego sleduje učinjenoj nameni, kao što je i mišljeno. Jezik ima svoju logiku.

b) Da li se »Dozvola naročito može« ili ima (će se) »uskratiti, ako je zadužbina *protivpravna, nemoralna* ili nemogućna? To »može« u protivrečnosti je sa stavom trećim § 42 (»Ličnost ne mogu stići ... zadužbine ... kojim je svrha protivpravna ili nemoralna«).

c) Videti primedbu c) kod §§ 42, 50, 52, 53.

č) §§ 80—100 uporediti sa propisima Zakona o zadužbinama.

§ 81.

a) Uporediti sa stavom prvim § 80, po kome su za osnivanje zadužbine potrebne dve radnje (dva akta): namena i dozvola. Ovde je reč samo o nameni, tj. o pravnom poslu, kojim se izvesna imovina nameњuje određenoj svrsi. To i izraziti.

b) Da li »u obliku javne isprave« ili, kao i »naredbom poslednje volje« (red drugi), javnom ispravom. Tako kako je izgleda da je »Zadužbina ... u obliku javne isprave.«

§ 83.

a) Da li »Izuzetno od naredjenja § 42 stav 1« (videti stav drugi § 42) ili izuzetno od stava prvog § 80?

b) Načelno je pitanje, da li je potrebna dozvola za osnivanje zadužbina. A kad se već zauzelo stanovište, da je potrebna, ne vidi se opravdanje za privilegiju crkvenih zadužbina.

§ 84.

Stav drugi svakako važi i za crkvene zadužbine. Time je, donekle, sužena privilegija za crkvene zadužbine. Videti primedbu b) kod §§ 42, 50, 52, 53 i primedbu b) kod § 80.

§ 95.

U dva uzastopna reda u jednoj rečenici (stav drugi) upotrebljene su reči *uslov* i *uvet* (»uslovima« i »uveti«), i to kao prevodi reči la *circonstance* i *condition* (stav drugi člana 86 š. g. z.). *Treba znati:* a) da u običnoj (i doskorašnjoj zakonodavnoj) upotrebi »uvet« na jednom delu države znači potpuno ono isto što »uslov« na drugom delu, da su, dakle, uvet i uslov (Bedingung, condition) sinonimi; b) da razlika

u značenjima, ako je mišljeno da im se u Predosnovi prida, nije dosledno sprovedena.

§§ 93, 97, 100.

a) »Crkvene zadužbine ... ne potпадaju pod nadzornu vlast u smislu § 80 stav 2« (stav prvi § 100), ali svakako potпадaju pod Ministarstvo prosvete, koje vodi vrhovni »nadzor nad svima zadužbinama u državi« (stav drugi § 93). Prema tome, Ministarstvo prosvete može odlučiti (»odlukom izreći«?), da i crkvena »zadužbina prestane, kad je zadužbinska svrha postala protivpravna ili nemoralna« (§ 97). Možda bi bilo bolje, da se to i izrečno naglasi i da se §-u 97 doda: ili kada se služi *protivzakonom* ili *nemoralnim* sredstvima (videti stav treći § 42).

§ 102.

Ako postoji osnovan razlog, da se o porodičnim zadrugama doneće poseban zakon, sadržinu prvog, drugog i trećeg stava ostaviti tome zakonu. Ona se može oceniti samo s obzirom na celinu, kojoj pripada.

§ 103.

U celosti je praktično potpuno izlišan; teorijski je netačan.

a) Da li se »Porodični odnosi«, ako se pod porodicom ne razumeju i sami supruzi, »zasnivaju ugovorom o braku« (rečenica prva) ili činom bračnog (i vanbračnog) *rođenja*?

b) Da li je svečana saglasna izjava o stupanju u brak »ugovor o braku« (ugovor u užem smislu) ili je dvostran *pravni posao svoje vrste?*

c) Da li mladenci pri sklapanju braka uopšte izjavljaju što drugo sem volje da stupaju u brak?

č) Da li je rađanje dece cilj svakog braka?

§ 104.

a) I pojam veridbe je (kao i pojam braka) tako opšte poznat, da je izlišno objašnjavati ga u zakonu. Svišto je ili »zaruka« ili »tj. prethodno obećanje dvaju lica da će međusobno sklopiti brak«.

b) I izlišno je »nikakve« (red drugi) i protivno je obavezi iz § 105.

§§ 105, 106.

Za »zahlevi« (stav treći § 105) i »zahlev« (stav drugi § 106) videti primedbu c) kod § 7 i primedbu b) kod § 11. Ne vidi se apsolutno nikakva potreba za unošenje toga termina u naše zakonodavstvo. Njime se prevodi »Anspruch«, ali se gubi iz vida, da se u austrijskom i nemačkom (i švajcarskom) zakonodavstvu za naše *zahlevati*, glagol, koji je u tako

čestoj upotrebi u našem zakonodavstvu (pored ostalog i »tužbom zahtevati«), ne upotrebljuje *ansprechen*. Značenje »Anspruch«-a nije prečišćeno ni kod Nemaca. Ako se tako može reći, njegovo značenje službeno je određeno, pre četrdeset godina, u n. g. z. § 194: »Das Recht, von einem Anderen ein Tun oder ein Unterlassen zu verlangen (Anspruch), unterliegt der Verjährung«. Po tome bi, izgleda, »Anspruch« bio što i dospela tražbina odnosno što i svako pravo, koje se već može ostvarivati sudskim putem. Ma da svakako i Francuzi imaju glagol, koji odgovara nemačkom *ansprechen*, »Anspruch« iz zakona na nemačkom jeziku prevode sa voie de droit (u Francuskoj) i sa action (u Švajcarskoj, na primer član 96 o. z. »unter Vorbehalt seiner Ansprüche auf Schadenersatz« — »toute action en dommage-intérêts«). Pri izradi naših zakona mi nismo ni dužni, ni siromaštvo jezika prinudeni, da po *svaku cenu* upotrebimo reči sa doslovnim značenjem reči u stranim zakonima, koji nam služe za ugled. Takav je slučaj, pored ostalih, sa »zahtevom« u smislu prava, tražbine, potraživanja.

§ 107.

Videti primedbu b) kod § 103.

§ 109.

a) Izlišno je »ili su potpuno lišena svojevlasnosti (§ 304)«, jer se potpuno lišiti svojevlasnosti i mogu lica, »koja su zbog duševne bolesti ili slaboumnosti nesposobna da se sama o svojim poslovima staraju« (stav prvi § 304).

b) Proizvoljno je razlikovanje u značenju između »pristanka« (stav prvi) i »odobrenja« (red peti, stav drugi).

§ 110.

Pošto vanbračni maloletnici i ne stoje pod »očinskom vlašću«, izlišno je »bračnog« oca (red drugi, stav prvi). — Izlišno je »dalje« (red prvi, stav drugi).

§ 113.

a) Za »privoljenje« (stav prvi i u naslovu nad §§ 108—117, kao i na svim ostalim mestima, na kojima je upotrebljeno) važi primedba, istaknuta u pretposlednjoj rečenici kod § 105. Za izjave volja, čija sačuvanost čini dvostran pravni posao, *nije uobičajen naziv privoljenje* (Einwilligung). Ako bi u istini postojala zakonodavno-tehnička potreba, u da se povuče razlike između pristanka i privoljenja, ona bi, možda, u duhu našeg jezika bila pre suprotna onoj koja se, kako izgleda, hoće

da izrazi sa »pristanka« (§ 110, stav drugi, red prvi i § 112) i »privoljenje« (stav prvi § 113).

b) Čime »tesno vezani« (red treći, stav drugi)?

c) Znaće li »valjano« (stav prvi) i »pravog« (u naslovu nad § 113) jedno isto?

§ 115.

Da li se pod zabludom (»u zabludi«) razume i prevara, kad se izrečeno ne pominje kao bračna smetnja? Videti § 855 (»lukavstvom«) i § 1164 (»prevaru«). Videti n. g. z. § 1334, š. g. z. član 125.

§ 116.

Izlišan je, jer predbračna trudnoća svakako ulazi u pojam zablude, koja se tiče bitnih svojstava buduće supruge (§ 115). Ako se ipak nalazi, da to treba izrečeno odrediti, izraziti tako da se na tom mestu (Naslov: bračne smetnje zbog nedostatka pravog privoljenja) ne govori o proglašenju braka nevaljanim. Tako kako je, ostavlja utisak, da je ovaj paragraf pometnjom ubaćen medu propise, u koje ne spada.

§ 117.

Da li je dobro »prepostavljenih ... uveta«, ako je »Uvet ... događaj, od kojega se kakvo pravo zavisnim učini« (§ 690)?

§ 118.

a) Za prvu rečenicu, videti §§ 142, 152; 115.

b) U drugoj rečenici se, izgleda (»nesposobnost, koja je nastupila tek za vreme trajanja braka«), ništavost braka (»proglasi nevaljanim«) meša sa razvodom. Brak se može proglašiti nevaljanim samo sa uzroka (smetnji), koji su postojali *do i u trenutku sklapanja braka, a ne i sa uzroka*, koji su nastupili *tek za vreme trajanja braka*.

§ 119.

Po bračnim pravilima srpske pravoslavne crkve, »Brak prestaje, ako nadležna državna vlast po svojim propisima proglaši bračno lice mrtvim« (§ 81). — Videti drugi stav § 34 i videti § 74 bračnog prava na području Apelacionog suda u Novom Sadu.

§§ 120, 121.

Adoptivno srodstvo ne pominje se kao bračna smetnja, jer »između usvojenika i srodnika usvojioca ne nastaje odnos srodstva« (§ 223). A između usvojioca i usvojenika? — Videti n. g. z. § 1311 i š. g. z. član 100, po kojima je i adoptivno srodstvo bračna smetnja.

§ 122.

U naslovu umetnuti »ili rađenje o glavi supruga« (videti dva poslednja reda § 142).

§ 123.

Izlišan. Dovoljan je § 129.

§ 124.

- a) Stav drugi uporediti sa § 132. Moglo bi se izbeći ponavljanje.
- b) Stavu drugom (prerađenom) mesto je u vezi sa §§ 152—156.

§ 125.

a) Šta se razume pod »mesto stanovanja« (red treći), prebivalište ili boravište? Videti §§ 20, 126, 127, 129, 130.

b) Sadržina druge rečenice povlači i označenje (u oglasu) predstavnika vlasti, pred kojim će se sklopiti brak.

§ 126.

Videti primedbu a) kod § 129.

§ 129.

a) U većini evropskih država obavezan je gradanski brak. I u našoj državi obavezan je na teritoriji, koja je do pred kraj 1918 godine bila pod Mađarskom. Na svoja dva kongresa naši pravnici izjasnili su se za njegovo uvođenje.

Iznositi razloge za i protiv značilo bi ponavljati ono što je toliko puta već ponovljeno pred francusku revoluciju i posle nje i što je dovelo do potiskivanja obaveznog verskog (crkvenog) braka. Ali kad je u Predosnovi predviđena obavezna verska forma braka, a samo po nuždi dopušten gradanski brak, pitanje je još jednako na dnevnom redu. Preko njega se ne može preći, kad je reč o Gradanskem zakoniku, čije je što skorije donošenje jedna velika državna potreba. Ipak će se na ovom mestu primedbe svesti na postavljanje nekoliko pitanja.

1° Kad je već od verskog braka zadržana *samo forma braka* (»Svečana izjava... pred nadležnim predstavnikom... priznate verske zajednice«), čemu i kome ima da služi ta forma i u čemu je njen prenućstvo nad gradanskom formom braka?

2° Da li su državljanji Kraljevine Jugoslavije mnogo nazadniji ili mnogo napredniji od građana Francuske, Nemačke, Švajcarske, pa i nove Turske i drugih država, da je od verskog učenja o braku za njih potrebna bar forma braka?

3° Da li se može dokazati, da su na delu teritorije Kraljevine Jugo-

slavije, na kome je gradanski brak obavezan od 1894 godine, naši državljanji manje moralni, manje napredni i uopšte manje dobri od ostalih naših građana, i da li su bračni i porodični odnosi na toj teritoriji manje dobri od bračnih i porodičnih odnosa na ostaloj teritoriji?

4° Da li je sa opštег državnog i posebno *jugoslavenskog* stanovišta celishodno, da se obaveznom verskom formom braka potpomaže sektarstvo (ono je u biću svake posebne crkve) tolikog broja priznatih i pravno jednakih veroispovesti?

b) Koji je verski predstavnik nadležan u slučaju, kad zaručnici ne pripadaju istoj verskoj zajednici, a imaju isto prebivalište ili mesto stanovanja?

§ 130.

a) U slučaju da zaručnici pripadaju različnim verskim zajednicama i da imaju isto prebivalište odnosno boravište, je li dovoljno da i samo jedan »nadležni verski predstavnik odbije sudelovanje« ili je potrebno da ga odbiju oba, pa da tek onda brak mogu sklopiti pred upravnom vlašću?

b) Dopušteno je nepripadati nijednoj verskoj zajednici. Ali između pripadnika neke verske zajednice i nevernika brak ima da se sklopi u verskoj formi, ako nadležni predstavnik pripadnika verske zajednice ne odbije sudelovanje. Jednakost i doslednost.

§ 131.

a) Zašto se mesto »trećeg lica« (drugi red) ne bi stavilo punomoćnika?

b) Ako je punomoćije *opozvano pre no što je brak sklopljen*, »brak je nevaljan«. Kako nevaljan: apsolutno (stav prvi § 152) ili relativno (stav drugi § 152)? Kako se u stavu prvom § 152 ne navodi i § 131, izlazi da je relativno nevaljan. Da li je tako mišljeno?

c) Ako je punomoćije opozvano pre no što je brak sklopljen »vlastodavac je odgovoran za štetu« (red sedmi). Kome je odgovoran i za koju štetu? Pitanja se postavljaju stoga što je odgovornost vlastodavca prema punomoćniku uređena u § 1005. — Videti §§ 1273, 1274.

§ 132.

Kakvu (od koga izdanu) svedodžbu (red peti)?

§ 133.

Stoga što se »zaručnici mogu žaliti upravnoj vlasti drugog stepena« postavlja se pitanje: da li se pod »nadležna vlast« razumeju i »nadležni verski predstavnik« (§§ 126, 129, 130, 134) i »upravna vlast

prvog stepena» (§§ 126, 130, 134)? Ako se razume i nadležni verski pretstavnik, postavlja se pitanje: je li upravna vlast drugog stepena i drugostepena vlast u verskim pitanjima?

§ 134.

Dva pitanja izazivaju reči »oslobodenje od oglašenja i bračnih smetnji« (dva poslednja reda): je li i oglašenje bračna smetnja (§ 125) nalazi se pod opštim naslovom »Bračne smetnje«); ima li više oprostivih bračnih smetnji? Ako se zabrana preudaje (§ 171) ne ubraja u bračne smetnje, ostaje (ne računajući oglašenje) samo jedna oprostiva bračna smetnja: četvrti stepen krvnog srodstva u pobočnoj liniji (§§ 120, 142).

§ 138.

Da bi se dalo potpuno oslobođenje od oglašenja, »moraju zaručnici *zakletvom potvrditi*, da im nije poznata nikakva smetnja«. Tri pitanja:

- a) šta u slučaju kad koji zaručnik ne pripada nijednoj priznatoj verskoj zajednici?;
- b) pred kojom se vlašću polaze zakletva?;
- c) kakva je sankcija za neistinitu zakletvu? Videti g. p. p. § 473.

§ 139.

U g. p. p. § 370 postoji izvesna razlika između dokazati i učiniti verovatnim. Možda bi ovde mesto »U slučaju *dokazane* smrтne opasnosti« bilo bolje: u slučaju da se (ili ako se) učini verovatnom smrтna opasnost.

§ 140.

Važni razlozi treba da su odlučni za oglašavanje izvesnih činjenica i stanja bračnim smetnjama. Ako se je time već rukovodilo, ne vide se važni razlozi za oslobođenje od njih. Ako se u jednom slučaju može osloboditi od bračne smetnje krvnog srodstva u četvrtom stepenu pobočne linije (§ 142), zašto ne i u svima slučajevima. Drugim rečima, zašto taj stepen srodstva oglašavati za bračnu smetnju, ako neće biti smetnja u svima slučajevima? Tradicija nije opravdanje oprostivih bračnih smetnji u sadašnjici.

§ 142.

Videti primedbu a) kod § 118.

§ 145.

Germanizam je »na zakonom propisani način«.

§ 146.

- a) Izlišan je. Sadržina mu je udžbenička, a ne zakonska.
- b) Sistematski, dvadesetdeveto poglavje drugog dela, o bračnim imovinskim ugovorima (§§ 1178—1213), imalo bi doći odmah posle § 173, kako je to u novijim zakonnicima i nacrtima.

c) Nije tačno, da su imovinska prava supruga, »koja potiču iz zakona«, uređena samo u drugom delu. Ona se, donekle, uređuju već i u §§ 148—150.

§ 147.

a) Uporediti sa drugom rečenicom § 103. Ima i ponavljanja i razilaženja. Na jednom mestu rečeno je »i uzajamno se potpomagati« (§ 103), na drugom »i pristojno se jedan prema drugom ponašati« (§ 147).

b) Pošto je brak zakonom priznata životna zajednica dvaju lica raznog pola, sadržina ovog paragrafa i druge rečenice § 103 mogla bi se zameniti rečima: Supruzi su međusobno obavezni na životnu zajednicu (videti stav prvi § 1353 n. g. z.). Time je rečeno sve.

c) Ako se reč »obavezana« zameni reči dužna (»obaveznost« i »dužnost« u Predosnovi se upotrebljuju možda ne svuda umereno), viđeće se, da nije lepo rečeno »obavezana vršiti bračnu dužnost«. I kad bi se izostavio § 146, te reči su izlišne, jer to što se njima kaže »potiče iz svrhe njihovog sjedinjenja«.

č) Ako je pod »obavezni... biti jedno drugom verni« mišljeno na bračnu vernošć, to je, drugim rečima, izraženo u tački prvoj stava prvog § 165.

§ 148.

a) Propis je pod naslovom »Posebna prava i dužnost muža«. I u njemu se (»Muž je glava porodice«), kao i u § 103 (»Porodični odnosi zasnivaju se ugovorom o braku«) pod naslovom »Pojam braka«, mešaju brak i porodica.

b) Da li je »osobito« (red prvi) u smislu naročito, i da li je potrebno?

c) Punoletna žena je poslovno neograničena (§§ 19, 852; izuzetak § 233). Kako se sa tim slaže i kako se ima razumeti *obaveza* muža da »sviju ženu... zastupa u svima prilikama« (rečenica druga)? I drugo pitanje: Kako se ta obaveza muža, s jedne, i poslovna neograničenost punoletne žene, s druge strane, slažu sa *pravom*, koje »mužu zakon daje« da zastupa ženu (§ 1018).

č) Proceniti, da li je celishodno, slično §-u 1358 n. g. z., uneti propis o otkazu ugovora, kojim se je žena bez odobrenja muža obavezala na lični rad. Videti i član 167 š. g. z. — Možda je mišljeno, da

to izlazi iz prava muža, »da saobrazno svrsi braka upravlja . . . celokupnim životom svoje porodice«?

§ 151.

Da li je potreban? Videti §§ 152, 157, 165.

§ 152.

a) Svakako nije mišljeno, da se nevaljanost braka sklopljenog protivno §-u 108, »mora istraživati« i posle navršene sedamnaeste odnosno petnaeste godine. Možda je bolje da se to i izrečno istakne.

b) Videti primedbu kod § 119.

c) Sud će postupati samo »po tužbi onih čija su prava sklapanjem nevaljanog braka povredena (stav drugi). Koji su, sem supruga oni, čija prava mogu biti povredena sklapanjem braka? Videti primedbu b) kod § 154.

§ 153.

Videti primedbu kod § 115.

§ 154.

a) Mesto »samovlasno« (red prvi, stav drugi) bolje je reći: bez odobrenja (bez pristanka) zakonskog zastupnika. Nezgodno je govoriti o samovlasnom sklapanju braka, kad je izjava o stupanju u brak data po § 129.

b) Proceniti, da li je celishodno dopustiti zakonskim zastupnicima traženje poništaja braka (stav drugi). — Po bračnom pravu na području Apelacionog suda u Novom Sadu, zakonski zastupnici ne mogu pobijati takav brak. Da li je od toga bilo štetnih posledica?

c) Da li »Tužba . . . zastareva« (stav treći) ili se, kao u stavu prvom, »pravo gubi«?

Gubi se iz vida razlika između tužbe u sadašnjici i tužbe rimskog prava. U sadašnjici tužba je parnična radnja (§§ 175, 178, 321, 323; 331, 354 g. p. p.) i javno subjektivno pravo (član 14 Ustava), a ne i samo pravo, čija se zaštita ili ostvarenje traži tužbom. Zastara je, dakle, »gubitak prava« (§ 1393), materijalnog prava, a ne zastara tužbe kao parnične radnje (§ 321 g. p. p.) ili javnog subjektivnog prava na državnu zaštitu (član 14 Ustava).

§ 155.

a) U teoriji g. p. sporno je pitanje, da li je priznanje stranaka (§ 362) »dokaz«. Stoga je, možda, mesto »nema snage dokaza« (red

treći) bolje reći: ne isključuje dokazivanje (ili: ne isključuje potrebu da se dokaže . . .).

b) Mesto »niti sme sud o tome dopustiti dokaz saslušanjem stranaka pod zakletvom« (red treći i četvrti) delikatnije je reći (otprilike): nije dopušteno dokazivanje (izvođenje dokaza) saslušanjem stranaka pod zakletvom. — Videti § 344 stav treći i § 370 stav prvi g. p. p.

§ 156.

Videti stav drugi člana 132 š. g. z. (Do sudske odluke i apsolutno ništav brak ima sva dejstva valjanog braka.)

§ 161.

a) Potrebno je propisati postupak za pokušaj izmirenja, tako da se pokušaj ubrza; neopravдан izostanak od ročišta (određenog sastanka) za pokušaj izmirenja imao bi dejstvo neuspelog pokušaja. Uostalom pitanje je, koliko su celishodni ti prethodni pokušaji. Ako ima mogućnosti za izmirenje, ono, razume se, nije isključeno ni na ročištu za raspravu po tužbi.

b) Kad već dode do podnošenja tužbe za rastavu (stav prvi), sud će (ima, dužan je), a ne »može« (stav drugi) dozvoliti odvojeno stanovanje, ako to koji suprug traži. Nije verovatno, da i posle podnesene tužbe supruzi još zajedno stanuju. To je, izgleda, kabinetsko gledanje na stvarnost.

§ 163.

Najbolje bi bilo, kad se u odluci o rastavi (i razvodu — stav prvi § 166) ne bi utvrđivalo, koji je »suprug kriv ili su krivi oboje ili nijedan nije kriv«. U pretežnom broju slučajeva, zbog intimnosti bračnog života, koji prožima svu prirodu (osećajnu i fizičku), stvarnu (ne prividnu) »krivicu« možda je nemoguće utvrditi, možda je nisu potpuno svesni ni bračni drugovi. Ako se misli, da je (po Predosnovi, uglavnom, zbog uređenja imovinskih odnosa — §§ 169; 742, 1211—1213) to potrebno, ne naredivati sudiji, da i po službenoj dužnosti — »U odluci sud će svagda izreći« (red prvi) — istražuje krivicu. (Pročitati Binder-ovu pravnu filozofiju).

§ 164.

a) U § 103 dat je (prema naslovu) »Pojam braka«. Ovde se (stav prvi) mesto toga braka pojavljuje »bračna veza«, koja rastavom »nije raskinuta«, dok razvodom »potpuno prestaje« (§ 168).

b) Da li dužnost supruga, da obnovu zajednice prijave суду, opravdava naslov »Pravne posledice rastave od stola i postelje« (i da li je uopšte potrebno »od stola i postelje«)? Te posledice, ukoliko su

predviđene, nisu pomenute ovde, nego u pojedinim posebnim propisima (§§ 24, 198, 213, 742, 1210, 1211, 1213).

c) Sa pravnim posledicama rastave *stalo se na pola puta*. Zašto nije predviđeno, da se posle proteka izvesnog vremena od rastave, i to bez obzira da li je ista izrečena na osnovu sporazuma (§ 157) ili po tužbi (§ 161), odluka o rastavi na prost zahtev (bez spora) jednog rastavljenika ima preobratiti u brakorazvodnu odluku? — Videti bračno pravo na području Apelacionog suda u Novom Sadu (zakonski član 31—1894, § 107) i (ukinuti) Zakon o crkvenim vlastima istočno pravoslavne crkve od 27 aprila 1890 (član 218). — Videti §§ 290 i 292 Kz.

§ 165.

a) A osuda na duže lišenje slobode zbog krivičnih dela, koja nisu izvršena iz niskih ili nečasnih pobuda ili pod okolnostima, koje ne pokazuju »izopačen« karakter (tačka druga, stav prvi)?

b) Kako se zamišlja, da se bračni drug »složio sa krivičnim delom« (tačka druga, stav prvi)?

c) Je li dopušteno lako zlostavljanje, kad je razlog za rastavu »ako je jedan bračni drug teško zlostavlja svoga supruga« (tačka peta, stav prvi)?

č) Od nastupilog razloga za razvod do podizanja tužbe i od podignute tužbe do ročišta određenog za raspravu uvek će proteći dovoljno vremena za razmišljanje supruga o posledicama tužbe i sudske odluke. Prema tome je, izgleda, neracionalno *trećem*, sudiji, ostavljati ocenu, da li je »nada osnovana, da će supruzi zajednički život obnoviti«, pa da, protivno traženju tužioca, izrekne rastavu mesto razvoda (stav treći). Od sudije se ili očekuje nemoguće ili mu se dopušta proizvoljnost; supruzi se, u takvom slučaju, mrvare. Isto je to i u slučaju kad supruzi traže razvod zbog »neodoljive mržnje« (stav drugi).

ć) Nepojmljivo je zašto, kao i rastava, razvod braka po tužbi (jednog supruga) nije dopušten i u slučaju, kad su »iz drugih razloga bračni odnosi postali takvi, da se od supruga tužioca ne može opravdano zahtevati, da nastavi zajednički život« (§ 162). Može li za *pri-nudno održanje formalne bračne veze* biti celishodno i opravdano ono što ništi biće braka — *voljnu zajednicu života?* Istina je, pravo nije beskompromisna logika, ali ne treba da bude ni haos.

d) Ako je za sporazumno traženje razvoda braka »zbog neodoljive mržnje« (stav drugi) dovoljna sama izjava supruga, da između njih odnosno da kod jednoga od njih postoji neodoljiva mržnja, *u stvari je dopušten razvod braka po sporazumu supruga*, i za taj propis (kao i za §§ 157, 162, 199) može se reći da *čini čast Predosnovi*.

Ipak valja istaći izvestan nedostatak smelosti ili nedostatak uviđavnosti. Kad je supuzima stalo do razvoda, neće se, ako su se o tome sporazumeli, uzdržati od izjave o neodoljivoj mržnji, iako ona, možda, ne postoji ni kod jednoga ni kod drugoga. Zašto ih zakonom upućivati, da se posluže neistinom? I još jedno pitanje: Zašto otežavanjem razvoda doprinosisiti, da oskudica simpatije i interesa od bračne zajednice postepeno prede u neodoljivu mržnju, čije su posledice katšto tragične?

dž) Stvarno sporazuman, a samo formalno po tužbi jednog supruga, mogućan je razvod braka i zbog »zlonamernog« napuštanja bračne zajednice (stav prvi, tačka treća). Ako su supruzi saglasni da se razvedu, napustiće bračnu zajednicu, jedan će izigravati ulogu zlonamernika, drugi stranu kojoj je stalo do bračne zajednice: za šest meseci stvoren je razlog za razvod braka. I kad bi se u brakorazvodnoj parnici sa tog razloga istraživala materijalna istina odnosno »saglasnost sa ponašanjem drugog bračnog druga« (stav treći § 167), na što sva-kako nije mišljeno, takav razvod retko bi se sprečio.

d) Razvod braka je zlo, u prvom redu za supruge i njihovu decu. Ali to zlo ne treba povećavati zakonskim otežavanjem razvoda. Ovo je direktno *protivno i slobodi ličnosti i pojmu braka kao najuze i naj-intimnije ljudske zajednice*; protivno je i cilju zakona — više koristi no štete. Kad i prošlost i sadašnjost svedoče, da je razlaz supruga kao slobodnih ljudskih bića nemoguće sprečiti zakonskim merama, idealan je razvod po njihovom sporazumu. Zašto se razlaze, to je *samo njihova stvar*. U nju država ne bi trebala da se meša. Ona pri tom ima samo da bude zaštitnik materijalnih i, ukoliko bi u pojedinom slučaju bilo potrebno, moralnih interesa maloletne dece.

e) Dopuštena je sporazumna *rastava bez ispovesti supruga* (§ 157). Materijalopravne posledice za supruge i decu iste su i kod rastave i kod razvoda; po moralnim posledicama *razvod braka je moralniji*. Ako rastavljeni supruzi bez ikakvih formalnosti mogu obnoviti bračnu zajednicu, ni razvedenima nije zabranjeno, da ponovo stupe u brak. Koji razlozi govore za razvod po sporazumu samo zbog »neodoljive mržnje«, koja je, ako u istini postoji, na ivici zločina?

f) Pod određenim uslovima za njeno zasnivanje, životnu zajednicu čoveka i žene zakon *priznaje za brak* i za njega vezuje odredene pravne posledice. *Stvaraju ga priroda čoveka i žene i stvarno održava ga njihov (zajednički) lični (moralni i materijalni) interes. Moralno je, da brak postoji i formalno samo dotle, dokle postoji ta stvarna zajednica interesa.* Na toj konstataciji i na tom shvatanju podiže se zahtev i za dopuštenost razvoda sa svih razloga, sa kojih se »od supruga tužioca ne može opravdano zahtevati, da nastavi zajednički život« (§ 162). *To i razvod po sporazumu supruga bila bi dovoljna sadržina § 165.*

§ 166.

Videti primedbu kod § 163.

§ 167.

Za »tužba ... zastareva« (stav prvi i četvrti) videti primedbu c) kod § 154.

§ 168.

Videti primedbu a) kod § 164.

§ 169.

Da li ko i kada ima da bude obavešten o izjavi, koju je žena dala »u ispravi overenoj od suda ili javnog beležnika« (stav prvi)?

§ 170.

Sklapanje braka je pre i više udruženje no »sjedinjenje«, pa je, izgleda, dovoljno reći, da se razvedeni supruzi mogu ponova venčati (videti § 194).

§ 171.

U naslovu »ponovnog braka«, u tekstu (stav prvi), »novi brak«. — Da li je (u naslovu) potrebna »opreznost«?

§ 172.

Zašto naročito isticati »po ugovoru o nasleđivanju« (red četvrti), kad je on samo jedan od bračnih imovinskih ugovora (§ 1178)?

§ 173.

Potrebno je, izgleda (§ 175), da se i rastava ubeleži u knjigu o brakovima.

§ 174.

Izlišan.

§ 177.

Druga rečenica je izlišna. U njoj je »nastavom u religiji« u protivrečnosti sa »ako ni jedan od zaručnika ne pripada kojoj priznatoj verskoj zajednici« (treći i četvrti red § 130). Prvo je iz 1811, drugo iz 1934 godine.

§ 179.

Deca iz braka proglašenog nevaljanim (§ 199) izgubljena su iz vida. Uzrok je isti kao i po drugoj rečenici primedbe kod § 177.

§ 181.

Da li je »pravo sporazumno rukovoditi postupcima svoje dece« u saglasnosti sa §§ 148, 184, 185, i šta u slučaju nesporazuma? Videti n. g. z. § 1634 i š. g. z. član 274.

§ 185.

Da li »redovnom sudu« (red šesti) ili starateljskom sudu?

§ 186.

a) »Sve što deca na koji zakonit način steknu« (red prvi). A može li se steti i na nezakonit način?

b) Da li »vlasništvo« (red drugi)? — Videti primedbe kod §§ 320 i 378 i videti »imovine« (prvi red § 187).

§ 187.

Podmiruju se troškovi »oko vaspitanja« (red drugi). A oko izdržavanja? Videti »za izdržavanje« (red sedmi).

§ 188.

a) Dete može »slobodno raspolagati« stvarima, koje su mu, po njegovoj doraslosti, predate da se »njima služi«. Šta se razume pod »njima služi«? Služi li se dete, na primer, odelom, koje su mu roditelji kupili i koje ono nosi. Ako se »služi«, može njime »slobodno raspolagati«: prodati ga, pokloniti, razmeniti. — Videti §§ 189, 852. — Videti primedbu kod § 282.

b) Izlišno je »istina« (red prvi).

§ 189.

Izlišno je »bar« (red drugi). — Da li o »obaveznim delanjima« (red šesti)? U duhu našeg jezika to bi bila delanja, koja je neko obavezan (dužan) da preduzima.

§ 190.

U sadašnjici, prva rečenica potpuno izlišna.

§ 191.

a) Uporediti sa § 175 i uneti potrebnu dopunu. (Može biti dokazano, da je sa detinjom materom, bračnom ženom, telesni snošaj imao i ko drugi sem supruga.)

b) Šta u slučaju kad se dokaže, da su u odlučnom vremenu dva ili više njih imali telesni snošaj sa detinjom materom? — Videti § 206 Predosnove, n. g. z. § 1717, š. g. z. članovi 315, 316.

c) Za pitanje b) videti čl. 14 *Privremenih pravila o vanbračnoj deci*, izdatih na Cetinju naredbom od 30 marta 1894 godine (»svaki će prema svome imanju i mogućstvu tečenja davati svoj prinos i za izdržavanje deteta i za sve ostalo, tako kako će svi ujedno namiriti ono što članci 5ti i 14ti ove naredbe naređuju«).

§ 193.

Da li »spisak svih vanbračnih porođaja« (četvrti red) ili spisak sve vanbračno rođene dece?

§ 194.

a) Muž detinje matere može, »ako pre venčanja nije znao za trudnoću svoje žene... oboriti predmjervu bračnog rođenja... i to samom izjavom pred sudom«. Da li muž detinje matere ima da dokaže (»ako... nije znao«), da nije znao predbračnu trudnoću svoje žene, ili je dovoljna sama njegova izjava, da nije znao. Ako ima da dokaže, u kom postupku? Ako nema da dokaže, izlišno je (i stvara zabunu), »ako... nije znao«. Najzad, pred kojim sudom predmjervu ima da obori »samom izjavom«?

b) Izraz venčanje (»pre venčanja« — red drugi) nalazi se samo u ovom paragrafu.

§ 196.

a) Kad se detetu daje pravo da pobija predmjervu bračnosti svoga rođenja, zašto samo u tom slučaju (prva rečenica)?

b) Da li prestaje »Pravo tužbe« (red šesti) ili pravo na pobijanje. — Videti primedbu c) kod § 154.

§ 198.

Da li je u četvrtom redu stava drugog šesta reč (»od«) štamparska pogreška?

§ 200.

U n. g. z. (§ 1719) i š. g. z. (član 263) nema propisa sličnog trećoj rečenici. — Jedno dete pozakonjeno je brakom, drugo je rođeno docnije u tom braku. Da li ovo drugo dete može »osporavati već stečena prava dece, koja su rođena u ranijem valjanom braku«? Ako može ono, zašto ne može pozakonjeno dete? I koja su to »već stečena prava«, koja bi se, ma da već »stečena«, mogla pobijati?

§ 201.

a) Čime se u *sadašnjici* obrazložava pozakonjenje »milošću vla-daoca«, kad je opšte poznato, da ono nema nikakvu javnopravnu posledicu? Videti n. g. z. § 1723, š. g. z. član 260.

b) Može li otac pozakoniti dete bez pristanka detinje matere?

c) Kad otac može pozakoniti dete, ne vidi se razlog, zašto ga i sama mati ne bi mogla pozakoniti, i to kako za života, tako i posle smrti detinjeg oca, i kako kad i drugi znaju, tako i kad ne znaju, ko je otac deteta? Istina je da vanbračno dete i bez pozakonjenja dobija porodično ime svoje matere (§ 202), i da je u naslednom pravu prema materi i njenim krvnim srodnicima izjednačeno sa bračnom decom (§ 753), ali možda ni za mater ni za dete nije ravnodušno, da li će dete imati naziv vanbračnog ili naziv pozakonjenog deteta.

č) »Između pozakonjenog deteta i srodnika pozakonioca *ne nastaje odnos srodstva!*« To je od reči do reči sadržina poslednje rečenice. Protivrečna je i *stvarnosti* i drugim propisima same Predosnove:

»*Odnos* između predaka i njihovih potomaka, kao i između samih potomaka zove se *srodstvo*« (§ 29).

»Ne može se sklopiti brak između krvnih srodnika... bez obzira na to, da li je *srodstvo nastalo usled bračnog ili vanbračnog rođenja*« (§ 120).

§ 203.

a) Kad je za izdržavanje »u prvom redu obavezan otac« (stav drugi), zašto, u slučaju da ni otac ni mati nisu u stanju da izdržavaju vanbračno dete, ta obaveza ne pada i na dedu i babu sa očeve strane? I zašto uopšte ta obaveza na izdržavanje vanbračnog deteta pada na dedu i babu?

b) Svakako je štamparska pogreška na »deda« (red treći, stav drugi) mesto na dedu.

§ 204.

a) Prema stilizaciji stava prvog izgleda kao da je staranje suda, da se očinstvo »utvrди putem parnice«, inkviziciono. Možda bi, u saglasnosti sa stavom trećim § 181 v. p. p., bilo odredenije, kad bi se između »da se« i »utvrdi« u trećem redu dodale reči: ako lice, koje je detinja mati označila za vanbračnog oca.

b) Nije predviđeno istraživanje (utvrđivanje) matere nahotčeta. — Videti Francuski g. z. član 341.

§ 205.

Za »zahtev zastareva« (stav drugi) i »Zahtev pripada« (stav treći) videti primedbu kod § 105. — Isto i za »Zahtev« u stavu drugom § 206.

§ 206.

a) Nije u duhu našeg jezika, da se obraćanje vlasti za izvršenje neke službene radnje (molba, traženje, zahtev) naziva predlog (»po predlogu« — red prvi, stav prvi). Isto za »predlog« u §§ 33, 67, 152, 304, 305, 316, 317.

b) Za »i ako ne živi bludno« videti primedbu b) kod § 191.

c) Po § 205, otac je obavezan naknaditi materi »troškove«; ovde (stav prvi), dužan je položiti iznos »običnih troškova«, koji se materi imaju naknaditi po § 205.

§ 207.

a) Kad »vanbračno dete nije pod očinskom vlašću« (§ 203, stav prvi, rečenica druga), zašto isticati, da materi, »ne sme otac dete oduzeti« (rečenica prva)?

b) Mati može da vaspitava dete »saobrazno njegovom budućem zanimanju« (rečenica prva). Izgleda kao da je buduće zanimanje deteta predodređeno.

§ 208.

Roditeljima je »slobodno« — roditelji su vlasni, roditelji mogu ili roditeljima je dopušteno.

§ 209.

Videti članove 303 i 325 š. g. z. (I deda po ocu može priznati svoje vanbračno unuče. Priznato dete stupa u prava i dužnosti bračnog deteta.)

§§ 210—215.

Nalaze se pod naslovom »Prestanak očinske vlasti«. Mesto im je ne iza, nego ispred propisa pod naslovom »Pravni odnos između vanbračnih roditelja i dece« (§§ 202—209).

§§ 210, 211.

a) Nije jasno, da li se produženje očinske vlasti može tražiti samo pre no što dete postane punoletno ili i posle:

po § 210, očinska vlast prestaje, kad dete »postane punoletno«, ako produženje očinske vlasti nije »dozvoljeno i javno obznanjeno«;

po § 211, produženje očinske vlasti, može se tražiti ako dete, »premda je punoletno« ... dakle i posle nastupanja punoletnosti.

Videti v. p. p. § 178 stav drugi i videti drugu rečenicu § 286 Predosnove.

b) Očinska vlast prestaje, »ukoliko nije« (red drugi § 210). Može li se očinska vlast *delimično* produžiti?

§ 213.

a) Nepotrebno je »istina« (red drugi).

b) U pogledu imovine udate maloletne kćeri, »otac do njene punoletnosti ima prava i dužnosti skrbnika«. A ako otac umre pre no što udata maloletna kći postane punoletna?

§ 217.

a) Da li je potrebna zabrana, da lica, koja su se svečano zavetovala da neće stupiti u brak, ne mogu usvojiti (stav prvi)? — Izgubilo se iz vida, tako izgleda, da po Predosnovi takav zavet nije ni bračna smetnja. — Videti n. g. z. § 1741 i š. g. z. član 264.

b) Šta hoće da se kaže sa »ako se ono *ne može* pozakoniti prema § 200« (stav drugi)? Otac i mati vanbračnog deteta mogli bi stupiti u brak, ali neće. Da li je to razlog, da jedno od njih ne može usvojiti to dete?

c) Lice, koje se je svečano zavetovalo da neće stupiti u brak, ne može usvojiti »tuđu decu« (stav prvi), ali može usvojiti svoje vanbračno dete (stav drugi), bez obzira da li je rođeno pre ili posle datog zaveta.

č) Protivno je stavu drugom, da »Niko ne može usvojiti ... srodnika u *pravoj liniji*« (rečenica prva, stav treći), jer su vanbračni roditelji i vanbračno dete srodnici u pravoj liniji. Mišljeno je, valjda, na srodnika u *ushodnoj liniji*.

ć) Šta znači »Više lica može biti *istovremeno* usvojeno« (rečenica prva, stav treći)? Da li to da više lica može biti usvojeno istim aktom, odjedanput (videti »istovremeno« u prvoj rečenici, stava drugog § 218) ili da jedno lice može imati više usvojene dece? — Videti n. g. z. § 1743.

d) Zagonetka su i reči »ako među njima postoji odnos, koji odgovara prirodnom odnosu između braće i sestara« (rečenica druga, stav treći).

§ 218.

a) Druga rečenica stava drugog može se zameniti jednom reči: pred »Bračni« u prvoj rečenici toga stava staviti *Samo*.

b) U stavu drugom: »Bračni drugovi« (red prvi), »bračnih drugova« (red treći), »suprug« (red četvrti), »supruga« (red peti), »suprug« (red šesti), »bračni drugovi« (red deveti).

§ 222.

Za sadašnjicu je zbilja interesantno, da je »*Bitni pravni učinak usvojenja* ... da usvojenik dobija *porodično ime* svoga *usvojioca*« (red prvi i drugi), a da nije bitno (§ 224), da usvojenik prema usvojiocu do-

bija prava bračnog deteta. — Imati u vidu pravo na području Apelacionog suda u Novom Sadu i § 137 s. g. z.

§ 223.

Kad »između usvojenika i srodnika usvojioce ne nastaje odnos srodstva« (rečenica druga), znači da nastaje između usvojioce, s jedne, i usvojenika i njegovih potomaka, s druge strane. Pa ipak to srodstvo nije, bar kao po n. g. z. (§§ 1311, 1711) i š. g. z. (članovi 100, 129), ni bračna zabrana.

§ 224.

Dopušteno je ugovorom o usvojenju krvniti »prava trećih lica«, ali ne »surviše«.

§ 228.

Staranju o ličnosti maloletnika pridaje se, izgleda, manje važnosti, nego staranju o njegovoj imovini, jer se štitnički računi podnose *svake godine* (§ 276 Predosnove, § 166 v. p. p.), a »u slučajevima, u kojima je štitnik oslobođen polaganja godišnjeg računa, i u slučajevima, u kojima štićenik nema nikakve imovine, sud će po potrebi, a najmanje *svake druge godine* zatražiti od štitnika, da ga izvesti o ličnim i imovinskim prilikama štićenika«. (V. p. p. § 162.)

§ 229.

Ima li razlike između »obavezani su« (treći red) i »dužne su« (šesti red)? Kakva je sankcija te obaveze odnosno dužnosti?

§ 231.

a) Mesto »siroče« (u ovom kao i u drugim propisima, u kojima je upotrebljen taj naziv) više odgovora *štitićenik* (odnosno staranik).

b) Videti primedbu c) kod § 245.

§ 235.

- a) Reči »dalje« i »najzad« ne spadaju u zakonski tekst.
- b) Šta je (koje je) »teško« štitništvo?
- c) Da li »mesto stanovanja« ili prebivalište?

§ 236.

a) Naslov je »testamentom«. Videti §§ 590, 591. — Zašto roditelji ne bi mogli imenovati štitnika i izjavom, koja nije testamenat u smislu

tih propisa, i zašto je »poslednja volja« samo volja, kojom se raspolaže imovinom na slučaj smrti?

b) Videti primedbu a) kod § 249 i primedbu a) kod § 251.

§ 238.

Jezično je bolje da se »nikakav« (red prvi) izostavi (»kein« »nicht ein« retko se kad prevodi sa »nikakav«).

§ 240.

Kad je rečeno »Svakom štitniku« (prvi red), izlišno je »bez razlike«.

§ 241.

a) Sud štitnika postavlja, tako izgleda, bez prethodnog njegovog saslušanja, da li se prima štitništva. Na to shvatanje upućuju reči, da postavljeni štitnik, ako ne može ili neće da se primi, »mora za četrnaest dana, od vremena kad je saznao za sudski nalog, javiti štitničkom суду, a uz to navesti razloge, sa kojih je nesposoban ili oslobođen«.

Ako je tako, *nepraktično je*. A ako se štitnik postavlja po svom prethodnom saslušanju, razloge, sa kojih ne može ili neće da se primi, imao bi da navede prilikom saslušanja, pa bi ih sud procenio pre postavljenja.

b) Postupak o postavljanju štitnika trebalo bi da je propisan u v. p. p. Ali u njemu o tome nema bitnih propisa (videti § 36 tačka četvrta i peta i § 144).

c) U v. p. p. naziv je *starateljski sud* i starateljska vlast, a ne »štitnički sud« (videti §§ 147, 150, 155 i drugi).

č) Na koji se način u sadašnjici saznaje za sudski »nalog« (u § 240 »naredice«) o postavljanju za štitnika?

ć) Da li za »četrnaest dana« samo zato što je tako u § 201 izvornika?

§§ 242—244.

Da li između »za svu otuda nastalu štetu i izmaklu korist« (red treći i četvrti § 242, red prvi § 243), i »svu usled toga nastalu štetu« (red treći i četvrti § 244) ima neke razlike? Drugim rečima: da li pod »svu ... štetu« (§ 244) spada i »izmakla korist« (§§ 242, 243). Ako spada, zašto razlika u rečima; ako ne spada, zašto razlika u odgovornosti? — Videti §§ 1273, 1274.

§§ 245, 246.

a) Ako »zaveriti« se (red prvi § 245, red poslednji § 246) i zavetovati se (red prvi § 217) znači jedno isto, zašto upotrebljavati izraz, koji ima i svoje posebno značenje (zavera, zaverenici)?

b) Za »staležu« (red četvrti § 245) videti primedbu c) kod § 17. Koji je (kakav je) »stalež« malog deteta (i uopšte štićenika)? Kome »stalež« pripada jedno nahotče? »Stalež« nahotčadi? — To je moglo biti savremeno u Austriji 1811 godine (§ 205 a. g. z.); sмеšno je u Kraljevini Jugoslaviji.

c) »Za upućivati na pobožnost« (red treći § 245) videti rečenicu prvu § 130 i § 231.

č) Štitniku izdaće sud »formalnu ispravu« (§ 246)? Ima li ta isprava svoj naziv?

§ 247.

Uporediti sa članovima 11 i 13 Uvodnog zakona za zakon o sudskom vanparničnom postupku. U njima je: mesto »ne poseduje« (red drugi, stav prvi) — »nema«; mesto »Postavljanje štitnika može izostati« (red prvi, stav prvi) — »Nije potrebno da se postavi štitnik«; mesto »statuti« (red šesti, stav prvi) — »Pravila«; mesto »treba da« (stav treći) — »imaju«; mesto »zavodsku opskrbu« (stav treći) — »zavodsko starađe«; mesto »Kad ... iz zavodske opskrbe« — »Dok se ... iz zavoda (doma)«.

§ 248.

Videti član 14 Uvodnog zakona za Zakon o sudskom vanparničnom postupku, u kome je mesto »potpuno očuvanje« (red treći) — »potpunu zaštitu«.

a) Prva rečenica u vezi je sa § 236, pa je treba i preneti (sa odgovarajućom preradom) kao drugi stav § 236.

b) Druga rečenica, ako se nalazi da nije izlišna s obzirom na §§ 236 i 239, mogla bi se preneti kao drugi stav § 238.

§ 250.

a) Ako je ovde potrebno »pri čemu se prepostavlja, da je ocu u vreme njegove smrti pripadala očinska vlast nad maloletnikom« (tačka prva, stav prvi), potrebno je i u § 236. Sadržina tih reči može se lepo izraziti i bez prepostavljanja.

b) Nepotrebno je »pre svega«, »zatim« i »najzad« (stav drugi)?

§ 252.

a) Za »zaveriti se« videti primedbu a) kod § 245.

b) Da li je saštитnik dužan starati se da otkloni samo »veće« pogreške?

§ 253.

Mesto »Druga bitna dužnost saštитnika jeste« dostaje: Saštитnik je dužan. Čemu deoba dužnosti po njihovoj bitnosti?

§ 256.

Da li štitniku pripada i pravo (i dužnost) iz druge rečenice § 182?

§ 258.

Za »siročeta« videti primedbu a) kod § 231.

§ 259.

Kakav »stalež« ima štićenik? Videti primedbu c) kod § 17.

§ 260.

Ima li razlike između »troškova« (reč osma) i »potroška« (reč jedanaesta)?

§ 261.

a) Ne odgovara vremenu, u kome postoji Ministarstvo socijalne politike. — Videti v. p. p. § 182 i videti Zakon o gradskim opštinama § 18, Zakon o opštinama § 76.

b) Za »siročad« videti primedbu a) kod § 231. Isto za § 262.

§§ 262—264.

Izlišni s obzirom na §§ 32, 39, 47, 69, 89 Zakona o vanparničnom postupku (u kome se ne upotrebljuju nazivi »siroče« i »siročad«).

§ 265.

Da li pažnjom »poštenog« domaćina i da li »treba« ili dužan je (ima, obavezan je)?

§ 267.

a) Da li »treba«, »siročeta«, »javnim blagajnama«, »prave« vrednosti? — Po § 160 v. p. p. novac maloletnika ulagaće se jedino u Državnu hipotekarnu banku.

b) Da li radi »vaspitanja« ili radi izdržavanja i vaspitanja? Videti §§ 177, 275.

§ 269.

U redu prvom »prodati«, u četvrtom »otuđenje«.

§ 270.

Mesto »samovlasno« u redu četvrtom bolje je, kao u redu šestom i sedmom, »bez sudskog odobrenja«. — U redu šestom »dalje« može se izostaviti.

§§ 272, 273.

Da li »*isplaćena* glavnica ima *da vrati*« (§ 272) i da li »*uterati*« (red četvrti § 273)?

§ 274.

Da li »o obezbedi imovine« ili o upravljanju imovinom?

§ 275.

Hoće li sa »*dobrovoljno*« (red četvrti) da se izuzme nužni deo? Svako je drugo ostavljanje dobivo voljno. Izlišna je »*istina*« (red drugi).

§ 280.

Ista sadržina ponovljena je u § 852.

§ 282.

Videti primedbu kod § 188. — Ovde »*stvari*... uručene na nje-
govu upotrebu«, u § 188 »*predate*... da se njima služi«.

§ 283.

Stav drugi izlišan s obzirom na § 1255.

§ 284.

Ako ne postoji i delimično prestajanje štitništva, izlišno je »*sasvim*« (rečenica prva). Može se reći da je, s obzirom na §§ 227 i 228, izlišna cela ta rečenica.

§ 287.

Je li potrebno »*doista*« (rečenica druga)? Isto i u naslovu nad § 286.

§ 288.

Izlišan. Udžbenički.

§ 289.

Da li je dobro »*odnosno njega* nastupile takve okolnosti« i da li »od primanja štitništva« ili samo od štitništva? Videti naslov nad §§ 231 do 233. — Da li »*otpustiti* ili smeniti, razrešiti? Videti v. p. p. § 175.

§ 293.

Da li »*tobožnjem*« (red prvi)?

§ 296.

Da li »*štitičke godine*«? Videti v. p. p. §§ 166, 170 (»*upravne
godine*«).

§ 297.

a) Da li »*ispravu o poštenom i urednom vršenju svoga zvanja*« (red četvrti, stav prvi) ili razrešnicu? Videti v. p. p. § 175.

b) Znači li »*obavezan*« (red prvi, stav prvi) što i »*dužan*« (red prvi § 298).

§ 298.

Popisnik služiće »*za pravac druga*« (rečenica druga) — čemu ili čega? — U v. p. p. § 176 »*Popisnik imovine i odluka o zaključenom računu* služiće kao podloga predaji. Svakako je bolje »*podloga*« (oboje su prevod reči »Richtung«). Htelo se reći, da će se predaja vršiti na osnovu popisa i zaključnog računa (prema ili po popisu i zaključnom računu).

§ 300.

a) »*Takode sam*« izlišno je.

b) U v. p. p. naziv je »*starateljski sud*« (§§ 147, 152, 155, 168), pa je, prema tome, i starateljski sudija, a ne »*štitički sudija*«.

§ 302.

Da li »*maloletniku stvorio* pristojnu *opskrbu*«?

§ 303.

Videti primedbe kod § 304 i kod § 305.

§ 304.

a) Pošto se licima, koja su potpuno lišena svojevlasnosti, postavlja *skrbnik*, »*radi staranja* o njihovoj *osobi* i *imovini*« (stav prvi i treći), i pošto se i *štitičnik* postavlja da se »*stara o osobi* maloletnika i da *upravlja* njegovom *imovinom*« (§ 228), teško je shvatiti potrebu za razlikovanje u nazivima. I *maloletnicima* starijim od sedam godina svojevlasnost se može potpuno oduzeti (stav prvi), i tada će im biti postavljen *skrbnik* (stav treći), pa i onda kad su dotele bili pod očinskom vlašću (stav drugi § 312); *štitičstvo* se može *produžiti na duže i neodređeno vreme* (§ 286); i *maloletniku*, koji nije potpuno lišen svojevlasnosti, u izvesnim slučajevima »*mora se* ili »*može*« postaviti *skrbnik* (§§ 306 do 308). O pravima i dužnostima skrbnika »*prosudjavaće se po propisima, koji vrede za štitnike*« (§ 313).

b) Da li o »*njihovoj osobi*« (stav treći)?

§ 305.

Kakva je razlika u funkcijama između »*skrbnika*« i pomoćnika.

Kad bi skrbnik imao da se u svima slučajevima stara i o osobi staranika, to bi činilo razliku u funkcijama. Ali i skrbnik se u izvesnim slučajevima postavlja samo za staranje o pojedinim poslovima ili o imovini staranika (§§ 306—311), a pomoćnik, kako izgleda (»bilo da se oni imaju *starati* samo o upravi imovinom ili u isto doba i o *osobi* svoga skrbnjaka« — § 313) može imati za dužnost da se stara i o osobi staranika. Jedina je funkcionalna razlika, izgleda, izražena u drugoj rečenici § 313. Da li ta razlika opravdava razliku u nazivima, kad će se i o pravima i dužnostima pomoćnika prosudjivati »po propisima koji vrede za štitnike« (prva rečenica § 313)? Imati u vidu još i to, da stvarno (ako ne i po nazivu) i skrbništvo može biti privremeno kao i »privremeno pomoćništvo« (§ 316).

U n. g. z., u kome o starateljstvu oko pedeset paragrafa ima više no u Predosnovi, ne postoji takva raskoš u nazivima. U njemu je: starateljstvo i staralac nad maloletnicima (§§ 1773—1895) i nad punoletnicima (§§ 1896—1908), a sem starateljstva još samo Pflegschaft (§§ 1909 do 1921). U š. g. z. poznato je samo tutorstvo i starateljstvo (članovi 360—465). U Mađarskom nacrtu starateljstvo (§§ 326—409) i Pflegschaft (§§ 410—430). — Po Zakonu o starateljstvu od 25. oktobra 1872 godine, na područjima Apelacionih sudova u Beogradu i u Skoplju jedini naziv starateljstvo i staratelj nije stvarao nikakvu pomenjnu. Na području Apelacionog suda u Novom Sadu poznato je samo tutorstvo i starateljstvo.

§ 306.

Da li je »skrbnik« (red prvi) isto što i upravitelj u § 186?

§ 311.

Da li »urednog punomoćnika« ili punomoćnika sa urednim punomoćijem?

§ 313.

- a) Videti primedbu kod § 305.
- b) Proceniti »pravo« punomoćnika »da raspolazu onim što lice, delimično lišeno svojstvenosti, steče svojim trudom«.

§ 315.

- a) Prestaje »skrbništvo« (stav treći). A pomoćništvo? Videti naslov.
- b) Izlišna je »istina« (stav drugi).
- c) Je li »skrbnjak« ovde (stav prvi) i u § 313 isto što i »staranik« u §§ 316 i 317?

§ 320.

a) U novijim zakonicima pod »stvar« razume se samo telesni predmet, »stvar« u svom običnom značenju (n. g. z. § 90, o. i. z. članovi 802—810) ili još i prirodne sile potčinjive pravnoj vlasti (š. g. z. članovi 641, 667, 713, Mađarski nacrt § 413). — Kakva potreba zahteva, da pravni svet Kraljevine Jugoslavije u tom pitanju ostane u idejama redaktora Austrijskog građanskog zakonika i da se budući građanski zakonik u pitanju pojma »stvar« razlikuje od ostalih zakona. Videti, na primer, §§ 365, 366 Krivičnog zakonika.

b) Da li u »pravnom smislu«? — Videti »Po ovom zakonu« (§ 14 Krivičnog zakonika) i »u razumu zakona« (član 802 o. i. z.).

c) Videti primedbe kod § 337 i kod § 903.

§§ 321—325.

U novijim zakonicima i nacrtima *nema sličnih propisa*. Da li za njih kod nas postoji potreba, kakva je, možda, postojala u Austriji 1811 godine?

§ 321.

- a) U kom smislu je upotrebljena reč »Dobro«? Videti §§ 475, 481.
- b) Uporediti sa prvom rečenicom § 322.

§ 322.

- a) Ako su stvari (sve stvari), »koje se nalaze na državnom području, javno ili privatno dobro« (§ 321), otkud »ničije stvari« (rečenica prva), dakle stvari, koje nisu ni javno ni privatno dobro?
- b) Ničije su stvari »koje svaki može prisvojiti« (rečenica prva). A *koje su to stvari*, »koje svaki može prisvojiti«?
- c) Za »opšte... dobro« (red četvrti) videti »opšte dobro« u § 68 (tačka druga).
- č) Sa § 378 uporediti »državnom imovinom« (red poslednji).

§ 323.

- a) Zašto »opštinsko dobro« (red prvi), a ne »opšte ili javno dobro« (red četvrti § 322)?
- b) Za »opštinsku imovinu« (red treći) videti primedbu c) kod § 322.

§ 324.

- a) Za sadašnjicu je, izgleda, arhaizam.
- b) Analizirati — »imovina«; »imovina vladarčeva«; »poseduje«; »smatra se«.

§ 325.

- a) Da li se stvari mogu i ne »zakonito steći»?
- b) Da li sem »državnih i opštinskih dobara« (red treći) postoje i »dobra« nekih drugih samoupravnih jedinica?
- c) Izgubljen je iz vida § 49. S obzirom na njega očigledno je, da je sadržina ovog paragrafa izlišna.

§ 326.

Izlišan. Uopšte nije zakonski propis. Udžbenička sadržina je nepotrebna.

§ 327.

Videti primedbu a) kod § 320. Videti § 337.

§ 328.

- a) Stvari »smatraju se u pravnom smislu kao nepokretne... ili se po zakonu imaju smatrati kao nepokretne« (rečenica druga)?
- b) Ima li razlike između »u pravnom smislu« i »po zakonu« (rečenica druga)? — Videti § 335 (n. g. z. § 91). Videti primedbu b) kod § 320 i imati u vidu »prirodnoga prava« u nepreuzetom § 7 a. g. z.

§ 329.

- a) Prevod je § 97 n. g. z., u kome, istina, nije određeno, šta je glavna stvar, ali kome prethode propisi (§§ 94—95), u kojima su određeni bitni sastojci (sastavni delovi) stvari. — Videti o. i. z. član 808 i Mađarski nacrt §§ 437, 438.
- b) Videti u § 454 »pripadak kakvog prava na građenje«.

§ 330.

- a) Da li »koje su se imale smatrati kao pripadak« (red šesti)?
- b) Germanizam je »ranije u javnoj knjizi upisanih ovlašćenika« (red sedmi).
- c) U prvoj rečenici »Ako ... ako«.

§ 331.

- a) Po naslovu, reč je o stvarima, »koje se naročito smatraju nepokretnim«; po sadržini, te stvari su *nepokretne* (red treći i četvrti).
- b) Da li »nepokretna imovina« (red drugi i treći)?
- c) Ima li razlike između »nepokretna imovina« (red drugi i treći) i »nepokretne stvari« (red četvrti)?

č) Ostaju »nepokretna imovina« sve »upotrebljive stvari« (red prvi) koje zemlja »rađa«. A neupotrebljive?

č) Nepokretne stvari su zgrade »sa vazdušnim prostorom nad njima u upravnoj liniji«? Videti n. g. z. § 94 i š. g. z. član 667.

§ 332.

- a) U naslovu »smatraju« u tekstu »ubrajaju«.
- b) Prava »zakonom proglašena za nepokretne stvari«?

§ 333.

Da li je potreban?

§ 334.

Definicija nije neophodna, ali, kad je već data, mogla je biti i tačnija i lepše izražena. Videti n. g. z. § 92 i Mađarski nacrt § 435.

§ 335.

Videti primedbu b) kod § 328.

§ 337.

a) Noviji zakonici nemaju sličnog propisa. Videti g. p. p. §§ 321; 49—54.

b) Čovek nije stvar u »pravnom smislu« (§ 320), ali u tom smislu stvari su »i službe, ručne i umne radnje« (red treći). Da li je to shvatanje i sadašnjice?

§ 338.

Možda je bio izlišan i u vreme stvaranja a. g. z.

§ 339.

- a) U novijim zakonicima ne postoji sličan propis.
- b) Da li su »redovna i obična cena« (red treći) dve različne vrste cene?
- c) Germanizam je »osobito na slučajnim svojstvima stvari osnovana naklonost«.

§ 340.

Videti o. i. z. član 926.

§ 341.

a) Po n. g. z. § 854, š. g. z. član 919 i po Mađarskom nacrtu § 443 nema razlike između državine i poseda: *državina* (posed) je *faktička vlast na stvari*. — Ne bi trebalo ni da se postavlja pitanje, da

li će se robovati rimskom pravu (»korpusu i animusu«) ili će se usvojiti savremeno shvatanje. Na otstupanje od ovoga moglo bi nas opredeliti neke posebne potrebe Kraljevine Jugoslavije, a izvesno je, da one ne postoje. — Uprošćenost zakonskog uredenja državine (poseda) u novijim zakonima izlazi već iz toga, što su u n. g. z. od 2385 paragrafa svega 19 o državini (§§ 854—872), dok su na 1432 paragrafa Predosnove 37; propisi o državini u n. g. z. iznose stotinadeset peti deo svih propisa, dok u Predosnovi iznose trideset deveti deo. Tome treba dodati mnogobrojne nazive poseda u Predosnovi: zakonit i nezakonit (§ 348), pošten i nepošten (§ 354), samovoljan i nesamovoljan (§ 371); miran (§§ 357, 837), pravni (u naslovu § 780); punopravan (§ 780). — Odavno je rečeno, da je najučenije sastavljen onaj zakon, za koji je potrebno najmanje nauke da se nauči.

b) Jesu li »posed« i »posednik« narodne reči? Ako nisu, kakva potreba nameće njihovu upotrebu u Predosnovi? — U Gradanskem zakoniku od 1844 godine upotrebljene su reči »državina« i »držatelj ili pritežalac« (§ 198); u o. i. z. »držina ili posed« i »držitelj« (član 811), ali reči »posednik« i »posedovati« nisu upotrebljene, a i reč »posed« u tekstu nalazi se samo na jednom mestu, u prvom redu člana 811 (videti članove 18—25 i 811—830).

c) Videti »molbom« dobio stvar u posed« (§ 1398) i »samom voljom održati u posedu stvari« (§ 377).

§ 342.

a) Ko je »posednik« stvari, koja je detetu poklonjena ili koju je ono kupilo (recimo pisaljku, igračku, kolač) i koju ono drži? Je li takva stvar *nečija* ili je *ničija*? Videti § 314 Kz.

b) U tekstu zakonski ne spadaju reči »nadalje« (red prvi) i »konačno« (red četvrti).

§ 343.

a) Mogu li se »prava... uzeti u posed«? Uporediti to sa prvom i drugom rečenicom § 320 i sa drugom rečenicom § 344.

b) Videti stav drugi člana 919 š. g. z. i videti član 814 o. i. z.

§ 344.

a) Šta znači *ili* u »netelesnih stvari ili prava« (četvrti i peti red)? Drugim rečima, jesu li tu »netelesnih stvari« jedno, a »prava« nešto drugo, ili oboje znače jedno isto? Uporediti sa »netelesne, kao na prim. prava« u § 327 i sa »kako na telesnim stvarima tako i na pravima« u § 345.

b) Da li je u saglasnosti sa Zakonom o zemljišnim knjigama?

§ 345.

a) Obratiti pažnju na nazive »afirmativnog« i »negativnog« prava (u naslovu).

b) U trećem redu između »pripada« i »na« izostavljeno je »s odobrenjem ovoga«.

c) Pleonazam je »tuđe zabrane« (red četvrti), jer zabrana i može dolaziti samo od drugoga, ali, u ovom slučaju, taj drugi ne može biti ma ko (»tuđe«), nego neko određeno lice.

č) Da li »dalje« (red drugi) i »najposle« (red četvrti)?

§§ 343—345.

Konfuzija sa »posedom« prava dolazi od »pravnog« identifikovanja prava sa telesnim predmetom (§ 320), od mešanja propisa o stvarima sa propisima o pravima i od mešanja propisa o pokretnim stvarima sa propisima o nepokretnim stvarima. Da li u sadašnjici postoji ikakva potreba za konstrukciju državine (poseda) prava? — Videti o. i. z. član 814, n. g. z. §§ 868, 869, š. g. z. član 919, Mađarski nacrt §§ 443, 470.

§ 346.

»Posed... zadobija se... kad se dođe do *ničijih... prava*. Da li su ikada igde postojala *ničija prava*?

§ 347.

a) Svakako se »samovlasnim« (red prvi) ne odnosi i na »Neposrednim« (red prvi). Izraziti to i redom reči: mesto »posrednim samovlasnim« — samovlasnim posrednim.

b) Da li »sklonilo« (red treći)?

c) Kako se zamišlja, da nam »posednik... u ime drugog prava ili stvar prepusti« (red treći i četvrti)?

č) Može li se i ne »doista« (red drugi) zauzeti, upotrebiti, obeležiti ili skloniti?

č) Da li »posednik imao« (red šesti)?

§ 348.

a) Uporediti:

»*Posed* stvari onda je *zakonit*, kad se *osniva* na *valjanom naslovu*, to jest na nekome za sticanje pogodnome *pravnom osnovu*« (rečenica prva) sa:

»*Držalac* stvari nije ovlašćen, da *osnov*, po kojem je drži, samovlasno *promeni* i da time *naslov prisvaja*« (red prvi i drugi § 351) i odgovoriti na pitanje:

da li je objašnjeno, šta se razume pod *zakonit posed?* Pri sastavljanju odgovora imati u vidu: da su »pravni osnov« (§ 348) i »osnov« (§ 351) ostali neobjašnjeni. — Za »valjan naslov«, »naslov«, »pravni osnov« i »osnov« videti, pored drugih, §§ 348—353; 403. Imati u vidu, da su »naslov« i »osnov« sinonimi u tom smislu, da reč »naslov« za jedne označava ono isto što za *druge reč* »osnov« (titulus, titre, Grund), i da kod ovih drugih »naslov« označava natpis ili naziv (na primer naslov knjige, natpis nad nekim paragrafom — marginalija, Titel, Aufschrift, Überschrift, titre — »inscription mise en tête d'un livre, d'un chapitre, etc., pour en faire connaître le sujet«).

b) »Posed stvari« (red prvi). A posed prava? Videti »stvar ili pravo« u § 1349 i videti §§ 343—347.

c) Da li »to jest« (red drugi)?

§ 349.

a) Ovde »Naslov zakonitog poseda« (red prvi), u §§ 348, 352, 353, »valjan naslov«, u §§ 402, 403, »naslov« itd.

b) Za »pozvati na volju predašnjeg *posednika*« (red treći). Videti § 1395 i § 499.

§ 350.

a) U naslovu (marginaliji) »nikakvog naslova«, u tekstu »nikakvog pravnog osnova«.

b) »Držalac... za uzimanje ove stvari u posed«. Držalac već drži stvari, pa, ako hoće da postane njen »posednik«, nema potrebe (a i ne može, dokle je drži) da je »uzima«. — Videti § 352.

§ 351.

a) Videti primedbu kod § 348 i videti član 815 o. i. z.

b) Za »u svoje ime zakonito posedovao« (red treći) videti rečenicu drugu § 341: u tuđe ime ne može se ni »posedovati«.

c) Svakako je u smislu *držao* upotrebljena reč »posedovao«.

č) Da li je »pravo poseda« u smislu nepreuzetog § 308 a. g. z. (»*Stvarna prava* na stvari« jesu das Recht des Besitzes...)?

ć) Da li je »samovlasno« ovde (red drugi), u § 347 (red prvi) i u § 352 (red treći) isto što i »samovoljan« u § 371?

§ 352.

Ovde »uzeti stvar u posed« (treći i četvrti red) svakako ne znači isto što »uzimanje... u posed« u § 350.

§ 354.

Da li »poseduje« (red prvi i četvrti) i da li »predmnjevati« (red treći)?

§ 355.

a) Da li je, na primer, plodouživalac »*saposednik*« (u naslovu) vlasnika stvari?

b) Da li je uopšte potreban?

c) Da li je namerno izostavljena pretpostavka, da je držalac (posednik) pošten? Videti a. g. z. § 328, š. g. z. § 223, o. i. z. 816. Ako je izostavljena namerno, zašto je zadržana pretpostavka, da posednik »ima valjan naslov«?

§ 356.

Da li je »već iz toga jedinog razloga što je pošteno poseduje« potrebno, da li je to neko obrazloženje, i da li je obrazloženje (u tekstu) uopšte potrebno?

§ 357.

a) Poštenom posedniku pripadaju... *sabrane* koristi »ukoliko su... već dospele«. A kome pripadaju *nesabrane* koristi, »ukoliko su... već dospele«? Šta kod t. zv. građanskih plodova odgovara odvojenju prirodnih plodova?

b) Šta znači »*mirnog* poseda« (red četvrti)?

§ 358.

a) Da li »*koristan* po uvećanje trajnih *koristi*« (red treći)?

b) Pripada »naknada po *sadašnjoj vrednosti*« (red četvrti) — čega?

c) Da li je »potrošak« (ovde i na drugim mestima) što i trošak?

§ 359.

a) Stvar dobila u »*opštoj vrednosti*« (red treći)?

b) Koji »*predašnji* posednik« (red treći i četvrti)?

§§ 356—359, 365.

Sve je i *jasnije i lepše izraženo u članovima* 823—828 o. i. z. Videti š. g. z. članovi 938, 939.

§ 360.

a) Uporediti rečenicu prvu sa § 356. Kad pošten posednik bez odgovornosti može stvar »potrošiti i uništiti«, zašto da nema pravo na

naknadu cene (razume se, ukoliko ne prelazi vrednost stvari)? Ima li razloga za tu nedoslednost? — Videti § 220 š. g. z.

b) Da li »poštenim načinom«? Videti naslove nad §§ 344 i 403 (»način sticanja«) i § 402 (»pravnog načina«).

c) Da li »Zahtev naknade cene« (u naslovu)?

§ 361.

a) Da li »poštenom držaocu« ili posedniku? Ili se »držalac« meša sa »posednikom« (§ 341), ili je propis o držaocu pogrešno unesen pod naslov, »Prava poštenog posednika«, ili se pod »držaocu« razumeju i »držalac« i »posednik« (§ 341).

b) U »poglavlju o založnom pravu« samo je § 499 o pravu zadržanja, pa je bolje uputiti na njega, nego na jedno celo poglavlje.

c) Da li je, s obzirom na § 499, uopšte potreban?

§ 362.

a) Za »svu štetu« videti § 1273.

b) Kazna je »i do vrednosti iz osobite naklonosti« (»vanredna cena« po § 399). Zaboravlja se, da je se građansko pravo odvojilo od krivičnog.

c) N. g. z. i š. g. z. ne sadrže propise slične drugoj rečenici.

§ 363.

a) Svako upućivanje na druge zakone i propise štetno je. Njime se jedino smanjuje obim zakona (ako se računa sa umanjenjem troškova oko štampanja), ali se znatno otežava primena. A kad se ipak upućuje, za praksu je celishodnije uputiti na pojedine propise, no na celo poglavlje.

b) Videti o. i. z. član 25 i š. g. z. član 940 stav drugi.

c) Sadržina ne odgovara naslovu »Obaveznost nepoštenog posednika«.

§ 364.

Važi, valjda, i za posed poslovno nesposobnih i poslovno neograđenih lica.

§ 365.

a) Da li »postupić će se prema njemu« (red drugi)? Videti primedbu kod § 435.

b) Reč *obest* (»iz obesti« — red pretposlednji) ne postoji u Vučkovom i u Ivekovićevom rečniku. U Ristićevem i Kangrginom srpsko-hrvatskom i nemačkom rečniku prevedena je sa Übermut; Üppigkeit; Mutwille (reč, koja se na francuski jezik prevodi sa témérité — »Har-

diesse imprudente et présomptueuse«). U tekstu (kao i na više mesta u g. p. p.) prevod je reči mutwillig. *Da li je njome jasno i određeno izraženo ono što se je htelo da izrazi?* (U redu je da se to zna, kad po g. p. p. — § 268 — »zbog obesti« stranka može biti kažnjena do 3000 dinara).

§ 366.

a) Da li »zabranu diranja u posed?«

b) Je li jedno isto »povraćaj poslednjeg stanja poseda« (red treći i četvrti) i »povraćaj pređašnjeg stanja poseda« (§ 372)?

c) Drugom rečenicom obuhvaćen je, izgleda, § 372.

§ 367.

S obzirom na §§ 318 i 549 izlišno je »i sud je dužan da o tome što skorije odluči« (red poslednji). — Uostalom, sud je dužan da što pre odluči o svemu što se od njega zahteva. — Uporediti sa §§ 550 i 553 g. p. p. i proceniti, da li je dovoljno to uzajamno upućivanje.

§ 370.

a) Da li je potrebno »Ako posednik stvarnog prava može dokazati« (red prvi)? Pravilo je, valjda, da sud bez dokaza nikome ništa i ne dosuđuje i nikoga ni na šta i ne osuđuje. — Videti §§ 176, 321, 368, 370, 553 g. p. p.?

b) Da li je potrebno, »ako se upravna vlast nije već dovoljno postarala za javnu bezbednost« (red četvrti i peti)?

§ 371.

a) Da li se »molbom potajno uvuče u posed« (red drugi)? *Šta je »posed« i može li se u njega »uvući«?* Videti § 1398.

b) Da li »trajno pravo« (red četvrti)?

c) Da li »smatra se« (pretposlednji red) ili *je*?

c) Da li, po pravnim posledicama, ima razlike između nezakonitog (§§ 348, 349) i samovoljnog poseda? Videti § 1406.

c) Da li se radi o »održanju« (u naslovu nad §§ 371—373) ili o povraćaju poseda (§ 372)?

d) Videti primedbe kod §§ 351 i 352 (»samovoljno«).

§ 372.

Izlišan s obzirom na § 366.

§ 373.

a) Za drugu rečenicu videti drugu rečenicu § 553 g. p. p.

- b) Za prvu rečenicu videti § 552 g. p. p.
- c) Da li »tobože« (red sedmi)?
- č) Da li postoje *jača* (»jačega«, red sedmi) i *slabija prava*?
- ć) Videti n. g. z. §§ 859, 860, š. g. z. članovi 926, 927. Proceniti, da li su dovoljni §§ 11 i 12 (Predosnove).

§ 374.

Da li »tražilaca *poseda*« (red prvi)? — I ovde se nameće pitanje: *šta je posed?* Neka se analiziraju §§ 341 i 344, pa će biti jasno, da pitanje nije izlišno.

§ 375.

Videti primedbu kod § 377.

§ 377.

a) Ponavlja se pitanje, postavljeno kod § 374. Ako je »posed« držanje stvari (faktička vlast, »corpus«) i volja držaoca, da je drži kao svoju (»animus«), kako se može »posednik samom voljom održati u posedu te stvari«? Dosta sa besmislenim i potpuno izlišnim konstrukcijama!

b) I po sadržini i po naslovima (nad § 375 »telesnih stvari«, nad §§ 376, 377 »prava«) mesto mu je neposredno iza § 375.

§ 378.

- a) Izlišan.
- b) Da li »vlasništvo u objektivnom smislu« (naslov)?
- c) Vlasništvo se identificuje sa imovinom. — Noviji zakonici ne sadrže sličan propis, a o. i. z. u članu 831 izrečno ističe razliku između vlasništva i imovine: »Sve što je inače u nečijoj imovini... Po tome biva da je svaka vlaština ujedno s tim i imovina, ali, naprotiv, svaka imovina nije vlaština.«
- č) Videti »imovina« u §§ 322—324. — Videti »vlasništvo i sva stvarna prava« u § 445.

§ 379.

- a) Usvajanje primedbe a) kod § 378 povuklo bi izmenu naslova »u subjektivnom smislu« i izostavljenje reči »Posmatrano kao pravo«.
- b) Iz definicije, takve kakva je, izlazi da je vlasništvo neograničeno (apsolutno) pravo. To je u protivrečnosti i sa izvesnim propisima same Predosnove (§§ 384—386, 9, 1242).
- c) §§ 379, 383 i 384 stav prvi imali bi se sažeti u jedan paragraf. Videti o. i. z. član 93, n. g. z. § 903, š. g. z. član 641.

§§ 378, 379.

Predmet vlasništva »u objektivnom smislu« su sve »*telesne i netelesne stvari*« (§ 378); predmet vlasništva »u subjektivnom smislu« su, izgleda (»da suštinom i koristima *stvari*... raspolaze«) samo telesne stvari (§ 379).

§ 380.

- a) Da li je ko isključen od sticanja vlasništva (»svaki, koga zakoni izrečno ne isključuju, ovlašten je to pravo steći«)? Uporediti to sa prvom rečenicom § 17 i sa § 381.
- b) Da li »steći... preko drugog lica u svoje ime«?
- c) Drugi i treći red izlišni su s obzirom na §§ 17—19.

§ 381.

- a) Izlišan.
- b) Da li »dakle«, »lične sposobnosti«, »treba«?
- c) Je li potrebno uređivati teret dokazivanja protivno pravilu, koje je zakonom postavljeno (§ 17)?

§ 382.

- a) Samim tim što »stvar *pripada* nekolicini lica« (red prvi) »zajedničko vlasništvo« već postoji, a ne »nastaje« tek »onda« (red drugi i prvi).
- b) Je li potrebna fikcija, da se savlasnici, »u odnosu prema celini smatraju kao jedno lice« (red drugi i treći)? Videti § 813.
- c) Da li »delovi« i »dela« ili udeli i u dela (red četvrti i peti)? Videti § 814.
- č) Da li »potpuno vlasništvo« (red peti)?
- ć) Mesto ovog paragrafa? Ovde ili u vezi sa § 810?

§ 383.

Videti primedbu c) kod § 379.

§ 384.

- a) Za stav prvi videti primedbu c) kod § 379.
- b) Za »opštег dobra« (red poslednji, stav prvi) videti »opšte dobro« u § 322 (red četvrti).
- c) Da li je dobro rečeno »zabraniti... dejstvo« (red prvi, stav drugi)? Dim, na primer, dolazi ili pada sa susednog zemljišta, a dejstvo toga je nečistoća vazduha, garež rublja, oštećenje useva; zvuk dolazi, a njegovo dejstvo je narušenje tišine; vlaženje kuće dejstvo je vode, koja

otiće itd. — U š. g. z. član 684 tačnije je to rečeno no u n. g. z. § 906. U o. i. z. član 141 dat je *opšti propis* o »pomedanskoj ugodbi« (Ograničenja koja proizlaze iz susedstva — Mađarski nacrt § 520).

č) Sadržina druge rečenice stava drugog bolje je izražena u § 520 Mađarskog nacrta.

§ 385.

a) Da li »okrnjenje« (red prvi) ili oštećenje (šteta)? »Posednik« je ovlašćen da traži »naknadu nanesene štete«, a ne okrnjenje.

b) Da li »posednik zemljišta« (red treći) ili vlasnik zemljišta?

c) Germanizam je »od vlasti odobrenom napravom« (red drugi).

č) Služi za primer, kako se može izbeći rđava rečenična konstrukcija sa »ako ... onda«.

§ 386.

Da li »*posednik* zemljišta«?

§ 387.

a) Kog »prvoga vlasnika« (red treći, stav prvi)?

b) Da li zabrana (rečenica prva, stav treći), »ako je u javne knjige upisana«, dejstvuje prema trećima i kad je zasnovana između drugih, a ne samo između lica iz druge rečenice? — Videti Zakon o zemljišnim knjigama.

c) Je li potreban stav drugi?

§ 388.

a) Izlišan je s obzirom na stav treći člana 22 Ustava i na postojeće zakone o eksproprijaciji.

b) Da li je jedno isto »za primerenu otstetu« (red drugi) i »uz pravičnu naknadu« (stav treći člana 22 Ustava)? Drugim rečima, da li je »Po pravu i pravici« (§ 8 Predosnove) isto što i »pravično« u Ustavu?

c) Da li »potpuno vlasništvo stvari«?

č) Za »opšte dobro« videti »opšte dobro« u § 322, i za »zahteva« videti primedbu kod § 11.

§§ 384—388.

Videti (već pomenuti) član 141 o. i. z. i videti n. g. z. § 905, š. g. z. član 667 (»Der Eigentümer kann die Einwirkungen nicht verbieten, die in solcher Höhe oder Tiefe vorgenommen werden, dass er an der Ausschliessung kein Interesse hat«). Videti u § 331 (Predosnove) »zgrade sa vazdušnim prostorom nad njima u upravnoj liniji«.

§ 389.

a) Da li samo da »svakog drugog *od poseda* svoje stvari isključi«? Videti o. i. z. član 97, n. g. z. § 1004, š. g. z. član 641, Mađarski nacrt § 495.

b) Za »od svakog *držaoca*« videti § 341.

§ 390.

a) Da li mu je mesto ovde (Drugo poglavlje. O pravu vlasništva.) ili u vezi sa § 443, kao izuzetak od »kad pravilnim načinom *od vlasnika* predu na drugoga«?

b) Uporediti sa »na volju predašnjeg posednika« u § 349 i sa § 341.

§ 391.

a) Da li je jezično dobro o »*poštenju* poseda«?

b) Ako se dokaže, da je »*posednik* s osnovom mogao posumnjati o *poštenju poseda*« — čijeg poseda? Videti §§ 341 i 390.

§ 392.

Izlišan. — Videti § 321 g. p. p.

§ 393.

Izlišan. — Videti § 321 g. p. p.

§ 394.

a) Da li »dakle«, »na ovaj način«, »daju« (red prvi)?

b) Izlišno je, izgleda, »osim ako ne nastupe takve okolnosti, po kojima primalac može da dokaže svoje pravo vlasništva i po kojima je tuženik morao znati, da on nije vlastan sebi stvar pribaviti«.

§ 395.

a) Za »ne dokaže potpuno« videti §§ 368 i 467 g. p. p., u kome je nepoznat potpun i nepotpun dokaz.

b) Može li se imati jači i »*slabiji naslov*« (red poslednji)? — Videti §§ 348—351. Ako se pod »*slabiji naslov*« hoće da podvede sve ono zbog čega tuženik »mora uzmaći ispred tužioca« (§ 396), kako bi se moglo izvesti iz »dakle« (red prvi § 396), terminološki je nesumnjivo neispravno to podvoditi pod »*slabiji naslov*«.

c) Da li »istina« (red prvi) i »*pravog vlasnika*« (red četvrti)?

§ 396.

a) Da li je *zakonit* način (u redu drugom »nezakonit način«) isto što »*nesamovoljan* način« (red treći § 395) i *pravni* način (»pravnog načina« u § 402)? I je li potrebno to šarenilo?

b) Da li »mora uzmači ispred tužioca« (red pretposlednji i poslednji)?

§ 397.

U kom smislu »*jednak* naslov«: u smislu §§ 348, 349 (403, 445) ili u smislu §§ 395, 396?

§§ 395—397.

Uporediti sa § 1007 n. g. z. i sa članovima 936, 937 š. g. z.

§ 398.

a) Da li »*Ko pred sudom* poriče« (red prvi) ili: Ako (ili kad) tuženik poriče?

b) Da li »ustupiti *posed*« ili ustupiti stvar (faktičku vlast)? — Volja, kao jedan elemenat poseda (druga rečenica § 341), može se napustiti, ne i ustupiti. Sve te nemogućnosti (i — necelishodnosti) upućuju na napuštanje rimskog pojma poseda.

§ 399.

Izlišan. Videti §§ 1241, 1242.

§ 400.

a) Da li »*pravoga* držaoca«? Ako je držalac (prva rečenica § 341) ili nije držalac.

b) *Kazna je »vanrednu vrednost naknaditi«.* Videti §§ 339, 1274.

§§ 398—400.

Slične propise nemaju noviji zakonici.

§ 401.

a) Izlišan.

b) U »prethodnom poglavlju« nema reči o obavezi poštenog posednika na naknadu štete vlasniku. Videti § 356. Ako je tačno, da »usled tužbe posed postaje nepošten« (naslov nad § 365), i posednik je od trenutka dostavljene mu tužbe postao nepošten, pa, prema tome, njegova obaveza od tog trenutka je obaveza nepoštenog posednika.

§ 402.

»Bez *naslova*« — kakvog? Videti §§ 349—352, 371, 384, 395.

§ 403.

a) Rečenicu prvu uporediti sa »Naslov poseda ima onaj ko se stavi neposredno u posed ničijih stvari« (§ 349).

b) »*Naslov* sticanja... sastoji se u *slobodi*«. Je li ta »sloboda« naslov različan od zakona kao naslova (§§ 349, 444)? Ako jeste, šta čini tu razliku; ako nije, zašto unosiči zabunu?

c) Kad se »*naslov*... sticanja« određuje ovde, dosledno je da se odredi i u slučajevima §§ 427, 429, 430 i drugima.

č) Da li je ispravno rečeno: »Način sticanja jeste *prisvajanje*, po *kome* se zauzima ničija stvar s namerom, da se sa njome kao sa svojom postupa« (rečenica druga)? — Videti n. g. z. § 958, š. g. z. član 718.

§ 404.

Prvi red je ponavljanje reči »da ih *svako* može uzeti u posed« (red drugi § 403).

§ 405.

a) Ne vidi se potreba za rečenicu prvu.

b) Od rečenice druge nesumnjivo je izlišno »kako da se spreči prekomerno umnožavanje divljači i kako da se naknadi šteta *od nje* prouzrokovana«.

§§ 403—405.

Sva tri bi se mogla, bez teškoće, sažeti u jedan paragraf kratke sadržine. Videti u n. g. z. § 958, u š. g. z. član 718.

§ 406.

a) I nepotrebno i ne spada u zakon »štaviše« (red drugi).

b) Da li »treba« (red treći) ili dužan je (ima)?

c) Da li »posedniku zemljišta« (red četvrti) ili vlasniku zemljišta?

č) Za »životinja za četrdeset i dva dana sama od sebe izostala« (red šesti i sedmi) videti n. g. z. § 960, š. g. z. član 719.

ć) Da li na »opštem zemljištu« (red sedmi)? Videti § 322.

d) Da li »pridržati« (red poslednji) ili zadržati? Pitanje važi i za sva ostala mesta, na kojima je upotrebljena reč »pridržati«.

§ 407.

a) Izlišan je i bez obzira na § 404.

b) Da li »*Privatno lice*« i da li »*proizvode*«?

§ 408.

- a) Izlišan s obzirom na §§ 322, 403, 461.
- b) Za »pridrži« videti primedbu d) kod § 406.

§ 409.

Za stav prvi videti n. g. z. § 928. (Pravo na zauzeće napuštenog zemljišta pripada državi.)

§ 410.

- a) Izlišan. — Videti n. g. z. § 965, š. g. z. član 720.
- b) Da li »*Ne sme se u sumnji predmnjevati*«?
- c) Da li »stoga« (red drugi) i »Još manje« (red treći)?
- č) Zastarelo je »obalsko pravo«. Videti š. g. z. član 725.

§ 411.

- a) Izlišno je »dakle« (red prvi).
- b) Šta, ako nadena stvar ne vredi više od četrdeset dinara?
- c) Za stvari nađene u poslovnim prostorijama i prevoznim sredstvima videti n. g. z. §§ 978, š. g. z. član 720.

§ 413.

Proceniti, da li pravo na nalazninu treba priznati i za slučajeve pod c) kod § 411.

§ 414.

Da li postoji saglasnost ili protivrečnost između: »nalaznik dobija pravo, da se koristi njome ili za nju dobijenim iznosom« (rečenica prva) i

»onda mu se mora stvar zajedno sa koristima, od nje dobijenim, ili za nju dobijeni iznos zajedno sa kamatama vratiti« (rečenica druga)? — Videti s. g. z. § 245, o. i. z. član 88.

§§ 417—419.

Mogli bi se prestilizovati u jedan paragraf. Jedina razlika od propisa o izgubljenim stvarima jeste druga rečenica § 418. — Imati u vidu, da u o. i. z., n. g. z. i š. g. z. i nema posebnih propisa o »sakrivenim predmetima«.

§ 420.

Da li »pripadne« (red prvi, stav drugi; red treći, stav treći) ili pripada; da li »gde je« (red drugi, stav drugi; red treći, stav treći) ili u kojoj je; da li »njegova polovina« (red treći, stav treći) ili polovina, koja bi njemu pripala?

§ 421.

- a) Da li »treba« (red treći, stav prvi) ili dužni su?
- b) Možda bi se i privatnim ustanovama, koje bi se bavile »skupljanjem, čuvanjem i proučavanjem takvih predmeta« (stav prvi), pravo na reviziju moglo dati za slučaj da ga država ne upotrebi za »šest meseci po učinjenoj prijavi mestnoj vlasti« (stav drugi). — Videti stav drugi člana 724 š. g. z. (Vlasnik zemljišta dužan je dopustiti istraživanje.)
- c) Za »pripadne« (red peti, stav treći) videti primedbu kod § 420.

§ 422.

Da li »naplatom« (red poslednji) ili nagradom (platom)? — Za »pripadne« videti primedbu kod § 420.

§ 423.

Izlišan. — Noviji zakonici ne sadrže sličan propis.

§ 424.

Mesto mu nije ovde (»O sticanju vlasništva prisvajanjem«), nego u vezi sa § 1020.

- §§ 425, 426.
- a) Za pojam plodova videti n. g. z. § 99 i š. g. z. član 643.
- b) Uporediti sa §§ 538 i 1073.
- c) Da li »to jest« i da li zemljište »rađa« (§ 425)?
- č) Da li »Sve koristi« (stav prvi § 426) znači isto što i svi plodovi? — »Korist« ima šire značenje. Videti n. g. z. § 100.
- ć) Da li je stav drugi § 426 potreban? Noviji zakonici nemaju sličan propis. — Ako bi taj stav otpao, za ostatak se ne vidi potreba posebnog paragrafa.

§ 427.

- a) Je li dobro rečeno »isključivo ovlašćeni, da ... u dva jednak dela sebi prisvoje i po dužini svojih zemljišta među sobom podele« (rečenica prva)? — Videti o. i. z. član 43.

- b) Da li »pridržana su za državu« (rečenica treća) — ili pripadaju državi?

§ 428.

- a) Je li jasno, šta se htelo reći sa »onda prava predašnjih vlasništva ostaju nepovređena«? Videti § 430 i o. i. z. član 44.
- b) Da li »prava ... vlasništva«? Izlazi kao da vlasništvo ima prava.

§ 429.

Da li »posednici« ili vlasnici? — Videti »vlasnici« u § 427 (red prvi) i »vlasniku« u § 431.

§ 430.

Za »posednicima« važi primedba kod § 429.

§ 432.

Da li »*posednik* gubi pravo vlasništva«?

§ 433.

Da li sadržina spada u poglavlje »O sticanju vlasništva priraštajem«, pod naslov »Prirodni priraštaj« i pod naslov »otkinuta zemlja«? Videti Zakon o vodama.

§ 434.

Izlišan. Videti §§ 379, 389, 403, 404, 408.

§ 435.

a) Preraditi po ugledu na članove 68—73 o. i. z., §§ 946—952 n. g. z., članove 726, 727 š. g. z.

b) Da li »poštenu ili nepoštenu *nameru*« (red jedanaesti)? Videti § 436 (»pošteno ili nepošteno«) i § 437 (»pošten gradilac« i »nepošten gradilac«).

c) Da li »S učesnikom ... postupiće se« (red deseti)?

§ 436.

a) A ako tuđi materijal, upotrebljen za popravku stvari, vredi više no što je popravljena stvar vredila pre popravke?

b) Upotrebilac je »obavezan platiti ... vrednost potrošenoga materijala prema tome da li je postupao *pošteno* ili *nepoštено*«? O odgovornosti poštenog upotrebioca tuđeg materijala *ne postoji opšti propis*. Videti *poseban propis*, § 437.

§ 437.

a) Da li »zgradu« (red prvi) ili gradevinu?

b) Izlišno je »istina« (red drugi).

c) Iz sravnjenja §§ 436, 438 i 439 izlazi, da se pod rečima »podigne zgradu i na nju tuđi materijal upotrebi« (red prvi i drugi) ima razumeti: podigne zgradu tuđim materijalom. Ako je tako, gradevina, koje do tada nije bilo, ne »ostaje«, nego *postaje* njegovo vlasništvo odnosno postaje sastojak zemljišta.

č) Da li »na koji od *načina*« (red peti)? Videti §§ 402, 403, 443—445.

č) Ako je gradilac materijal pribavio po § 390, gradevinu je podigao *ne tudim, nego svojim materijalom*, pa je, stoga, izlišno »ako ga nije pribavio na koji od načina izloženih u § 390«. Ni za gradioca, kao ni za koga drugog, jedna stvar ne može istovremeno biti i tuđa i njegova.

d) Za »po najvišoj ceni i svu drugu štetu« (red šesti i sedmi) videti §§ 339, 1273.

§ 438.

a) »Pošten gradilac može tražiti naknadu nužnih i korisnih troškova« (red treći i četvrti). A *vrednost materijala*?

b) Da li »postupiće se« (red peti)?

c) Za »kao prema poslovodi bez naloga« (red peti) videti primedbu kod § 363. — Videti o. i. z. članovi 35—38, š. g. z. članovi 671—673.

č) Treća rečenica imala bi se izdvojiti u poseban paragraf ili bar u poseban stav, u kome bi se izrečeno naglasilo, da gradilac pribavlja vlasništvo zemlje. — Pitanje je, da li se taj slučaj (prelazak vlasništva zemlje na gradioca) može podvesti pod naslov poglavlja »O sticanju vlasništva priraštajem«. Gradevina je priraštaj zemlje u ovom slučaju, kao i u svim drugim slučajevima (videti § 439), samo ovde, izuzetno od svih ostalih, gradilac vlasnik grade postaje vlasnik zemlje.

č) Taj izuzetak u stvari je *privatnopravna kazna* vlasnika zemlje. Nepoznat je u n. g. z. i š. g. z., ali se u š. g. z. (član 673) vodi računa, kao i u slučaju prerade (član 726), o vrednosti gradevine. To shvatanje je osnovanje od shvatanja, koje potseća na jedinstvo krivičnog i građanskog prava.

§ 439.

Da li je tačno, da »nastupaju ona ista prava i obaveznosti, kao i u prethodnom paragrafu« (red treći i četvrti)? Da li se vodi računa o razlici, koja u § 438 postoji između prve dve rečenice, s jedne, i treće rečenice, s druge strane?

§§ 440—442.

Imaju za naslov »Mešovit priraštaj«. U njima je reč o zasađivanju i zasejavanju, o drvetu na granici dvaju zemljišta, o nadnesenim granama i o žilama od tuđeg drveta. Zašto je to sve »priraštaj«? — U o. i. z., o sadjenju se govori u vezi sa zidanjem (član 39), a ostalo je, sasvim pravilno, predmet »pomedaške ugodbe« (članovi 111—114) ili susedskog prava. Videti sistem n. g. z. (§ 910) i š. g. z. (član 687).

§ 440.

- a) »Što je do sada određeno« — diktija je rasprave, ne zakona.
 b) Videti n. g. z. § 94.

§ 442.

a) Kad se je u pitanju ograničenja vlasništva (§§ 384—386) ugledalo (to je učinjeno već novelama a. g. z.) na n. g. z. i š. g. z., moglo se je isto učiniti i ovde. Po njima (n. g. z. § 910 i š. g. z. član 687), vlasnik zemljišta nema pravo da vadi žile i seče grane sa susedovog drveta, ako mu one ne nanose štetu. I to ograničenje vlasništva zastušljeno je već u članu 114 o. i. z.

b) Proceniti, da li još postoji potreba izuzetka za masline po članovima 111 i 112 o. i. z.

§ 443.

a) Šta se razume pod »pravnim načinom«? Da li i »naslov sticanja« (§ 444) i »način posrednog sticanja« (§ 445) ili samo »način sticanja« (§§ 402, 403)? — Izbeći konfuziju u terminima.

§ 444.

a) Uporediti »na volju predašnjeg posednika, na odluku suda ili upravne vlasti ili na zakon« (§ 349) sa »ugovor, naredbe za slučaj smrti, odluka sudske ili upravne vlasti ili naredba zakona« u ovom paragrafu. Ima li razloga za tu razliku?

§ 445.

a) »Sam naslov ne daje još nikakvo vlasništvo«?
 b) Šta se razume pod »pravnom predajom«? Jesu li »pravna predaja« i »pravni način« (§ 443) jedno isto? — Izbeći konfuziju i razlivenost.

c) Stiču se »vlasništvo i sva stvarna prava uopšte«. Po toj diktiji dopušteno je pitanje: je li i vlasništvo stvarno pravo? Valjda se htelo reći: vlasništvo i ostala (sva ostala, druga) stvarna prava. — Videti §§ 378 i 379 i imati u vidu, da § 308 a. g. z. nije prenesen u Predosnovu.

c) Videti primedbu a) kod § 459.

§ 446.

Ako »po pravilu« označava, da od pravila ima i izuzetaka, je li umereno »samo«.

§ 447.

Iz naslova, »predaja znacima«, kao i iz reči »dopušta zakon predaju znacima... tako da može svako jasno razabrati, da je stvar dru-

gome prepusťena«, izlazi da je »prepusťena« isto što i *predana*. Da li to isto značenje ima i »prepustio« u § 448, i »prepusta« u § 1028 i drugim?

§ 448.

- a) Da li »otudivalac« (red prvi) ili otudilac?
 b) Izlišno je »na dokažljiv način«. Nedokaziva izjava volje uopšte pravno ne postoji, a kako se volja može izjaviti, rečeno je u § 850.
 c) Šta hoće da se kaže sa »dotle držao bez stvarnog prava, ubuduće posedovati na osnovu stvarnog prava«? — Da li je, na primer, založni poverilac, dotle zalogu držao »bez stvarnog prava«, i da li će, na primer, poslugoprimec, ako mu se predmet posluge založi, taj predmet ubuduće »posedovati«? — Ne gubiti iz vida, da je naslov poglavla »O sticanju vlasništva predajom«.
 č) U o. i. z. upotrebljena je, na jednom mestu (§ 811), reč posed: »Držina ili posjed«, ali »posedovati« i »posednik« u njemu se ne nalaze. Dr. Bogišić je uspeo i bez njih.
 č) Možda ne bi bilo izlišno uneti propis slično § 931 n. g. z., po kome se, kad stvar drži ko drugi u ime otudioca, predaja može zamenu ustupanjem prava pribaviocu, da traži predaju stvari.

§ 449.

- a) Šta kazuje naslov »Posledica u pogledu poslatih stvari«?
 b) Šta znači »Po pravilu smatra se«? Šta sve znači odrediti »način posiljanja«? Važnost pitanja nalaže više određenosti. — Videti š. g. z. član 923 (La tradition est parfaite entre absents par la remise de la chose à l'acquéreur ou à son représentant).

§ 450.

- a) Izlišan s obzirom na §§ 443, 445, 1029, 1042. — Sličan propis ne postoji u n. g. z. i š. g. z.; postoji u o. i. z. (član 838), ali bolji.
 b) Da li »dvojici raznih lica«? — Dvojako je nepravilno: gramatički — »dvojici ... lica«; logično — *dva* lica i mogu biti samo *razna*, a ne i dva lica i istovremeno ne razna.
 c) »Ako je vlasnik jednu istu pokretnu stvar *otudio* dvojici raznih lica, jednome *predajom* a drugom *bez predaje*«. — Stvar je *otudena* u trenutku *kad je*, na osnovu ugovora o otudenju (prodaja, razmena, poklon) *postala tuda*. Taj trenutak je trenutak predaje (§§ 445—449). Do tog trenutka ona za dotadašnjeg vlasnika *nije tuda*. Prema tome ne može ni biti otudena »jednome predajom a drugome bez predaje«.
 č) Stvar pripada »onome, kome je *najpre* bila *predana*«. Jezična je omaška »najpre«, jer jednu istu stvar jedno isto lice ne može ni predati prvo jednom, pa onda drugom licu.

č) »Ali vlasnik će odgovarati *povređenoj* strani« izlišno je i bez obzira na pomenute paragafe pod a). Sem toga, ugovorač, prema kome nije ispunjena obaveza, nije »povređen«, nego je oštećen (§§ 1281 do 1284; 898).

§ 451.

- a) Germanizam je »*u za to* odredene javne knjige« (§ 451).
- b) Da li »posao sticanja«?

§ 452.

Kad se, prema naslovu, radi o ugovoru, za što se isprava ima sastaviti o »poslu sticanja«, a ne o tom određenom poslu, o ugovoru?

§ 453.

Da li je dovoljno jasno: »Dozvolu za uknjiženje zamenjuje *izjava o privoljenju za polaganje isprave*« (rečenica druga, stav prvi)?

§ 454.

a) Za pretežan deo teritorije Kraljevine Jugoslavije, pravo na građenje (»*pripadak kakvog prava na građenje*« — red treći i četvrti) nepoznata je ustanova (superficija). Za nju ne postoji poseban zakon (kao, na primer, u Austriji). Je li, stoga, dovoljno, kako je učinjeno u ovom paragrafu, to pravo, kao da je opšte poznato, samo pomenuti? Pitanje ne važi, uglavnom, i za »gradnje podignute na tudem zemljištu« (§§ 329, 454, 455, 509). — Videti član 779 o. i. z. i §§ 1012—1017 n. g. z.

b) *Nesumnjivo je*, da je u § 329, u kome je dat pojam pripatka, mišljeno samo na telesne stvari: *pripadak* je »ono što nije sastavni *deo glavne stvari*... i prema glavnoj stvari *stoji u prostornom odnosu*...«

Kao i »pravo na građenje«, i »*pripadak* kakvog *prava* na građenje« pominje se samo u § 454 (red treći i četvrti).

§§ 451—456.

Uporediti ih sa odgovarajućim propisima Zakona o zemljišnim knjigama.

§ 457.

- a) Da li »smatraće se« i da li »*za pravog vlasnika*« (red pretposlednji)?
- b) Šta znači i po kom zakonu se ceni »*uredno predao molbu*« (red poslednji)?
- c) Je li potrebna »*prenotacija*« (red šesti)?

č) Germanizam je »na drugi u Zakonu o zemljišnim knjigama predviđeni način« (red sedmi i osmi).

c) Rečenicu drugu uporediti sa rečenicom drugom § 471.

§ 458.

- a) Za »dvojici raznih lica« videti primedbu b) kod § 450.
- b) Da li ovde »*prepustio*« znači što i »*otuđio*« u § 450 ili što i »*prepuštena*« u § 447? Videti primedbu kod § 447 i primedbu c) kod § 450.

§ 459.

a) »*Prava ... ne može predati*« (rečenica druga). Prava se ne predaju, nego ustupaju. Videti »*ustupiti*« u rečenici trećoj i videti §§ 1133, 1134.

b) »Ko stiče vlasništvo *stvari*, stekao je i s njime vezana *prava*« (rečenica prva) jedan je od mnogobrojnih dokaza protiv pojma stvari (§§ 320, 327) i pojma vlasništva »u objektivnom smislu« (§ 378).

c) Sadržini rečenice treće, kao jednom od osnovnih pravnih pravila, nije mesto u poglavlju o »Sticanju vlasništva predajom«, nego u Uvodu, u vezi sa §§ 9—13 (»II. O vršenju prava. Opšta pravila.«).

§ 460.

a) Da li »*preuzimaju* se i tereti na njima« (rečenica prva) ili prelaze? Ko nije znao za teret upisan na nekretnini, ne *preuzima ga*, ali, i bez i protiv njegove volje, teret prelazi na njega. To je izraženo sa »*trpi* (da li »*trpi*?) u svima slučajevima zbog svoje nemarnosti« (rečenica druga).

b) »Druge *tražbine i zahtevi*... ne prelaze na stečnika« (rečenica treća). Postoji li razlika između »*tražbine*« i »*zahtevi*«? Ako postoji, gde je izražena i je li dosledno sprovedena? Videti primedbu kod § 11.

§ 461.

Rečenicu drugu uporediti sa § 1400.

§ 463.

- a) Je li potreban?
- b) Za »*stvarno pravo*«, ovde i na drugim mestima, imati u vidu, da u Predosnovi nisu preuzeti §§ 307 i 308 a. g. z.

§ 464.

Za »*obaveznost*« već je primećeno. Videti »*dug*« u § 473.

§ 465.

a) »Za zalogu može služiti svaka *stvar*, koja je u *prometu*. Da li je mišljeno samo na telesne stvari ili na stvari u smislu §§ 320, 344? — Videti n. g. z. (Založno pravo na pravima §§ 1273—1296) i š. g. z. (Založno pravo na tražbinama i drugim pravima čl. 899—906).

b) Da li »ručna *zaloga ili zaloga u užem smislu*«?

§ 466.

Za »Naslov se osniva« videti §§ 348 i 350, po kojima je, izgleda, »naslov« = »osnov«, pa je »Naslov se osniva« isto što i: naslov se naboljava ili osnov se osniva.

§ 467.

Izlišan.

§ 468.

a) »Sam naslov daje samo pravo na stvar, ali ne i stvarno pravo na stvari« izlišno je, i kad u § 445 ne bi već bilo rečeno, da se »vlasništvo i sva stvarna prava uopšte stiču samo pravnom predajom i preduzimanjem«. Videti primedbu a) kod § 459.

b) Da li bi iko, sem pravnika koji još nisu zaboravili rimsko pravo, odgonetnuo razliku između »obavezno pravo na stvar« i »stvarno pravo na stvari«?

c) Za »obavezno pravo« videti primedbu kod § 843.

§ 470.

a) Da li »moraju se stranke poslužiti« (red drugi)?

b) Izlišna je rečenica druga. — Ako bi se zadržala, neka se odgovori na pitanje: Kome će odgovarati stranke, koje saglasno nisu pazile na »ove propise«?

§ 471.

Videti primedbu c) kod § 457.

§ 472.

a) Ovde »Držalac zaloge«, u §§ 1311 i 1312 »Primalac zaloge«. — Možda je mesto »držalac zaloge« i »primalac zaloge« bolje založni verovnik. Držati zalogu (stvar — predmet založnog prava) može i ko drugi.

b) Za »svoju zalogu« videti § 465.

c) Da li »opet založiti«?

c) Za »podzaloga« u o. i. z. (član 179) »prezaloga«.

c) Izlišno je »ako je u isto doba ovom trećem predata«. Videti rečenicu drugu § 468.

§ 473.

a) Postoji li razlika između »može« (red drugi) i »mora« (red treći)?

b) Da li »onoga, koji ima podzalogu« ili podzaložnog verovnika?

c) Moglo bi se »zaloga jamči držaocu podzaloge« (red četvrti) izraziti bez personifikacije zaloge.

§ 474.

Da li »pravom naknade« (red poslednji) ili pravom na naknadu?

§ 475.

a) Reč je o zalozi uopšte (§ 464), a ne o zalozi »u užem smislu« (§ 465), i to stvara izvesnu zabunu u pogledu na »sve delove zaloge, koji pripadaju slobodnom vlasništvu«. Mogu li »delovi« (sastojci?) pokretnе stvari ne pripadati slobodnom vlasništvu, ako zaloga pripada slobodnom vlasništvu? — Eto jednog od mnogih primera za pogrešnost mešanja propisa o založnom pravu na pokretnim stvarima sa propisima o založnom pravu na nepokretnim stvarima i jednih i drugih sa založnim pravom na pravima. Zajedničko im je samo pojam založnog prava, tehnika je potpuno različna.

b) Za »slobodnom vlasništvu« (red drugi) videti § 379.

c) Ni u zapovest ni u hipotetičan sud ne spada »sledstveno« (red treći). Isto tako ni »dakle« (red četvrti).

c) Mogu li plodovi biti sabrani, ako već nisu odvojeni (»odvojeni ili sabrani« — red četvrti)? Videti »odvojene i sabrane« (red poslednji).

c) Da li je druga rečenica potrebna? Ona je i izvođenje (deduciranje) iz prve, školsko objašnjavanje, i ponavljanje. Uz to je i nejasna. Šta se razume pod »dobro« (red peti), da li stvar (§ 320, 321, 481) ili samo nepokretna stvar (§§ 482, 485)?

§ 476.

Šta je sankcija za slučaj da ne dâ »drugu, primerenu zalogu«?

§ 477.

a) Izlišno je »šta više« (red drugi). U § 1311 ponavlja se, i bez »šta više«, da »Primalac zaloge mora ručnu zalogu dobro čuvati«.

b) Šta se sve razume pod »izgubi« (red treći). U § 478 predviđena je odgovornost za propast i za pogoršanje zaloge.

c) Videti primedbu c) kod § 1311.

§ 478.

- a) Videti primedbu b) kod § 477.
 b) U »čak i za takav slučaj« izlišno je »čak«; za pojačanje dovoljno je »i«.

§ 480

- a) Da li je u duhu našeg jezika »držati se ponajpre«?
 b) Da li je propis, »da se založni verovnik može... po svojoj volji držati ponajpre ili zaloge... saglasno sa sledećim (§ 481), po kome »U svrsi namirenja verovnik mora po pravilu *najpre* svoju tražbinu ostvarivati tužbom *protiv ličnog dužnika*...?«

§ 481.

- a) »Slobodno mu je« — mesto može, vlastan je ili dopušteno mu je — do sada nije bilo uobičajeno.
 b) Za »dobra« (red poslednji) videti primedbu c) kod § 475.
 c) Videti primedbu b) kod § 480.

§§ 482—484.

Da li su potreбni, ukoliko su saglasni sa odgovarajućim propisima Zakona o zemljišnim knjigama?

§ 486.

- Germanizam je »Svakom na dobru upisanom založnom verovniku«.
 — Za »slobodno je« videti primedbu a) kod § 481.

§ 487.

Da li dužnik »nadoknađuje«?

§ 488.

Izlišno je »dalje« i »sledstveno«. — Ono što sleduje iza »sledstveno« izlazi iz § 459, a ne iz onoga što prethodi toj reči.

§§ 490, 491.

- a) Izbeći nesaglasnost između prve rečenice § 490 i druge rečenice § 491. Ako je založno pravo izmirenjem duga *prestalo* (§ 490), ono više *ne postoji* i, prema tome, to *bivše* založno pravo ne može se preneti »na novu tražbinu« (§ 491). Meša se prestanak založnog prava sa prestankom hipotekarnog duga. — Videti š. g. z. član 801.

- b) Da li »preneti založno pravo *na* novu tražbinu« (druga rečenica § 491) ili preneti (razume se — *nekome*) *za* novu tražbinu? — Videti rečenicu drugu § 1388.

- c) Za »jamči« (red drugi § 491) videti primedbu c) kod § 473.
 c) Videti primedbe c) i č) kod § 1311.

§ 492.

- a) Prvoj rečenici je mesto (kao poseban stav) u § 491, jer je »*toga* prava raspolaganja« *vezano* za njegovu rečenicu drugu.
 b) »Ako... onda... ako« (rečenica druga).

§ 493.

- a) Prva rečenica je dosta teška. Možda bi se olakšala, ako bi se umetnuta rečenica »pre nego što je založno pravo izbrisano iz knjige ili zemljište ili založno pravo preneseno« prenela u peti red između reči »dozvoli« i »onda«. U njoj bi se između reči »ili« i »zemljište« moglo dodati (ponoviti): pre nego što je.

- b) Teško je i »založnim pravom obezbeđena tražbina prema trećem licu« (rečenica druga), a i pitanje je, da li »*prema* trećem licu« ili *protiv* trećeg lica. (Videti u izvorniku »*gegen einen Dritten*«). Uzeti za primer neki konkretni slučaj i prema njemu konstruisati rečenicu.

§§ 491—498.

Videti primedbu kod §§ 1310—1316.

§ 499.

- a) U pogledu »potroška« (red treći, stav prvi) imati u vidu član 827 o. i. z. — Videti primedbu kod § 358.
 b) Rečenici drugoj stava prvog § 1382, ukoliko je u njoj reč o nedopuštenosti zadržanja, mesto je u ovom paragrafu.
 c) Videti n. g. z. § 273 i š. g. z. čl. 895—899. Oni su potpuniji.

§§ 464—499.

Videti o. i. z. O *podlogu* čl. 183—192; 864.

§ 500.

- a) Mešaju se »vlasnik« (red prvi) i »posednik« (red četvrti).
 b) Za »stvarno pravo« (red treći) videti primedbu b) kod § 463.
 — Ili je izlišno »Pravo služnosti jeste stvarno pravo«, ili je izlišno »koje dejstvuje prema svakom posedniku služeće stvari« (rečenica druga). Iz te rečenice, takve kakva je, izlazi da ima i stvarnih prava, koja ne dejstvuju prema svakome.

c) Pravo služnosti, stoga što je stvarno pravo, dejstvuje prema svakome, dakle i prema držaocu (§ 341 rečenica prva), a ne samo prema »posedniku (§ 341 rečenica druga) služeće stvari«.

§ 502.

- a) Prepostavljaju se dva »posednika« ili dva vlasnika?
- b) U n. g. z. (§ 1018) i š. g. z. (čl. 730) ne razlikuju se »poljske i kućne služnosti«.

§ 503.

a) Graditi »krov ili natrešak nad vazdušnim prostorom susedovim« (red treći i četvrti)?

b) Ovim »služnostima ... ovlašćen je« (rečenica druga). Da li je služnostima ovlašćen ili je sama služnost ovlašćenje?

c) Ovlašćen je »posednik« (rečenica druga) ili vlasnik?

§ 505.

Da li »Glavne« (red prvi)?

§ 507.

Kad se »ne predmjenjava otstupanje od prirode kakve služnosti«, izlišno je »ko to tvrdi dužan je dokazati«. — Videti g. p. p. § 366.

§ 508.

»Naslov služnosti osniva se«? — Izlišno je »najzad«.

§ 509.

»Stvarno pravo služnosti na predmetima« (stav prvi). — Je li »stvarno« suvišnost ili mu se pridaje neko posebno značenje? Uporediti sa drugom rečenicom § 500 i sa nadnaslovom § 508.

§ 510.

- a) Mešaju se »posednik« (red prvi) i »vlasnik« (red četvrti).
- b) Izlišan je. Videti § 500 (koji bi se preradio i dopunio).

§ 511.

- a) Izlišno »Stoga« (red prvi).
- b) Je li potrebno »pa baš da ovaj i ne pristane na to« (red peti i šesti)?

§ 512.

Izlišno je »istina« i »šta više«.

§ 513.

- a) Rečenica prva je izlišna s obzirom na §§ 500 i 501.
- b) Može se postaviti pitanje i o potrebi druge rečenice. — U n. g. z. i š. g. z. ne postoji sličan propis, ali oni imaju propise (n. g. z. § 1023, š. g. z. čl. 742), po kojima se službenost, ograničena na jedan deo poslužnog zemljišta, može premestiti na drugo mesto toga zemljišta, ako je ono za službenost pogodno i ako je to u interesu vlasnika poslužnog zemljišta. Po n. g. z., to pravo vlasnika poslužnog zemljišta ne može se pravnim poslom isključiti ili ograničiti. — Videti o. i. z. čl. 153.

§ 514.

Videti o. i. z. čl. 152, n. g. z. § 1024.

§§ 515—531.

U o. i. z. i n. g. z. nema propisa o pojedinim zemljišnim službenostima; po š. g. z. njihovo regulisanje ostavljeno je kantonalmu zakonodavstvu i mestnim običajima. Možda bi se, bez štete, mogli izostaviti i iz Predosnove.

§ 520.

Interesantno je za sadašnjicu:

- a) »biti po njoj nošen od ljudi« (red drugi) i
- b) »voziti se s jednom ili s više zaprega« (red drugi i treći).

§ 532.

U kom je smislu upotrebljena reč »uglavljeno«? Ako uglaviti znači što i ugovoriti, imati u vidu, da se lične službenosti zasnivaju i testamentom.

§ 533.

Š. g. z. ne uređuje posebno službenost upotrebe. N. g. z. u pojedinostima uređuje, kao i š. g. z., službenost plodouživanja, a za ostale moguće lične službenosti ima naziv »Ograničene lične službenosti«.

§ 534.

Da li: »dakle«; »vaditi korist iz predmeta službenosti upotrebe«; »staležu«? — I u § 535 »staležu«.

§ 536.

- a) Šta se razume pod preinačiti »suštinu stvari«?
- b) Ovlašćenik »ne sme preneti pravo na drugoga« važi i za ostale lične službenosti. Mišljeno je, valjda, na vršenje prava.

§ 537.

»Sve koristi, koje se *bez smetanja lica*« — u čemu?

§ 538.

U naslovu »Pravo plodouživanja«, u tekstu »Plodouživanje je pravo, po kojem je« ...

Plodouživanje je plodouživanje, fakt, činjenica, a ne pravo. Valjalo je i reći ono što je mišljeno: Službenost plodouživanja je pravo ... Videti § 533.

§ 539.

a) Kad se naslov (*»ovo pravo«* — pravo plodouživanja § 538) uporedi sa prvom rečenicom (*»upotrebe ili plodouživanja«*), izlazi da su reči »upotreba« i »plodouživanje« sinonimi.

b) Da li »Potrošne stvari *same po sebi*«? I da li je potrebno reći, da potrošne stvari »nisu predmet upotrebe«, kad se potrošne stvari upotrebom troše (nestaju) i kad je već rečeno, da se službenost upotrebe sastoji u ovlašćenju »koristiti se tudem stvari *bez povrede njene supstance*« (§ 533)?

§ 540.

a) Šta je »neobični prihod« (red drugi)? Izlišnom (za zakon) reči »dakle« (red drugi) to se ne objašnjava.

b) Deo prve rečenice, počev sa »njemu« (red drugi) pa do kraja, imao bi se izdvojiti u poseban stav. Tu sadržinu uporediti sa odgovarajućim propisima Rudarskog zakona i Zakona o šumama.

c) I sadržinu treće rečenice izdvojiti u poseban stav ili u poseban paragraf. U njoj »ništa« svakako ne obuhvata i jednu polovinu, koja bi pripala plodouživaocu kao »nalazniku« (stav drugi § 420).

č) Videti n. g. z. §§ 1037—1039, š. g. z. čl. 769—771.

§ 541.

a) »Ali kao *čist prihod*« (red prvi) — od čega? U § 540 »*čista dobit* od rudničkih uđela«. Na šta se vezuje (ili od čega otstupa) »Ali«? Na celu sadržinu § 540 ili na deo označen u primedbi b) kod § 540? Ako se vezuje za celu sadržinu § 540, kako to izlazi iz »dakle« (red treći), rečenica prva izlišna je.

b) Da li je plodouživanje »dozvoljeno« (red četvrti)?

c) U rečenici drugoj dvaput »dakle«. Izlišno.

č) Između tereta (»sve terete« — rečenica druga) i dužnosti (»sve redovne i vanredne dužnosti« — rečenica treća) svakako ima razlike?

§ 542.

a) U kom smislu »i od štete *osigurati*« (red četvrti)?
b) Za »popravljati, dopunjavati, obnavljati« (red treći) imati u vidu razliku u predmetima plodouživanja i proceniti, da li je »obnavljati« u saglasnosti sa §§ 543, 544.

c) Šta znači »prosto usled *zakonitog* uživanja« (red peti)? Kad se odgovori na to pitanje, načice se jedna ili više reči, kojima bi se zamenilo »zakonitog«.

č) Videti o. i. z. čl. 161.

§ 544.

Reč »dovrši« (red drugi) valjda je štamparska pogreška.

§ 546.

Za »poslovoda bez naloga« (red poslednji) videti primedbu kod § 363.

§ 547.

U zakonu se *ne preporučuje*. Stoga je izlišna rečenica prva, a od rečenice druge izlišno je »Ako je propušteno da se to učini, onda«.

§ 549.

Vlasnik može tražiti obezbeđenje »*suštine* stvari«, kad bi se za nju pojavila »opasnost« — od čega i od koga?

§ 550.

Izlišno je ne samo »dakle«, nego je izlišna i cela rečenica druga.

§ 551.

a) U svakom slučaju vlasnik »pridržava« ili ima pravo?
b) Da li je sadržina prinudnog karaktera (»U svakom slučaju« i »ne sme mu se«)?

§ 552.

a) Potseća, kao i § 389, na akciju rimskog prava.
b) U celosti je izlišan s obzirom na §§ 379, 389, 500.

§ 553.

Videti primedbu kod § 1417.

§ 554.

a) Kad je već usvojen izraz »*povlasno* zemljište, zašto se i »služeće« ne bi zamenio sa *poslužno*?

- b) Da li zemljište može propasti i povratiti se u predašnje stanje?
c) Izlišna je »istina«.

§ 555.

- a) Šta znači to da »služnost prestaje sama po себи« (red drugi)?
— Isto za § 556 (red poslednji).
b) Ako, na primer, vlasnik poslužnog dobra postane i vlasnik poslužnog dobra, pa otudi poslužno dobro, nije ga »opet« (red treći) otudio.
c) Da li »posednik« (red peti) ili vlasnik?

§ 558.

- a) »Lične služnosti prestaju smrću« — čijom smrću?
b) Za »jurističko lice« videti primedbu kod § 43.

§§ 559—570.

Uneseni su po ugledu na n. g. z. §§ 1191—1199 (»Zemljišni dug«) i §§ 1199—1203 (»Rentni dug«), kao i po ugledu na š. g. z. čl. 782—790 (»Zemljišni tereti«). Možda je bilo bolje ugledati se i na sam naziv, i možda je paragrafima 1233—1239 pre *mesto ovde* no u poglavljvu »O ugovorima na sreću«. Na to upućuje i »na pojedina ovlašćenja iz kojih se preživitak sastoji, shodno će se primenjivati naredenja o ličnim služnostima ili realnim teretima«, prema prirodi pojedinih ovlašćenja (§ 1239).

§ 559.

- a) Stav prvi prevod je stava prvog čl. 782 š. g. z. Da li je on celishodniji od § 1191 n. g. z.?
b) Da li »činiti... činidbe« (red treći, stav prvi)?
c) Odgovarati s opterećenim zemljištem za obaveze *nije način*, na koji se imaju ispunjavati periodične činidbe: »činiti periodične činidbe na taj način, da za svoje obaveznosti odgovara sa opterećenim zemljištem« (red treći i četvrti, stav prvi).
č) U stavu trećem »uglavljeno«, u §§ 567, 568 »ugovoreno«. Ako se zemljišni teret osniva na testamentu (»ne drži pravnog posla« — tačka prva, stav prvi § 568), može biti drukčije određeno, a ni »uglavljeno« ni »ugovoreno«.

§ 563.

»Pravo« i »zahtev« (stav drugi)? — Ovde je »zahtev« svakako upotrebljen u smislu dospele tražbine.

§§ 565, 566.

Svakako je štamparska pogreška »deli« mesto podeli.

§ 566.

Da li »činidbe... činiti« i da li »treba« (red drugi i treći).

§ 567.

Da li »opterećenik« (tačka treća) ili dužnik? Po § 559, dužnik je svagdašnji vlasnik opterećenog zemljišta (»zemljište opterećeno«).

§ 568.

- a) Ma da je tačka prva stava prvog tačan prevod tačke prve stava prvog čl. 788 š. g. z., ipak bi se misao (»ne drži pravnog posla«) mogla jasnije izraziti.

- b) Da li »treba... svakako« (stav drugi)?

§ 570.

Imati u vidu §§ 33—38.

§ 572.

- a) »Ovo pravo dejstvuje prema svakome, koji hoće zaostavštinu uzeti u posed« (rečenica druga) odgovaralo je § 308 a. g. z., po kome je i nasledno pravo uvršćeno u stvarna prava.

Taj propis nije unesen, i sa razlogom nije unesen u Predosnovu. Ali je propušteno da se, dosledno, izostavi i rečenica druga ovog paragrafa. I propušteno je da se, dosledno, *izbaci* odnosno *zameni* termin, »zaostavštinu uzeti u posed« (rečenica druga); »uzeti u posed celu zaostavštinu ili srazmeran deo zaostavštine« — rečenica prva).

- b) Da li »pristoji« (rečenica treća i *na više drugih mesta*)?

c) U mnogima sledećim propisima ne vodi se računa o razlici između »pravo nasledstva« (rečenica prva) i »nasledstvo« (rečenica treća).

§ 573.

- a) Izlišno je »po zakonskom propisu« (red drugi) i »po zakonu dopuštenom« (red treći). Videti §§ 591, 592, 612; 1200.

- b) Da li »ugovor o nasledivanju« (red drugi)?

§ 574.

Da li »tri vrste prava nasledstva (red prvi) ili tri osnova?

§ 575.

»Ako kome nije ostavljen srazmeran deo zaostavštine.« A ako je kome ostavljena cela zaostavština? Videti rečenicu prvu § 572.

§ 576.

Je li potrebna rečenica druga? Ne postoji »nedobijeno pravo«.
— Videti primedbu kod § 727.

§ 577.

- a) Videti § 792 i izbeći ponavljanja.
- b) Da li se prihvata »pravo nasledstva« ili »nasledstvo«? Videti § 572.

§ 578.

- a) Je li potrebna rečenica prva (stav prvi)? Videti §§ 17, 43.
- b) Celishodnost rečenice prve (stav drugi) proceniti s obzirom na razmak vremena od smrti ostavioca do rođenja začetka i s obzirom na trajanje ostavinskog postupka.

§ 579.

Za »jurističko lice« videti primedbu kod § 43.

§ 580.

Da li »zločinstvo« (red treći) u smislu Krivičnog zakonika (§ 15 stav drugi)?

§ 583.

Kad je već citiran § 697, zašto nije i § 33?

§ 584.

Je li moguće posle smrti ostaviočeve dobiti »sposobnost za nasleđivanje«, ako je u trenutku smrti ostavioca već postojala pravna sposobnost odnosno ličnost? (Videti § 579.)

§ 585.

- a) Je li potrebna fikcija »smatraju se za jedno lice« (red drugi)?
- b) Šta se razume pod »Više naslednika u pogledu svoga zajedničkog prava nasledstva« (rečenica prva)? Neka se uzme, da su tri pozvana naslednika, od kojih jedan s pravom na polovinu zaostavštine, a dvojica zajedno na drugu polovinu. Da li se svi »smatraju za jedno lice« ili samo ona dvojica s pravom na jednu polovinu? Drugim rečima, da li zajedničko pravo nasledstva imaju svi ili samo dvojica i da li svi ili samo dvojica »odgovaraju u ovom svojstvu... svi za jednog i jedan za sve« (rečenica druga)?

c) Rečenicu drugu uporediti sa § 780. — Kad se nasledstvo pre sudske predaje »ne sme... uzeti u posed« (§ 780), zašto, zbog čega,

kojim povodom više naslednika pre te predaje odgovaraju »svi za jednog i jedan za sve« (§ 588)? — Videti § 804 i videti v. p. p.

§ 589.

Rečenica prva stilizovana je tako kao da se pravo nasledstva ima još za života lica, od koga se nasledstvo očekuje. Videti rečenicu prvu § 576 (i imati u vidu pravo na nužni deo).

§ 590.

Da li je poslednja volja samo naredba, kojom se raspolaže imovinom na slučaj smrti? Videti § 236.

§ 591.

Nesavremena je razlika između testamenta i kodicila. Ona je potpuno izlišna, a i unosi pomenju. Bez nje se ne bi postavljala pitanja o istovetnosti ili razlici značenja izraza »poslednja volja«, »poslednja naredba«, »naredba poslednje volje«, »naredba« (na primer §§ 605, 609, 613, 620, 625, 711), i ne bi se postavljalo pitanje (na primer §§ 605, 618), da li i za kodicil važi isto što i za testamenat.

§ 593.

Da li bez »propisa o deobi«? Možda je i pojedine naredbe, sadržane u pismenom testamentu, neumesno nazvati propisima; govoriti o propisima u usmenom testamentu nesumnjivo je pogrešno.

§ 594.

Da li (ovde red treći i u drugim propisima) »idu«?

§ 596.

Ako ima razlike između »deo« i »udeo« (red drugi, treći, četvrti i šesti), je li ona dosledno sprovedena?

§ 597.

Da li je neophodna fikcija »smatrati kao jedno lice« (red treći)?

§ 600.

Da li »pristoji« (red prvi), »dakle« (red drugi), »ide« (red četvrti)?

§ 601.

Germanizam je »i sa njime vezane terete« (red drugi).

§ 604.

Izlišno je (i bez obzira na §§ 19 i 1244) »Ako se dokaže«; izlišno je »koja je nastala usled bolesti ili pijanstva ili na drugi način«. Ostaje: Nije valjana (ili ne važi) izjava učinjena u stanju neuračunljivosti.

§ 609.

Da li »ako bi se moglo dokazati« (red treći) ili ako se dokaže? Uostalom potpuno je izlišno »bi se moglo dokazati, da« (red treći).

§§ 610, 611.

Možda bi se sadržina obaju mogla izraziti sa: Valjanost poslednje volje prosuđuje se po trenutku njene izjave.

§ 612.

Ako bi se usvojio *propis sličan § 2249 n. g. z.* (u hitnim slučajevima, funkciju sudije i javnog beležnika ima poglavar boravišta ostaviočevog), za nepovlašćene poslednje naredbe ne bi bila celishodna izjava »pred svedocima«.

§ 613.

a) Zakonom se uređuje, a ne preporučuje. Stoga je izlišna rečenica treća. U drugoj je, pored »istina«, izlišno i »ili je radi izbegavanja spora preporučljivo«.

b) Da li je, s obzirom na §§ 610, 611, u pitanju dana i godine (datuma) celishodna rečenica druga?

§ 614.

a) Germanizam je »koju ostavilac *daje* da mu drugi napiše« (red prvi).

b) Izlišno je: »dalje« (red drugi); »Najzad« (red peti); »možda« (red osmi).

c) Izlišna je rečenica peta, ako se preporuka ne zameni naređenjem.

§ 616.

a) Da li »poslednju volju« (red prvi) ili pismeni »sastav« (red treći) poslednje volje?

b) Germanizam je »dati da mu je jedan svedok... pročita« (red drugi).

§ 619.

a) Da li je dovoljno jasno izraženo što se htelo reći sa »da se *u osobbi* ostavioča nije desila *nikakva prevara ili zabluda*« (red četvrti) i da li »nikakva«?

b) Rečenica druga izlišna je. Videti primedbu a) kod § 613 i primedbu c) kod § 614.

§ 620.

Izlišno je »inače ova izjava poslednje volje nema dejstva (§ 633)«.

§§ 621—625.

Uporediti sa v. p. p.

§ 626.

Izlišno »dalje« (red drugi) i »najzad« (red treći).

§§ 627, 628.

Zaručnici nisu označeni za nesposobne svedoke. — Videti g. p. p. §§ 15, 417.

§ 629.

U Predosnovi ništa nije »propisano o *nepričasnosti* ... svedoka« (red prvi).

§§ 630—632.

Rat se ne pominje.

§ 633.

Ako se napuste preporuke (§§ 613, 614, 619), izostavilo bi se i »a za koje nije izrečeno kazano, da se samo preporučuje iz opreznosti«.

§ 634.

a) Da li »zadobije« (red drugi i treći)?

b) S obzirom na prvu, rečenica treća je, izgleda, i nejasna i izlišna.

§ 635.

Da li »od određenih *slučaja*« (red prvi)?

§ 639.

Videti primedbu kod § 783.

§ 644.

Videti primedbu kod § 783.

§§ 647—688.

Brojno, čine trideset četvrti deo Predosnove. — U š. g. z. o legatima ima samo nekoliko propisa (čl. 484—486 i još neki). Izgleda da bi se pre dobilo, no izgubilo, ako bi se on uzeo za ugled. — Izlišna je toliko kazuistika u tumačenju poslednje volje. Videti §§ 5; 691—706; 900, 901.

§ 647.

Mogao bi se zameniti sa — ko nema sposobnosti za naslednika, nema ni za legatara.

§ 649.

Izlišna je rečenica druga. Videti stav drugi § 655

§ 654.

Da li je potreban? — Ima li u sadašnjici stvari, koje poneki, ne svaki, pojedinac *»za svoju osobu* nije sposoban *posedovati*? Da li bi legataru imala da se isplati, recimo, vrednost legiranog kilograma otrova? Da li bi i na poslednju volju imao da se primeni stav prvi § 865?

§ 658.

Da li »staležu« (red četvrti)? — Isto u §§ 659, 670, 673.

§ 662.

Da li »zahtev« (red četvrti)?

§ 665.

a) Ima li smisla »Legat duga ... ima taj učinak, da naslednik *mora priznati dug* ... koji je *legatar dokazao*« (rečenica prva)?

b) Druga rečenica je izlišna.

§ 668.

Ima li razlike između »tražbine« (red drugi) i »zahtevi« (red treći)?

§ 678.

Interesantna je sadržina druge rečenice: »oboriti jačim protivnim razlozima predmnjevanja«. — Videti §§ 366 i 368 g. p. p.

§ 679.

a) Da li »zahtev« (red drugi)? — Da li »zahtev« zastareva? Videti § 1393. Pitanje važi za sve »zahteve« u Predosnovi.

b) Je li potrebno »i za svoje pravne poslednike«? Videti § 571.

§ 682.

Da li se iz same Predoslove jasno vidi razlika između *nasledstvene mase* (»nasledstvenoj masi« — poslednji red) i *mase* (»u masu« — peti red u § 688)?

§§ 687, 688.

Ima li razlike između »zaostavština« (red prvi § 687) i »masa (»masu« — peti red § 688)?

§ 689.

S obzirom na »opozivno ostavlja« u § 590 i s obzirom na §§ 707, 711 izlišna je rečenica druga.

§ 690.

a) Kao i pretežna većina definicija u Predosnovi, i definicija uveta je nepotpuna i pogrešna.

b) U običnoj upotrebi »uvet« je što i »uslov«. Ako je mišljeno, da se tim rečima u *Predosnovi* pridaju posebna značenja, razlikovanje nije dosledno sprovedeno. Ako bi za to bilo stvarne potrebe, ugledati se na § 14 Krivičnog zakonika.

c) Mesto da se opšti propisi o uslovima (uvetima) nalaze među opštim propisima o pravnim poslovima, kao u n. g. z. (§§ 158—163), ili među opštim propisima o ugovorima, kao u š. o. z. (čl. 151—157, š. g. z. čl. 7), a da se među propisima o testamentu (kao jednom posebnom pravnom poslu) nalaze samo otstupanja od istih, u Predosnovi je to obratno (§§ 883, 884).

§ 692.

Sadržina prve i druge rečenice »vredi i za nedopuštene uvete« (rečenica treća). Čime »nedopuštene«? — Već je rečeno, da se pri čitanju Predosnove oseća nedostatak jednog opšteg propisa (stav prvi § 865 opšti je samo za ugovore), *sličnog § 13 s. g. z.* — Videti Francuski g. z. čl. 6, n. g. z. § 138, š. g. z. čl. 7 u vezi sa š. o. z. čl. 20.

§ 703.

Za više definicija u Predosnovi može se reći, da su nepotrebne. Ali kad se već definiše »uvet« (§ 690), ne vidi se razlog, zašto se ne definiše »analog« (koji ovde možda ne znači isto što i u naslovu nad § 1019).

§ 704.

Da li »pridržava« (red četvrti) ili zadržava? (U pridržati »pri« označava *privremenost*, ne trajnost.)

§ 705.

Izlišno je »istina« (red prvi).

§ 707.

Germanizam je »*dao* poznati« (red četvrti).

§§ 708—710.

Videti primedbu kod § 591.

§ 711.

Da li »naredbu . . . načini«?

§ 717.

Da li »uterao i podigao« (red drugi)?

§ 719.

a) U naslovu »neće ili ne mogu *prihvati*«; u tekstu »ne može ili neće . . . *da prihvati*«. Pravilno je jedno ili drugo.

b) Da li »ide« (red drugi)?

§ 721.

a) Izlišno je »umrloga« (red drugi).

b) Da li »ide« (red prvi i treći)? Isto u §§ 724, 728, 729, 732, 739.

§ 723.

a) U stavu prvom izlišno je »naime njegova deca i njihovi potomci«. Moglo se reći: U prvu liniju spadaju deca ostavioca i njihovi potomci.

b) U stavu drugom, sve reči posle »ostavioca« (red prvi) moglo bi se zameniti sa: sa svojim potomcima.

c) Bilo bi jasnije, ako bi se mesto »sa braćom i sestrama roditelja i njihovim potomcima« (stav treći) stavilo, kao u § 730 (red četvrti), i njihovi potomci.

§ 724.

Da li »pravo na nasledivanje« (red poslednji) ili pravo nasledstva? Videti §§ 572—574.

§ 725.

Da li »pristojao«? Isto u §§ 727, 728, 734, 737, 739, 740, 741, 746, 749, 756, 758.

§ 727.

a) U rečenici prvoj izlišno je »na one, koji su sa njime srodnici u drugoj liniji, naime«. Videti stav drugi § 723.

b) Da li »u njegovo pravo« (red sedmi) ili na njegovo mesto? Pravo nasledstva postaje tek u trenutku smrti ostavioca — §§ 572, 576, 577; 763.

§ 728.

Da li je potrebna druga rečenica i, zbog nje, treća? Ako se nalazi da je potrebna, možda bi se, u devetom i u desetom redu, reči: »koju su otac ili mati, ili otac i mati rodili u drugom braku« mogle zameniti sa: koja roditeljima (ili — ocu i materi) nisu zajednička.

§ 730.

a) U drugom redu prve rečenice izlišno je »na treću liniju, naime«, jer je u stavu trećem § 723 već rečeno, da dedovi i babe sa svojim potomcima spadaju u treću liniju.

b) Svejedno je da li »potomstvo« (red četvrti) ili »potomcima« (stav treći § 723).

§ 734.

Da li »sa više strana« i »sa jedne strane« (red prvi i drugi)?

§ 738.

a) Mesto »onoga, ko ih je usvojio« (red drugi) — usvojioца.

b) Da li »pridržavaju« (red peti) ili zadržavaju?

§ 743.

a) Da li »ako niko ne steče« (red drugi) ili ako niko od ovlašćenih ne pribavi (primi, prihvati)?

b) Da li »pripadne« ili pripada?

c) Za »nasleđivanje« videti primedbu kod § 724.

§ 746.

a) Da li se jasnije i bolje može izraziti ono što je mišljeno sa: »čim bi za ova lica nastupilo *pravo i red* zakonskog nasleđivanja« (red peti i šesti stava prvog)?

b) Usvojiocu na mesto »onome koji ih je usvojio« (stav drugi).

c) Pravo ili »zahtev« (stav drugi)? Videti »*pravo i red*« (red poslednji stav prvi).

§ 748.

a) Ima li što u zakonu što ne »određuje zakon«?

b) Načelno je pitanje: da li »polovinu *vrednosti*« ili samo *polovinu*?

§ 750.

Da li »ko bude« (red prvi) ili ko je? — Ne bi bilo teško izbeći fikciju »smatraće se kao da ne postoji« (red peti i šesti).

§ 751.

a) Da li je »javni moral« (»*u javnom moralu*« — red šesti) isto što i moral u »nemoralna« i »nemoralnim« u stavu trećem § 42 i što u »nemoralna« u stavu trećem § 80? Videti §§ 47, 98, 165.

b) Kad je reč o »javnom« moralu, svakako se ima u vidu i moral koji nije »javan« i koji je, stoga, suprotnost javnog morala. Koji je ili čiji je taj drugi moral? I da li je »javni« moral uopšte nešto različno od »moral« u smislu, koji ta reč ima u svakodnevnoj upotrebi bez ikakvog atributa?

c) Da li je pojam morala u §§ 42, 47, 80, 98, 165 i 751 različan od pojma dobrih običaja u §§ 865 i 1242? — Videti primedbu kod § 1242.

§ 753.

Sva sadržina mogla bi se dodati, kao tačka četvrta, §-u 571 rečima: ako je nedostojno po §§ 580 i 581.

§ 754.

Izlišno je »i mora se osnivati na rečima i smislu zakona«. To se razume i bez sadržine § 5, koji svakako važi i za pojedince, a ne samo za predstavnike vlasti.

§ 755.

Izlišan je. Videti §§ 591, 707, 708, 711.

§ 756.

Mesto mu je između § 753 i § 754.

§ 759.

Da li »o jednome« (red drugi) ili *o nekome*? Isto u § 760 (»jednoga« — red drugi). Razlika je između jedno (samo jedno) i neko (neodređeno — jedno, dvoje, više).

§ 760.

Da li »iz okolnosti može dokazati« (red prvi) ili dokaže?

§ 761.

a) »Ako ostavilac ima samo jednog potomka« (red prvi) — a ako ih ima dva ili više, pa ih »ne pomene usled gore navedene zablude« (red drugi i treći)?

b) Sa šestnaest reči rastavljene su reči »izmiruju« (red peti) i »srazmerno« (red sedmi).

§ 766.

a) Je li potreban stav drugi, kad je u §§ 748 i 749 već rečeno, da nužnom nasledniku pripada polovina odnosno trećina »vrednosti« onoga što bi mu pripalo po zakonskom redu nasleđivanja.

b) Zašto »mase« (red poslednji, stav prvi; isto u stavu prvom § 775), a ne »zaostavštine« (red deveti, stav prvi; isto red prvi, stav drugi § 775).

§ 767.

a) Da li »pribrojaće se u zaostavštinu« (red četvrti) ili dodaće se zaostavštini?

b) Izlišno je »dalje« (red treći, stav prvi) i »najzad« (red šesti, stav drugi).

c) Kako se rok od »dve godine« (red sedmi, stav drugi) računa unazad od smrti ostaviočeve, rebus je: »Kod darivanja bračnom drugu rok ne počinje pre raskinuća bračne veze ili zajednice« (rečenica druga, stav treći).

c) Više su u upotrebi razvod i rastava, no »raskinuće bračne veze ili zajednice«.

c) Štamparska je pogreška »§ 776« (stav prvi). Treba — § 777.

§ 768.

Zašto »odista« (red prvi) i zašto »glavnih« (red peti)?

§ 769.

a) Zašto »odista« (red prvi, stav prvi)?

b) Nije teško izmeniti dijekciju »mora nužni naslednik dopustiti« (red treći, stav drugi). Što ima da mu se uračuna, uračunaće se i bez njegovog dopuštenja.

§ 770.

Za »ovde pobrojane« (red treći) imati u vidu, da i prauuk može, iako retko, biti nužni naslednik. Isto i za drugu rečenicu § 772.

§ 774.

Za »mora dete dopustiti« (red sedmi) videti primedbu b) kod § 769.

§ 776.

Germanizam je »od na taj način dobivenog rezultata« (red sedmi). — Kao i ovde, na dosta mesta »dobiven« mesto dobijen.

§ 779.

Izlišna je »istina«. — Za »opskrbom, koja je uglavljena« (red četvrti i peti) videti §§ 1178 i 1196.

§§ 780—809.

Nalaze se pod naslovom »O uzimanju nasledstva u posed«. U savremenim zakonicima i nacrtima (videti Mađarski nacrt) taj termin nije u upotrebi. Ne vidi se razlog za njegovo prenošenje u jugoslavensko zakonodavstvo. — Videti primedbu kod § 572.

§ 780.

a) Stvaraju konfuziju »punopravni posed« (red četvrti), »pravni posed« (u naslovu) i »zakoniti posed« (§ 348). — Videti primedbu kod § 1399.

b) Izostaviti »u posed« (red prvi).

c) Šta je u stvari »uručenje zaostavštine, to jest predaja u punopravni posed« (red treći i četvrti)?

To je oglašenje *prijavljenog* naslednika za naslednika, *pismeno ovlašćenje kao subjekta* (imaoca) zaostavštine odnosno udela, koji mu u njoj pripada. Kad je tako (videti § 136 v. p. p.), zašto govoriti o predaji (uručenju) zaostavštine, mesto o predaji (dostavi, uručenju) otpravka te sudske odluke o oglašenju za naslednika ili toga oglašenja — »prepis isprave o uručenju« (§ 806)? — Videti n. g. z. § 2353.

§ 781.

Izlišan.

§ 782.

a) Mesto »Ko hoće nasledstvo da uzme u posed« — ko se prijavi za naslednika (ko polaze pravo na nasledstvo, ko traži nasledstvo, ko hoće da bude naslednik).

b) S obzirom na §§ 573 i 574 (videti primedbu kod § 574) izlišno je »bilo da mu nasledstvo ima pripasti na osnovu poslednje volje ili ugovora o nasleđivanju ili zakona«.

c) Uporediti »pravni naslov« (red drugi) i »na osnovu« (red treći).

§ 783.

a) »Stupanje u nasledstvo, to jest« izlišno je. — Videti § 585.

b) Kad »bezušovan« znači isto što i bez popisa, zašto se ne bi upotrebio taj izraz: bez popisa? — Pogrešno je, ako bezušlovna izjava o prijemu ima da znači što i »uvjetna naslednička izjava« (§§ 69, 86

v. p. p.), jer tu *nema buduće neizvesne činjenice*: popis će biti izvršen. Primedba važi i za ostale propise, u kojima je reč o »bezušlovnoj« nasledničkoj izjavi.

§ 785.

Videti: za »mase« (red drugi) primedbu b) kod § 766; za »pristojki« (red peti) kod § 572; za »stupa u nasledstvo« (red prvi) primedbu a) kod § 783.

§§ 786, 787.

Za »pristoji« (§ 786) i »stupa u nasledstvo« videti primedbe kod §§ 572 i 783.

§ 789.

Germanizam je »svoju kod suda učinjenu izjavu«.

§ 793.

Kad se ovde pravo nasledstva »dovoljno verovatnim učini« (red drugi), je li dosta i nedovoljno »verovatnim učiniti pravni naslov« u § 782. — Videti §§ 368 i 370 g. p. p.

§§ 794, 795, 797.

Uporediti »Oni mogu zahteve protiv mase izneti i tražiti« (red četvrti § 794), »njegov zahtev biti izložen opasnosti«, »zahtev odnosno nasledstva« (red treći i sedmi § 795) i »pristoji... dalji zahtev« (§ 797) sa »ima pravo zahtevati« (§ 761), »stavlja kakav zahtev u pogledu na stvar« (§ 903), »kad ovaj to zahteva« (§ 949). — Ova primedba važi za sva mesta, na kojima je reč zahtev upotrebljena u smislu pravo (tražbina, potraživanje). Videti primedbu kod § 105.

§ 798.

Izlišno je »opreznost« (red prvi).

§ 799.

Da li »punomoćnik naredbe ostaviočeve« i da li »nagna«?

§ 800.

Videti š. g. z. čl. 558. (Svima pravno zainteresovanim nadležna vlast dostavlja, o trošku zaostavštine, prepis otvorenog testamenta.)

§ 802.

a) Za »nasledstvo će mu se uručiti« videti primedbu c) kod § 780.
b) Za »Uostalom« videti § 140 v. p. p.

§ 804.

- a) Da li »zajednički naslednici« (red prvi)?
- b) Ovde »nasledne mase« (red peti), u § 684 »nasledstvena masa«.

§ 806.

Za »isprave o uručenju« videti primedbe kod § 780.

§ 808.

Da li »uzeo u posed« (red prvi)?

§ 809.

Germanizam je »na povraćaj od posednika dobivenih plodova ili na naknadu od njega učinjenih troškova«.

§ 810.

Izlišna je rečenica druga.

§ 811.

Izlišan.

§ 812.

Izlišan.

§ 813.

- a) Da li je potrebno i da li je tačno, da svi »učesnici pretstavljaju samo jedno lice« (rečenica prva)?
- b) Da li se »na zajedničkoj stvari« (rečenica druga) razume samo telesna stvar (§§ 320, 327) i da li se, prema tome, pod »nikakvu promenu« misli samo na fizičku promenu?

§ 814.

- a) Da li »potpun vlasnik«? Videti §§ 378, 379.
- b) Da li »sadeonika« (red drugi) ili saudeonika? Videti »učesnici« (u naslovu i u § 813).
- c) Iz »ili inače otuditi« (red četvrti) izlazi da se »založiti« i »legirati« (red treći i četvrti) podvodi pod pojam otuditi.
- č) Videti primedbu c) kod § 382.

§ 815.

Da li izbeći »lako« (red četvrti)?

§ 816.

Izlišno je »istina« (red drugi).

§ 817.

Da li je rečenica prva celishodna?

§ 818.

- a) Rečenica prva je izlišna s obzirom na § 813.
- b) Da li »pristoji« (red prvi)?
- c) Kad se većinom glasova odlučuje u pogledu upravljača i (ne »koristovanja«, nego) korišćenja »glavnom stvari« (njen pojam nije dat u Predosnovi), kako se odlučuje o sporednoj stvari?

§ 820.

- a) Da li je, s obzirom na § 813 (Predosnove) i s obzirom na § 672 g. p. p., potrebno »onda treba, žreb ili, ukoliko se učesnici o tome jednoglasno ne slože«? — I ovde imati na umu, da se zakonom uređuje, a ne preporučuje.
- b) Da li »žreb«?

§ 822.

Za »sadeonik« (red četvrti) videti primedbu b) kod § 814.

§ 824.

Izlišno je »ko protivno tvrdi mora da dokaže« (red treći). To važi za sve (relativne, rušljive, oborljive ili pobjojive) zakonske presumpcije. Bez toga one ne bi ni imale značaja.

§ 825.

Dobijena »vrednost« ili cena? (»Dobiven«, mesto dobijen, verovatno je štamparska greška, i to ne samo ovde, nego na svima mestima, na kojima je u tom obliku od glagola dobiti upotrebljeno »v« mesto j.)

§ 826.

- a) Za »žreb ili izbrani sudija« ... videti primedbu kod § 820.
- b) Da li je potrebno naročito naglašavati, da »odlučuje sudija redovnog suda«? I da li odlučuje »sudija« ili sud? Pitanje važi i za §§ 820, 827, kao i za sva druga mesta, na kojima je tako rečeno.

§ 827.

Ovde je »uvetom« (red četvrti) upotrebljeno u istom (širem) smislu, koji ima i reč uslov u §§ 546, 644 s. g. z., tj. u značenju, koji

reči uvet i uslov imaju (kao sinonimi) u običnoj upotrebi. Tako i na više drugih mesta.

§ 828.

Ovde »dobivena kupovnina« (red četvrti), u § 825 »dobivena vrednost«.

§ 829.

a) Proceniti celishodnost propisa »na pojedinim spratovima ili prostorijama jedne iste zgrade nije moguće steći samostalno vlasništvo«. — Takvo samostalno vlasništvo ne bi bilo protivno javnom poretku i moralu. U većim varošima bilo bi korisno. Da li je pravno-tehnički neizvodljivo?

b) Šta se ima od toga što se ovde (u ovom paragrafu) kaže: »Po naredenjima ovog zakonika... prosudivaće se, ukoliko se mogu na takvim delovima ili prostorijama ustanoviti isključivo i za prenos prikladna prava koristovanja« (stav drugi)? Koja su to naredenja?

c) Da li »prikladna prava koristovanja« (stav drugi)?

§ 830.

»Ako ništa nije uglavljen« — odlukom suda? Videti § 827. — Videti §§ 513, 833. — Da li »ide« (red preposlednji)?

§ 831.

Nesumnjivo je da su izlišne rečenice druga i treća.

§ 832.

Da li »Učesnik u nepokretnoj stvari«?

§ 835.

- a) Za »obavezna prava« videti primedbu kod § 843.
- b) Da li »služnost ili koji drugi teret daje zahtev na koristi« (rečenica prva)?
- c) Da li »zahtev« i »prava« (red drugi i peti, rečenica prva)?
- č) Za §§ 9 i 1242 imati u vidu »Vršenje prava «s obzirom na prirodu i svrhu prava« (rečenica druga).

§ 837.

Da li »mirnom stanju poseda« i »jače pravo« (stav drugi)?

§§ 839, 840.

Jesu li »sadeonik« (red prvi § 839) i »savlasnik« (red prvi § 840) jedno isto?

§§ 841, 842.

Da li »dokaza«, »posednik« i »poseduje« (§ 841) i »posednik« (§ 842)?

§ 843.

a) Izraz »Obavezna prava« (prava u *subjektivnom smislu*) pogrešan je. — Pravu poverioca (verovnika ili, po o. i. z., *dužitelja*) odgovara obaveza dužnika, ali zbog toga pravo poverioca nije »obavezno« pravo. Ono je za poverioca ovlašćenje, da traži, *ako hoće*, da mu dužnik što da, da što čini ili ne čini, ali ono za njega nije obaveza, on nije dužan da to traži.

b) Prema tome, pogrešan je i naslov drugog odeljka imovinskog prava: »O obaveznim pravima«. Taj izraz pogrešan je i za slučaj da se pod »pravima« razumeju pravna pravila (objektivno pravo). I tada bi, ako se radije hoće da govori o dugovinskopravnom no o tražbenopravnom odnosu, jezično bilo korektnije reći: pravo (skup pravnih pravila) o obavezama.

c) Ako bi za to postojala neka potreba, »obaveznim pravom« moglo bi se nazvati samo pravo, koga se subjekt ne može odreći (na primer stav drugi § 184 i t. zv. pravo ličnosti, nedovoljno izraženo u § 39).

č) Kao što je poznato, svako subjektivno pravo osniva se istovremeno i na nekoj činjenici i na zakonu — na činjenici, za koju zakon vezuje njegov postanak, stoga na *pravnoj činjenici*. Nije, dakle, tačno, da se »Obavezna prava... osnivaju... ili neposredno na zakonu«. Zašto je, na primer, pravu (tražbini, »zahtevu«) »na izdržavanje (alimenti)« — stav drugi § 1382 — osnov »neposredno« zakon, a pravu na naknadu štete — »pretrpljeno oštećenje« (koje uvek i ne povlači pravo na naknadu štete, na primer §§ 1253, 1257).

ć) Sadržina je udžbenička, bez ikakvog praktičnog značaja, pa je, prema tome, izlišna.

§§ 844—846.

Ako je usvojena teorija jednostranog obećanja, zašto nije, kao u § 657 n. g. z., izrečeno izraženo, da se nagrada duguje i izvršiocu, koji nije radio s obzirom na obećanje?

§ 847.

a) Videti o. i. z. član 905, š. o. z. član 1 i francusko-italijanski projekt zakona o obligacijama i ugovorima član 1. — N. g. z. nema definiciju ugovora.

b) Da li »hoće«, da li »na nekoga« i da li »to jest« (red prvi)?

c) Zašto »ili« (red četvrti)?

§ 848.

a) Bilo bi preglednije, kad bi se sadržina ovog paragrafa podelila u stavove, ako ne i u tri četiri paragrafa (kao u n. g. z., š. g. z. ili u francusko-italijanskom projektu).

b) Da li su »Obećanje (ponuda)« — red prvi — jedno isto?

§ 849.

Zašto se ne bi izrečeno odredili trenutak i mesto zaključenja ugovora? — Videti š. o. z. član 10 i Mađarski nacrt § 957.

§ 851.

Šta treba da znači »ne može očekivati« (red drugi)? — U n. g. z. (§ 151) i š. o. z. (član 6) rečeno je: kad nema da se očekuje izrečan prijem. Tako je i po noveliranom a. g. z. (§ 864 »ist... nicht zu erwarten«).

§ 852.

- a) Izlišno »istina« (red peti).
- b) Da li u »valjanost ugovora redovno zavisi« (red osmi) reč »redovno« znači isto što na drugim mestima izraz »po pravilu« i da li je time održana saglasnost sa §§ 189 i 281?
- c) Videti primedbu č) kod § 925 i videti Mađarski nacrt.

§ 853.

- a) Da li »vara« (red drugi) ili prevari? Videti § 854.
- b) Obavezan je dati »zadovoljenje«. Isto u § 854. U § 859 »zadovoljenje za štetne posledice«. Videti § 1273. — U Mađarskom nacrtu (§ 1114) zadovoljenjem nazvata je naknada nematerijalne štete.

§ 854.

- a) U naslovu »Pravo privoljenje«. Ima li i nepravog privoljenja?
- b) Da li je ponudilac izjavio »privoljenje na ugovor«? Pitanje važi za sve slučajeve, za koje je taj izraz upotrebljen u Predosnovi.

§ 855.

- a) Da li »nepravednim... strahom«? I da li »strahom« ili pretnjom, strašenjem (čime je kod lica, kome se preti, strah izazvat; čime je lice, kome se preti, zastrašeno, uplašeno)? Isto za §§ 859 i 860.
- b) Videti primedbu b) kod § 113.

§ 856.

a) Šta znači »ne nastaje za nju nikakva obaveznost (red četvrti)? Da li je za stranu, koja je »bila u zabludi« (red prvi) ugovor ništavan (apsolutno ništavan) ili je samo oborljiv (rušljiv, pobođiv)? Videti §§ 863, 865; 931; 1416.

b) Da li »obaveznost« (red četvrti) ili obaveza? Isto pitanje za sva mesta, na kojima je u Predosnovi upotrebljena ta reč.

c) Šta je sa prevarom?

§ 859.

- a) Izostavljen »i osnovanim« strahom. Videti §§ 855, 860.
- b) Čemu služi »Svakako«?
- c) Za »zadovoljenje za štetne posledice« videti §§ 853, 854, 857; 1273.

Ako »lukavstvom« (red drugi) biti naveden (na ugovor) znači isto što i prevarom biti doveden u zabludu (kvalifikovana *zablude*), ne vidi se razlog za razliku: da za stranu, koja je bila u zabludi, po § 856 ne nastaje nikakva obaveznost, a da je »ugovor valjan«, kad je »ko treći jednu od ugovornih strana naveo na ugovor lukavstvom«. Tako je, istina, i po n. g. z. (§ 123) i po š. o. z. (član 23), ali to ne može zamjeniti obrazloženje te razlike. U oba slučaja izjava je učinjena u zabludi. Zašto bi se ugovor mogao ništiti, kad se ugovarač poziva na zabludu, u kojoj je bio bez krivice koga drugoga, a ne i kad je bio u zabludi, koja je kod njega izazvana mahinacijama neugovorača? Zar u oba slučaja ne postoji jedno isto: nesvesna nesaglasnost izjavljene volje sa stvarnom voljom?

§ 863.

- a) Proceniti, u kojim će se slučajevima upotrebljavati termin *raskinuti ugovor i raskid ugovora*.
- b) Da li zbog »nedostatka privoljenja« ili zbog manljivosti (izjavljene volje)? Videti naslov nad § 854.

§ 864.

- a) Je li potrebno »upravo« (red prvi)?
- b) Da li »nijedna tačka« (red četvrti) ili nijedan deo (nijedna odredba, nijedna pogodba-klauzula)? Videti »odredbama« u stavu drugom § 868. Imati u vidu usmene ugovore, kod kojih nema »tačaka«.

§ 865.

- a) Za »dobrim običajima« (stav prvi) videti primedbu kod § 1242.
- b) Za tačku drugu stava prvog videti § 27 Zakona o advokatima.

c) Tačku četvrtu stava prvog uporediti sa § 357 Krivičnog zakonika.

§ 866.

Uporediti ga sa §§ 1030 i 1045.

§ 867.

- a) Za »puno zadovoljenje« (red četvrti) videti §§ 853, 854, 859; 1273.
b) Tri puta »ako« u tri i po reda.

§ 868.

- a) Da li »učini činidba« (stav prvi)?
b) Da li »činidba ... ide u korist« (stav drugi)?
c) Da li »što ih je; (red prvi, stav treći) ili koje je?
č) Da li »smatra se ... da je stekao« (stav treći) ili stekao je?

§ 869.

Da li je dovoljno jasan stav prvi? Proceniti s obzirom na stavove prvi i drugi § 868, u kojima se radi o dvama različnim sticanjima. Možda bi bilo jasnije: Ako treći odbije da primi pravo ugovorenog u njegovu korist ...

§ 870.

Uporediti sa § 125 n. g. z. i članom 11 š. o. z. U njima nema udžbeničkog nabranjanja, kao u prvoj rečenici.

§ 872.

- a) Da li je potrebno ostupanje od § 871? Videti n. g. z. § 154 i š. o. z. član 16.
b) Nepotrebno je »istina«.

§§ 874—876.

a) U kom je smislu u ovim paragrafima upotrebljena reč stvar: »Isto pravo na *stvar*«; »deljive stvari«; »nedeljivim *stvarima*«? Da li samo u smislu telesne stvari ili u smislu stvari po § 320? Drugim rečima, radi li se o zajedničkim tražbinama uopšte ili samo o zajedničkim tražbinama, koje za predmet imaju samo telesne stvari? — Videti »jednu istu celinu« u § 877 (red prvi).

b) Nije rečeno, da obećanje i prihvatanje (§ 874) može biti samo istovremeno, i stoga je izlišan § 1291. Ako to nije izvesno, dovoljna je kratka dopuna u § 874.

§ 875.

Izlišno je »dakle« (red prvi). — Da li »sadeonika« i »mora« (red treći)?

§ 876.

Izlišno je »naprotiv« (red prvi) i »nastojavati, da se svi verovnici slože, ili« (red peti i šesti).

§§ 877—882.

Zašto naslov »Korealnost«, kad tu reč, može se reći, ni pravnici više ne upotrebljuju, i zašto izbegavati reč *solidarnost*, kad je ona u sadašnjici u opštoj upotrebi?

§ 877.

- a) Za jednu »celinu« (red prvi) videti o. i. z. § 937, n. g. z. § 421, š. o. z. § 143.
b) Da li »hoće« (red četvrti i šesti)?
c) Drugi deo treće rečenice (»a ako ga koji...«) imao bi se ili preneti u drugu ili izdvojiti u posebnu rečenicu.

§ 878.

- a) Izlišno je »naprotiv« (red prvi).
b) Da li se pod »zaište« (red četvrti) razume svako traženje (i bez tužbe i tužbom)? — Videti š. o. z. član 150 stav treći.

§ 879.

- a) Da li se pod namirenjem razume i prebijanje? — Videti n. g. z. § 422, š. o. z. član 147.
b) S obzirom na § 877 (»a ako ga koji sudžnik samo delom namiri, može zaostatak tražiti od ostalih«) prva rečenica je *izlišna* (»ne sme« u njoj svakako znači što i ne može, nema pravo). Druga rečenica bi se mogla preneti u § 878 i u njoj bi se »nemaju više ostali verovnici nikakav zahtev« moglo zameniti sa: dužnik je oslobođen i prema ostalim savorovnicima.

§ 881.

Da li je umesno »odgovara« (red treći)?

§ 882.

Između »osobitog« i »odnosa« (red četvrti) izostavljena je reč pravnog (videti četvrti red § 881).

§§ 883—886.

Videti primedbu kod § 692.

§ 883.

- a) Nije tačno da »uopšte vrede isti propisi« ... Videti § 884.
 b) Po ovom propisu u vezi sa § 692 raskidan nedopušten uslov »smatra se da nije ni stavljen«, dakle, ne povlači, kao po o. i. z. (član 567) i š. o. z. (član 157) ništavost ugovora. Da li je to u saglasnosti sa stavom prvim § 865? — Videti o. i. z. član 567.

§ 865.

Ako je ugovor usmen, uvet u njemu nije »propisan«. Uopšte, u ugovoru se ne propisuje.

§ 887.

- a) Nije jasno, da li su reči »pobuda« i »krajnja svrha« (»pobudu ili krajnju svrhu« — red prvi) upotrebljene kao sinonimi ili sa različnim značenjima. U naslovu je »Pobuda (motiv)«; isto tako samo se »pobuda« pominje u §§ 609 i 1065. — »Pobuda« i »krajnja svrha« u običnoj upotrebi ne znače jedno isto.

b) Ako se pod uvetom razume »*budući događaj*« (§§ 690; 883), pitanje je, da li se »pobuda« može podvesti pod taj pojam.

§ 888.

- a) Da li »treba... izračunati« (red prvi i drugi, stav prvi) ili izračunava se?
 b) Da li ima neke razlike između »ustanovljeno« (red drugi, stav prvi) i »uglavljeno« (red poslednji § 889)?

§ 890.

- a) Za rečenicu prvu videti primedbu kod § 1359.
 b) Germanizam je »treba *dati* da sudija... ustanovi« (rečenica druga).

§ 891.

Da li »učiniti činidbu« (red treći, stav prvi)?

§ 893.

- a) Da li je jezično dobro: »Ako su *predmetom obaveznosti* više činidbi« (red prvi)?
 b) Da li »jedna« (red treći) ili neka?

§ 894.

Da li »pridržati« (red šesti) ili zadržati?

§ 895.

Da li »pre ispunjenja« (red treći) ili pre roka za ispunjenje?

§ 896.

Izlišno je »dakle« (red četvrti).

§ 897.

- a) Da li je u saglasnosti sa §§ 895, 896, i da li je uopšte potreban?
 — Sličan propis ne nalazi se u novijim zakonima.
 b) Da li treba zadržati »*puki slučaj*«? — Videti »nesrećan slučaj« u §§ 1089, 1093 i »slučaj« u § 365.

§§ 898, 899.

- a) Uneseni su pod naslov (»Sporedne odredbe pri ugovorima«), pod koji ne spadaju, a propis o ugovornoj kazni (»Ugovor o iznosu naknade«), kome je mesto ovde (jer je jedna od sporednih odredaba pri ugovorima), nalazi se kao preposlednji propis drugog dela (§ 1285).

b) Praktično, oba propisa su potpuno izlišna. Spadaju u udžbenik, ne u zakonik.

§ 900.

Da li u »poštenom *prometu*« ili u saobraćaju? Videti i za druga mesta, na kojima je upotrebljena ta reč. — Roba se promeće, ljudi među sobom saobraćaju, opšte.

§ 902.

Nesumnjivo je, da stav drugi i rečenica prva stava prvog ne spadaju pod naslov »Pravila o tumačenju ugovora«.

§ 903.

- a) I potpuno izlišan i za sadašnjicu netačan. Ne živimo u periodi naturalne privrede.
 b) Štvari se ne »naplaćuju« stvarima i delanjima. A šta je sa pravima? Ili se i ovde »stvar« upotrebljuje u smislu §§ 320 i 344? Ali u smislu tih propisa »stvari« su i »službe, ručni i umni radovi« (§ 337), pa su, dakle, i »delanja« stvari.
 c) Videti primedbu č) i č) kod § 1028.

§ 904.

a) Prva četiri reda uporediti sa prvom rečenicom § 9, sa prvom rečenicom § 906 i sa prvim stavom § 1242.

b) Da li »ako je prethodno *pripretila*« (red četvrti, stav treći)?

§ 905.

Da li »ako *hoeće* ostati pri tom« (red četvrti)?

§ 907.

a) Da li »zahtev« (red prvi) i da li »naplatu« (red treći)?

b) Da li je dobra konstrukcija: »*Odustankom* od ugovora ostaje *netaknut zahtev*« (red prvi)?

§ 912.

a) Da li »*pravnom* predmjevom« (red prvi)?

b) Germanizam je »ako *da* veštaku *da* pregleda životinju« (red peti).

c) Da li »*predloži* sudu« (red peti)?

§ 913.

Je li potrebna »opreznost« (red prvi)?

§ 914.

Za »zaostatke« (red peti) — čega ili od čega?

§ 916.

Da li »napopreko« (đuture) ili otsekom?

§ 917.

a) Ima li razlike između »zahtev« (red drugi) i »pravo« (red četvrti)?

b) Šta će »istina« (red četvrti)?

§ 918.

a) Da li »mana, na kojoj se zasniva jemčenje« (red prvi) ili mana za koju se odgovara? Videti poslednji red § 909.

b) Preuzimalac može tražiti, da se ugovor »*sasvim raskine*« (red treći i četvrti). Ima li i delimičnog raskida ugovora?

§ 919.

Da li »po *predlogu* jedne stranke«?

§ 920.

a) Da li »*tužba* prestala« (red peti, stav prvi)? Videti »pravo prestalo« u § 923 (red poslednji).

b) Bilo bi preglednije, kad bi se stav prvi podelio u dva ili tri stava.

c) Da li »zahteva« i »zahtev« (red jedanaesti i dvanaesti)?

§ 921.

a) Sadržina ovog paragrafa iz vremena je, kada nije postojala tačka četvrta stava drugog § 865. Stoga se postavlja pitanje, da li je potrebna. — Videti š. o. z. član 24 i francusko-italijanski projekt član 22.

— Videti § 856 Predosnove.

b) Da li »naknadni« (red šesti) ili dopuni?

§ 922.

a) Je li pravo na raskid ugovora zbog oštećenja preko polovine »pravno sredstvo« (red prvi) ili »pravo tražiti« (red treći i četvrti § 921)?

b) Izlišno je »nadalje« i germanizam je »*daje* predmjevati« (red peti).

c) Zakon nije priča, pa je »napokon« (red osmi) izlišno.

c) Slabu zaštitu daje to pravo »ako ga se *ko*« (red prvi) unapred može odreći.

§ 923.

Da li »O *uglavku* za sklapanje budućeg ugovora« (naslov)? — Kakva je razlika između »uglavku« i »ugovora«, i da li »uglaviti« znači isto što i ugovoriti? — Da li ugovorači uglavljuju ili se pogadaju, sporazumevaju, saglašuju?

§ 924.

Da li se iz toga što »neodređena odricanja od prigovora protiv valjanosti ugovora nemaju učinka« ima izvesti, da sem posebno dopuštenih (§§ 786, 1432) važe sva ostala određena odricanja? — Videti §§ 865, 1128.

§ 925.

a) Uporediti naslov devetnaestoga poglavlja (»*O darivanjima*«) sa naslovima poglavlja dvadesetoga do tridesetoga (»*O ugovoru*«...).

b) Da li »*prepušta*« znači što i predaje ili što i obećava? (Imati u vidu, da je »*prepušta*« *trajno*). — Videti o. i. z. (članovi 896, 899).

c) Ako je predmet poklona »stvar u pravnom smislu«, kao što izlazi iz § 926, zašto to odgovarajućom stilizacijom ne izraziti u samoj definiciji?

č) Videti o. i. z. član 480 i 482, po kojima i deca ispod sedam godina mogu primiti poklon. — Imati u vidu davanje poklona deci i §§ 342, 461, 852. Da li je ničija stvar (§ 322), na primer jedna igračka, koju je nekom detetu na ulici dao prijatelj njegovog oca, i koju dete drži? Da li bi učinio krivično delo, ko bi je uzeo (oteo) od deteta? Videti primedbu a) kod § 342.

§ 926.

a) *Izlišan* (ma da sličan propis imaju i n. g. z. i š. o. z.). — Radi se o ugovoru (»Ugovor ... zove se darivanje« — § 925), a jednostrano odricanje uopšte nije ugovor (»saglasnom voljom obe strana nastaje ugovor« — §§ 847, 850; videti § 1323).

- b) Za pravo »kojemu se ko nada« videti §§ 589, 865.
- c) Izlišno je »odista pripalo« (red drugi).

§§ 927, 928.

Izlišno je obrazložavati, da su izlišni. Njihova sadržina može biti unesena u udžbenik i u predavanje.

§ 929.

Da li se takav ugovor praktikuje i da li je propis potreban s obzirom na §§ 902 i 1028?

§ 930

Šta znači »bez prave predaje darovane stvari«? Videti §§ 447, 448.

§ 931.

a) Da li »pazeći na zakonske propise« (red prvi)? Ima ih desetine hiljada. Na koje se od njih ima paziti? — Videti §§ 937, 938, 940; videti Stečajni zakon i Zakon o pobijanju pravnih dela izvan stečaja. — Videti § 565 s. g. z.

b) *Prva rečenica je izlišna*. Videti §§ 378, 379, 383.

c) Kad ugovor »postoji samo, ukoliko se njime ne prelazi preko polovine« buduće imovine, znači da ugovor o višku preko polovine te imovine *ne postoji*. Šta znači to: ne postoji? Drugim rečima: je li ugovor za taj višak ili u pogledu toga viška *ništavan* (apsolutno ništavan) ili je samo *rušljiv* (oborljiv, pobjojiv)? U Predosnovi se ne nalazi odgovor na to pitanje. — Videti primedbu a) kod § 856.

§ 932.

Videti n. g. z. § 531 i š. o. z. čl. 248, po kojima je poklonodavac odgovoran za štetu, koju namerno ili iz krajnje nepažnje nanese poklonoprincu.

§ 933.

Izlišan. Samo je po broju jedan paragraf više.

§ 934.

- a) Da li »zapadne ... u oskudicu« (red prvi)?
- b) Svakako je mišljeno na to da »darovana stvar ili njena vrednost još postoji« (red treći i četvrti) — u obdarenikovoj imovini.
- c) Rečenicu prvu uporediti sa rečenicom drugom § 941.

§ 935.

Da li je reči »postupiti« mesto na kraju druge rečenice?

§ 936.

- a) Sadržina iza »posednik« (red drugi) imala bi se izdvojiti u poseban stav ili bar u posebnu rečenicu.
- b) Mesto »nezahvalnik« (red prvi) — obdarenik.
- c) Između reči »vrednosti« i »onda« (red četvrti) — i u imovini obdarenika.
- č) I izlišno i u zakonu nije ni lepo »čak« (red četvrti).
- ć) Da li »nezahvalnost daje ... pravo tužbe« (red četvrti i šesti) i da li »pravo tužbe«? — Videti primedbu a) kod § 920.
- d) U čiju korist »lice darivaocu blisko« (red peti) može tužbom opozvati darivanje?
- dž) Po čemu će se ceniti, da je lice *blisko* darivaocu?

§ 938.

Da li »pristojao« (red treći, stav drugi)?

§ 939.

Da li »niti ... ne«; da li »poseduje«; da li »posedovati«; da li »nepoštenim načinom«?

§ 940.

Ako je potreban, zašto se ne imenuju »posebni zakoni«, kad već postoje?

§ 943.

Da li je, s obzirom na §§ 647, 847—849, 930, još jednako potreban?

§ 944.

a) Po novijem shvatanju svi su ugovori saizvoljni, pa i ugovor o čuvanju; ali, razume se, za ugovorača, koji se obavezao da stvar primi na čuvanje, obaveza na povraćaj stvari ne može nastati pre no što stvar primi. — Videti š. o. z. čl. 472.

b) Da li »preuzme« (red prvi) i »preuzeti« (red treći)? — Videti »preuzam« u o. i. z. (čl. 97, 98).

c) Izlišna je »istina« (red četvrti).

§ 945.

a) Izlišan i po samoj, iako ne dobroj, definiciji ugovora o čuvanju (§ 944), i s obzirom na §§ 341; 446, 451; 533; 960.

b) Za »držalac (detentor)« videti rečenicu prvu § 341.

§ 946.

Pitanje je, da li je potreban.

§ 947.

a) Rečenica druga više je u vezi sa § 944, pa i sa § 946, no sa prvom rečenicom.

b) Da li će se »smatrati ujedno kao punomoćnik« i čuvan, kome je u isto vreme načozen i *ma koji* drugi posao (rečenica druga)?

§ 951.

Da li »dužnog« (red drugi) ili brižljivog (§ 948) čuvanja?

§ 952.

Da li »stvar trpi štetu« (red četvrti)?

§ 955.

Da li »nekome« (red prvi)?

§ 956.

Da li »posednici« (stav treći)?

§§ 958, 959.

a) Ima li razlike između »Zahtev« (§ 958) i »tražbina« (§ 959)?

b) Germanizam je (i dvostrisno je) »stvari od gostioničara bile preuzete na čuvanje« (§ 958).

§ 960.

a) Videti primedbu a) kod § 944. — Videti n. g. z. § 598 i š. g. z. čl. 305.

b) S obzirom na primedbu a), obe rečenice imale bi se prestilizovati u jednu. Isto važi i za § 944 i stav prvi § 971.

c) I potrošna stvar može, izuzetno, biti predmet ugovora o posluzi.

§ 961.

Čime »bliže naređeno«?

§ 962.

Da li »namera upotrebe« (red treći)? Isto i za § 963.

§ 963.

a) Da li »davalac stvari« ili poslugodavac? Videti »službodavac« i »služboprimac« (§§ 1106, 1108).

b) Da li »natrag tražiti« ili tražiti povraćaj? — Videti §§ 964 do 966, 970 (»natrag« — »traži«, »uzme«, »primi«).

§ 964.

Da li je, s obzirom na §§ 692 i 693, potreban?

§ 965.

Izlišno je »istina«.

§ 966.

a) Da li »pravilima poštene prometa«? Šta se tu pomeće?

b) Da li je, s obzirom na § 967, potrebno, »onda je on davaocu odgovoran«? Ako stvar nije oštećena, nema ni odgovornosti; ako je oštećena, odgovornost je predviđena u § 967.

§ 968.

Da li »pridrži« ili zadrži?

§ 969.

Za naknadu »vanrednih troškova« upućuje se na propise o poslovodstvu. U ovima (§§ 1019—1024) i ne pominju se vanredni troškovi, nego »potreban i svršishodno učinjen potrošak« (§ 1020), »troškovi« (§ 1021) i »potrošak« (§ 1024). — Za necelishodnost upućivanja na veći broj propisa već je primećeno. Praktičar je prinuđen da gubi vreme na čitanje svih tih propisa i na izbor između njih.

§ 970.

a) Za »nema mesta tužbi« (poslednji red) videti u § 923 (poslednji red) »inače je pravo prestalo«.

b) Na koji način poslugodavac treba da »istakne«, da je stvar »zloupotrebljena« (?), a na koji način posugoprimec treba da »prijava vanredne troškove«?

§ 971.

a) Videti primedbe a) i b) kod § 960.
b) Za »javnobežežnički akt« (stav drugi) imati u vidu, da javno beležništvo nije uvedeno u celoj državi.

c) Ovde »prepuštaju« (red prvi), u § 960 »preda«.
č) Ovde se poziva na § 923 (red peti), u §§ 944 i 960 ne.
ć) Ovde »zamenljive« (red drugi), u § 960 »nepotrošne« stvari. — Videti š. o. z. čl. 305, 312, n. g. z. §§ 598, 607, francusko-italijanski projekt čl. 636.

§ 972.

Izlišan s obzirom na stav prvi § 971 i na § 982.

§ 973.

Da li je, i bez obzira na § 866, potrebno: »ako se tome ne protive posebni propisi o prometu sa kovanim i tuđim novcem«? Da li sličan propis postoji u novijim zakonicima?

§ 974.

Što je nevaljano ugovoreno uopšte ne vredi, pa je, stoga, »valjano« izlišno.

§ 975.

Za »U granicama naredenja, sadržanog u § 973« videti primedbu kod § 973.

§ 976.

Za »valjano« (red prvi) videti primedbu kod § 974. — Zašto se, u često ponavljanjoj konstrukciji »ako nije drukčije ugovoreno«, to »valjano« dodaje kod ugovora o zajmu?

§ 978.

Reči »s obzirom na vreme davanja zajma« (red peti i šesti) mogle bi se izostaviti. Nisu upotrebljene ni u § 977, ma da se, izgleda, radi o istome: da zajmodavac dobije unutrašnju vrednost pozajmljenoga.

§ 979.

a) Kad je u drugom stavu upotrebljena reč »ugovor«, moglo bi se i u stavu prvom mesto »uglavljeni« i »uglavljeno« reći ugovoreni i ugovoreno. — Kad se mesto »ugovor« ne upotrebljuje »uglava«, zašto se i mesto »uglaviti« ne bi služili sa »ugovoriti«?

b) Da li je potreban stav drugi? — Videti »stvari iste vrste« (red treći i četvrti, stav prvi § 971).

c) Ako bi se zadržao stav drugi, zbog neodređenosti »ne vredi ugovor« stilizovati ga jasnije. Smisao je, valjda, da zajmodavac ne može tražiti ugovoreni iznos novca, nego samo povraćaj date količine robe.

č) Da li »roba« (stav drugi) znači isto što i »stvari« u §§ 971 i 981?

§ 982.

Zašto »Ako kome pripadaju kamate«, kad taj »kome« ovde može biti samo zajmodavac? Na ovom mestu nije reč o kamatama uopšte, nego o kamatama kod ugovora o zajmu (§§ 971—987).

§ 983.

a) Jesu li »kamatna mera« (red prvi) i »visina kamate« (red četvrti § 984) jedno isto?

b) Da li se stav drugi odnosi samo na stav prvi ili i na § 982 i rečenicu prvu § 979?

c) I pored sve gramatičke jasnoće, nejasan je smisao stava drugog.

§ 984.

Izbeći »dalje (red drugi). — Videti primedbu a) kod § 983.

§ 985.

a) Ista sadržina bila bi kraće izražena: Ako nije drukčije ugovoreno, kamate se plaćaju zajedno sa glavnicom, a kad je glavnica plativa kasnije od godine dana, unazad za proteklu godinu. — Ovom stilizacijom izbegnuto je: ponavljanje opštег pravila, da »odlučuje ono što je uglavljen« (razume se, ukoliko nije protivno zakonu i moralu); »treba platiti« i »plaćaju se«; tri puta ponovljeno »kamate«; nedovoljno određeno »godisnje za proteklu godinu«.

b) Pomenuto je, da bi se mesto »uglavak«, ako se pod njim razume što i klauzula, mogla upotrebiti reč *pogodba*. Ugovorači se *pogadaju* o pojedinostima ugovora; postignuti sporazum o svakoj pojedinosti jeste pojedina pogodba.

§ 987.

a) Kamate »iz novčanih zajmova« (stav prvi) ili na novčane zajmove?

b) Ugovor po stavu drugom bio bi, po Predosnovi, *bezimeni ugovor*. Da li je celishodno zabraniti ga? Možda su dovoljni § 865 (stav drugi, tačka četvrta) i § 921. — Videti o. i. z. čl. 184—192; 864, 869. Uporediti ih sa §§ 559—570 Predosnove.

c) »Ne vredi ugovor, kojim *zajmodavac* uglavi« (stav drugi). Može li sam zajmodavac da uglavi ugovor?

§ 988.

a) Kakav »posao«? Nije potpuno izražen »Pojam ugovora o opunomoćavanju«. Uporediti sa § 1104. I služba i delo su »posao«. — Videti o. i. z. čl. 883 (»posao koji ima neke zakonske posledice« — pravni posao).

b) Nije jasna razlika između naloga i punomoćstva. Videti: n. g. z. §§ 164, 662; š. g. z. čl. 32, 394.

c) Da li »uzima na sebe naloženi posao da ga za drugoga otpravlja« ili se obavezuje da ... otpravlja (vrši)?

č) Za koga »drugoga«?

§ 990.

Da li je potrebno »onda takav ugovor spada u naplatne ugovore, inače u nenaplatne ugovore«? — Videti o. i. z. čl. 405.

§ 992.

»*Punomoćja* ima opštih i posebnih... Da li je mišljeno samo na ispravu »punomoćje« (rečenica druga § 991) ili na ovlašćenje uopšte? Videti §§ 993—997, 1003—1011. Znači li to da voljnog izvansudskog zastupništva može biti samo na osnovu isprave o ovlašćenju — »punomoćja«?

§ 994.

a) Da li »kad« (red drugi, treći i četvrti) ili *da* odnosno (kao u redu šestom) »kad ima da se«?

b) Mesto »ako se treba« (red deveti) — da se.

§ 995.

a) Da li »prema dobijenom *punomoćju*« (red drugi) ili prema dobijenom ovlašćenju (uputstvu, nalogu)?

b) Da li se ima u vidu neka razlika između »prepusti« (ovde i u §§ 925, 971) i »preda« (u § 960)?

c) Ako prekorači granice »punomoćja« odgovara za posledice (treća rečenica). A ako prekorači granice uputstva, naloga (unutrašnji odnos)?

§ 996.

Kad se radi o vršenju pravnih poslova i o neposrednom zastupništvu (§ 1003), može li punomoćnik da »naloži... posao trećemu«, ako mu to nije punomoćjem izrečno dopušteno?

§ 997.

Je li potrebno »osim ako je jednome od njih ili nekolicini od njih u punomoćju izrečno dato potpuno ovlašćenje«? U tom slučaju i nije »posao nekolicini punomoćnika zajedno naložen«.

§ 999.

a) Da li je potrebna rečenica prva (ako bi se zadržao § 990)?
b) Rečenica druga i treća čine posebnu celinu, pa ih treba izdvojiti u poseban paragraf (ili stav).

§ 1000.

a) Da li ima razlike između »potrošak« (red drugi) i »troškove« u § 1005?
b) Vlastodavac je »obavezan naknaditi... i da mu dade« — naknaditi i dati ili da naknadi i da dâ.

§ 1003.

a) Izlišno je »dakle« (red treći).
b) Da li su još u upotrebi »otvoreno punomoće« i »tajno punomoće« (red treći i šesti)? — Videti n. g. z. § 164 i š. g. z. čl. 32.
c) Videti n. g. z. § 166 (»Ukoliko su na pravne posledice izjave volje od uticaja mane volje« ...).

§ 1006.

a) Punomoćnik može (»Vlastodavcu je slobodno« — § 1005) »prihvaćeno punomoće otazati«. O otazu neprihvaćenog ne može se ni govoriti, pa je, stoga, »prihvaćeno« izlišno.
b) Reči »osim ako je nastupila kakva nepredviđena i neizbežna zapreka« imale bi se staviti između »ga« i »otkaže« (u redu drugom).
c) Da li je objektivno ili subjektivno »nepredviđena i neizbežna zapreka«? (Videti g. p. p. § 210 i mišljenja o »nepredvidljivom i neotklonljivom« događaju).

§ 1007.

a) »Po pravilu« izlišno je, jer su izuzeci nabrojani već u sledećoj rečenici, koja i počinje sa »Ali«.

b) Ako se »punomoće proteže... punomoćnik ima *pravo* i dužnost da posao *svrši*«. Da li iz toga izlazi da naslednici odnosno upravitelj zaostavštine nisu vlasni opozvati takvo ovlašćenje? — Videti stav drugi § 137 g. p. p.

c) Ovlašćenje prestaje »smrću vlastodavca«. A gubitkom njegove poslovne sposobnosti?

§ 1008.

a) Da li »izdata ili preuzeta *od jurističkih lica*«?

b) Za »preuzeta« videti »prihváćeno« u § 1006; za »jurističkih lica« videti primedbu kod § 43.

§ 1010.

a) Videti primedbu c) kod § 1007.

b) Da li »nisu izdali... nisu mogli izdati« ili: ne izdadu... ne budu mogli izdati?

§ 1011.

»Obavezuju i ugovori« — samo ugovori ili i druge izjave date ili primljene u ime vlastodavca?

§ 1012.

Da li se »Propisi, sadržani u ovom poglavlju primenjuju« samo »na vlasnike« ili i na službenike, kojima vlasnici »vođenje svojih radnji poveravaju«?

§ 1016.

Rečenica prva i druga su (bar u prividnoj) protivrečnosti. Ona bi se izbegla drukčjom stilizacijom, otprilike: Ne prepostavlja se (ne predstavlja se), da su službenici i (»drugi«?) ukućani ovlašćeni, da u ime službodavaca i starešina što nabavljaju (uzimaju) na poček. Na takvu stilizaciju vezuje se § 1017 (»Ali«), koji bi, kao poseban stav, mogao ući u sastav § 1016.

§ 1018.

a) Izlišan.

b) Da li se »Pravo štitnika, skrbnika i pomoćnika, da upravljaju poslovima svojih staranika, osniva *na naredbi suda* (rečenica prva), ili i njima, kao i »ocu i mužu« to pravo »zakon daje« (rečenica druga)? Odgovor nema nikakvog praktičnog značaja, ali, kad se ta razlika već ističe, pitanje je, da li je teorijski tačna. Uporediti §§ 279 i 280 sa §§ 148 i 184.

c) Kad se ne kaže, na kom su mestu sadržani »Posebni propisi o tome«, izlišno je reći, da su sadržani »na svom mestu« (rečenica treća).

č) Videti primedbu kod § 148.

§ 1019.

Izlišno je »izrečno ni prečutno sklopljenim« (red prvi). Ugovor se i može sklopiti samo ili izrečno ili prečutno, a niko ne može biti ovlašćen ugovorom, koji ne bi bio sklopljen. Videti §§ 847, 850, 1012.

§ 1020.

a) Da li »otpravio« (red treći) ili otpravlja? Ako je trud »ostao bez uspeha«, posao je otpravljan, ali nije otpravljen.

b) Načelno je pitanje, da li sa »naknaditi potrebni i svrsi shodno učinjeni potrošak, premda mu je trud ostao bez uspeha« treba opteretiti lice, čiji je posao tako otpravljan? Tom obavezom povećava se njegova šteta; bez izgleda na naknadu niko se nepozvan neće (prepostavka je) u nuždi mešati u tudi posao. Koji je interes pretežniji?

c) Izraz »gospodar posla« (videti o. i. z. član 947) izbegnut je u Predosnovi. Nije ni najbolji. Ali nije srećna ni zamena sa »drugom« (rečenica druga § 1021), »drugi« i »ovaj drugi« (rečenica treća i četvrta § 1022).

č) Videti primedbu kod § 424.

§ 1021.

Izlišno je »istina« (rečenica druga).

§ 1022.

Ako je »potpuno zadovoljenje« (red preposlednji i poslednji) isto što i »nastalu štetu i izgubljenu« dobit u § 1024 (red četvrti), zašto ta razlika u nazivu (u razmaku od jednog paragrafa)? — Videti primedbu b) kod § 1102.

§ 1025.

Da li je sadržini ovog propisa mesto ovde ili (sa izvesnom pregradom) u vezi sa §§ 389 i 1373? — N. g. z. i š. g. z. nemaju sličnog propisa pod naslovom »Poslovodstvo bez naloga«.

§ 1028.

a) Definicija, data rečenicom prvom, nepotpuna je. Rečenica druga, i bez obzira na nepotpunost prve, potpuno je izlišna. Videti § 1029.

b) Šta je »*Prava* predaje stvari« (rečenica druga)? Postoji li i predaja stvari, koja nije predaja stvari?

c) Za stav drugi imati u vidu, da javno beležništvo nije uvedeno na svoj teritoriji države.

č) Po novijim zakonima, na ugovor o razmeni shodno se primenjuju propisi o kupoprodajnom ugovoru. U o. i. z. o promeni postoji samo jedan propis (čl. 257), u n. g. z. samo jedan (§ 515), u š. g. z. samo dva (čl. 237, 238). Po Mađarskom nacrtu, o kupoprodajnom ugovoru ima devedeset četiri paragrafa (1353—1446), o razmeni samo jedan (1447): »Na razmennu primenjuju se norme o kupovini«.

č) Ni u vreme postanka izvornika Predosnove nije preovladivala naturalna privreda. — Videti § 903.

§ 1029.

Jedno je izlišno: ili »po ugovoru« (red prvi) ili »tako kako je uglavljen« (red drugi).

§ 1030.

a) Stvar u svakom slučaju mora biti odredena: bez sporazuma o stvari (jednoj i drugoj) nema ni ugovora o razmeni. Mišljeno je na individualno ili pojedinačno određenu stvar, na »samoistu ili zasebno određenu stvar« (o. i. z. čl. 810), pa to treba i izraziti.

b) Izlišno je »zabranom stavljeni izvan prometa ili«, jer to važi za svaki ugovor (§ 866).

§ 1031.

a) Da li »posrednika« (red drugi)?
b) Da li »napopreko« (duture) ili otsekom?
c) Kad je ovde upotrebljeno »pogođene« (od pogoditi se, pogadati se), mogla bi se i reč *pogodba* upotrebiti mesto »uglavak«.

č) Mesto »preinačena« (preposlednji red) možda je ispravnije *oštećena*. Preinačenje nije što i oštećenje, a svakako je mišljeno na oštećenje. To izlazi iz »pogoršanja« (red prvi) i »propast« (red četvrti).

§ 1032.

Da li »Posedniku«?

§ 1033.

Za »određene« videti primedbu a) kod § 1030.

§ 1034.

a) Sadržini ovog paragrafa mesto je u opštem delu o ugovorima (»Opšta naredenja o naplatnim ugovorima« §§ 903—907).

b) Da »učini činidbu« (red treći) ili da ispuni (izvrši) činidbu? — Na ovom mestu, činidba je predaja stvari, pa je mesto »učini činidbu« i prostije i lepše reći: preda stvar.

§ 1035.

a) Ni definicija kupovnog (prodajnog ili kupoprodajnog?) ugovora nije dobra, kao ni definicija ostalih ugovora.

b) Rečenica druga potpuno je izlišna.

c) I rečenica treća isto tako je izlišna. Videti §§ 444, 445.

č) Da li ovde »prepušta« (red prvi, stav prvi) znači isto što i u § 971, 1038, 1039?

č) Za »javnobeležnički akt« (stav drugi) videti primedbu c) kod § 1028.

§ 1036.

»Kupovna cena mora se sastojati u novcu i ne sme biti neodređena« *ponavljanje* je rečenice prve *prethodnog* paragrafa, koji se, uz to, još i *citira*: »(§ 1035)«. Prema tome ovde ostaje kao nova sadržina samo »niti protivna zakonu«.

§ 1037.

Da li ima nekog praktičnog značaja? Videti § 1042.

§ 1038.

a) Sadržinu rečenice druge pravilnije izraziti, a to će se najlakše postići podelom u dve rečenice: jedno je nepostojanje ugovora (kad cena nije odredena); drugo je odustanak od ugovora (pogodbe), da treći odredi cenu.

b) Da li »ništa« (red treći) ili cenu?

§ 1039.

Bez odredene cene nema kupoprodajnog ugovora, pa je nepotrebno da se »smatra da kupnja nije ni sklopljena«.

§ 1040.

a) Rečenica prva izlišna je. — Da li, u toj rečenici, »i vrednost« ili »cena«?

b) Rečenica prva i druga dva su posebna propisa, pa se je to moglo istaći odvajanjem bar u posebne stavove.

§ 1041.

Možda bi bilo jasnije, ako bi se mesto »onda je cena ... nevaljano uglavljen« stavilo: kupac cenu ... nije dužan platiti (ili: cena ... ne duguje se).

§ 1042.

a) Videti primedbu č) kod § 1028.

b) U stavu prvom § 1035 »stvar« je, izgleda, upotrebljena u smislu stvari po § 320, ovde, u stavu prvom i drugom, u smislu telesne stvari (§ 327) — »stvar brižljivo čuva«, »prodane stvari« i »pravo prodano«. — Jedan od mnogobrojnih primera protiv pojma stvari po § 320 i za odvajanje propisa o pravima (po ugledu na n. g. z. i š. o. z.).

§ 1043.

Da li je potreban s obzirom na §§ 904, 1029, 1035, 1042?

§ 1045.

Videti primedbu č) kod § 1028.

§ 1046.

Izlišan. Videti § 1216 i primedbu kod § 1222.

§ 1047.

Videti primedbu č) kod § 1028.

§ 1048.

Izlišan. Sadržina je udžbenika, a ne zakonska. Njome niti se što ureduje, niti se što objašnjava, a svakako nije mišljeno, da se tim nabrajanjem isključi svaka druga »vrsta« kupoprodajnog ugovora ili uzgredne pogodbe, ukoliko, razume se, ne bi bila protivna javnom poretku ili moralu.

§ 1049.

a) Kad je u naslovu »otkupa«, mesto »natrag kupiti« moglo bi se reći *otkupiti*. — I u §§ 1052 i 1053 moglo bi se izbeći »natrag« prodati.

b) Da li »iz novca i stvari« (red poslednji) ili *od* novca i stvari?

§ 1051.

Iz reči »prema kakvoći njegovog poštenog ili nepoštenog poseda« izlazi kao da pošten i nepošten posed imaju i neke svoje kakvoće. »Pošten« i »nepošten« posed već su kakvoće poseda.

§ 1052.

Rečenica druga imala bi se izdvojiti u poseban paragraf ili bar

u poseban stav. Njena sadržina ne spada samo pod naslov »Pridržaj povratne prodaje«, nego i pod naslov »Pridržaj otkupa«.

§ 1053.

a) Kupac i nije već jednom prodao stvar, da bi je on mogao »opet« prodati.

b) Videti primedbu kod § 1059.

§ 1054.

a) Ako je potrebno reći, »Pravo prekupa je po pravilu obavezno pravo« i »ono može upisivanjem u javne knjige dobiti učinak stvarnog prava«, zašto to i tako nije rečeno i za pravo otkupa (§§ 1049—1051)?

b) Da li je pravo prekupa »obavezno« pravo »po pravilu«? Ima li izuzetaka od toga »po pravilu«? Da li to »obavezno« pravo (tražbina) upisom »u javne knjige« gubi obeležje tražbenog prava?

§ 1056.

Čemu služi »doista« i zašto »po pravilu«?

§ 1058.

Ovde se prvi put nailazi na »sporedne uslove« (red četvrti i peti). Šta se razume pod njima? Da li znače isto što i »Sporedne odredbe pri ugovorima« (naslov nad §§ 883—899)?

§ 1059.

a) Da li »načine otudivanja«?

b) Možda bi bilo i jasnije i pravilnije (§§ 443—445) »načine« (red drugi) zameniti sa *ugovore* (ili *osnove*). A možda bì, s obzirom na cilj prava prekupa (o njemu se, izgleda, nije ni vodilo računa), u § 1053 reći »kad bi hteo istu stvar opet prodati« zameniti rečima: kad bi hteo tu stvar *otuditi*. Takva zamena povukla bi i odgovarajuću dopunu § 1058.

§ 1060.

a) Da li »posednik« (red prvi)?

b) Za »prema kakvoći njegovog poštenog ili nepoštenog poseda« (red peti i šesti) videti primedbu kod § 1051.

c) Da li »postupiće se« (red četvrti)?

§§ 1066, 1067.

a) Da li »kupnja uglavljena« u § 1066 (red prvi) i »ugovor je sklopljen« u § 1067 (red prvi i drugi) znače jedno isto? Pitanje izazivaju reči: »Ako je predmet predat, kupovni ugovor je sklopljen« (§ 1067). Iz njih izlazi kao da ugovor nije sklopljen, »Kad je kupnja uglavljena sa pridržajem... ma da je, i u tom slučaju, »dejstvo ugovora odloženo do nastupanja uveta« (§ 1066).

b) Iz reči »Ako je predmet kupnje predat, kupovni ugovor je sklopljen« (§ 1067) izlazi kao da je u tom slučaju kupoprodajni ugovor realni ugovor, izlazi kao da bez predaje nije ni sklopljen.

c) S obzirom na a) i b) reči »kupovni ugovor je sklopljen, ali on se nastupanjem uveta opet raskida« (§ 1067) imale bi se zameniti sa: ugovor se raskida sa nastupanjem uveta.

č) Da li se »opet raskida« (§ 1067 red drugi)?

ć) Rečenica prva § 1067 mogla bi se preneti u § 1066.

d) Da li se rečenica druga odnosi i na § 1066? Prema odgovoru odrediti joj mesto.

§ 1068.

Da li »postupa se« (red peti)? Videti § 1050.

§ 1069.

a) Da li »predaje« (red prvi) ili preda?

b) Ima li razlike između »izvesnu« (red drugi) i »određenu« (red treći)?

c) Da li »stvar natrag« (red peti) ili povraćaj stvari? Isto u § 1071 (red šesti).

§ 1073.

a) Za »telesne stvari« i »kojegod stvari« (stav prvi) videti primedbu b) kod § 1042.

b) Kad ugovor ima da se prosuđuje »kao ugovor o najmu ili kao ugovor o zakupu« (stav drugi), ništa nije dobijeno zajedničkim nazivom »ugovor uporabe«. — Da li »uporaba« znači što i upotreba? — Videti §§ 533—537.

c) U sistemima novijih zakonika odvojen je ugovor o najmu (stvari) od ugovora o zakupu (po n. g. z. ugovor o najmu §§ 535—580, ugovor o zakupu §§ 581—597; po š. g. z. ugovor o najmu čl. 253—274, ugovor o zakupu čl. 275—304).

č) Šta je obeležje »glavne stvari« (stav drugi)? Videti §§ 329, 331.

§ 1074.

Je li potreban?

§ 1075.

a) Ulazi u pojam ugovora uopšte (§ 874) i, ako će se ponavljati, mesto mu je u stavu prvom § 1073. Ne spada pod naslov »Učinak«.

b) Da li je ugovor sklopljen ili se samo »smatra« da je sklopljen, i da li je potrebno »to jest«?

§ 1076.

Da li »posedniku«?

§ 1077.

Ima li u Kraljevini Jugoslaviji sluzbi, koje je zakupac »po svojstvu dobra ovlašćen tražiti (stav drugi)?

§ 1078.

Za »nema mesta tužbi« (poslednji red) videti u § 1092 (poslednji red) »pravo prestaje«.

§ 1079.

a) Da li »koristuju« ili koriste? Isto u § 1085.

b) Za »po vlasnika« (red četvrti) videti § 1074.

§ 1080.

a) Da li »napopreko (duture)« ili otsekom?

b) Da li su u rečenici drugoj namerno izostavljene »dažbine«? U rečenici prvoj »tereti i dažbine«.

§ 1082.

a) Uporediti »koje su vlasništvo najamnika ili članova njegove porodice, koji s njime žive u kućnoj zajednici« (stav prvi) sa §§ 390 i 474.

b) Da li su supruzi, koji nemaju dece, članovi »porodice«? Videti § 103 i primedbu kod njega.

c) Najmodavac može stvari »zadržati« (stav drugi). A povratiti? Videti § 11.

§ 1083.

Može se, »istina«, ugovoriti, ali »uporabodavac« ne može sam »uglaviti, da mu se uporabnina unapred plaća« (rečenica prva).

§ 1084.

a) Da li pod »uvetom« (red prvi), ako uvet treba da svuda znači što i u § 690? — Razlikuje li se taj »uvet« od »Uslovi« nad § 1085?

b) Videti g. p. § 671.

§ 1085.

a) Pod naslovom je »Uslovi za otpust uporabnine«, ali u njemu nije reč o otpustu, nego o nepostojanju obaveze: »ali se *ne mora платити* nikakva najamnina ili zakupnina« (dva poslednja reda). Da se i to podvodi pod otpust izlazi tek iz § 1089.

b) Da li su »izvanrednih slučajeva« (red prvi i u § 1086) i »izvanredni nesrečni slučajevi« (§ 1087) isto što i neodoljiva (viša) sila, »neotklonjiv slučaj« (§ 1270), »nesrečni slučaj« (§ 1089)?

c) Kako bi uporabodavac mogao uspostaviti predašnje stanje, ako se stvar zbog »epidemije« ili »zbog potpune nerodice« ne može upotrebiti?

č) Da li »koristovati« (red četvrti)?

§ 1086.

Rečenica prva spada u § 1085.

§ 1088.

Kad »štetan dogadjaj ide na štetu uporabioca« (kraj rečenice prve), izlišna je rečenica druga.

§ 1089.

a) Da li je ovde »nesrečni slučaj« naziv za izvanredne i za izvanredne nesrečne slučajeve u §§ 1085—1087?

b) Da li se neće uzeti u obzir njegovo »*kazivanje*« ili traženje, tvrdjenje?

§ 1090.

a) Zašto »bar« (red drugi)? Najmilac i zakupac i nisu obvezni, ako to ne bi bilo ugovorenno, da stvar vrate u boljem stanju.

b) Čemu »pa čak« (red šesti)?

§ 1092.

Zakupac i najmilac odgovaraju za krivicu »svoju *vlastitu*... i za onu uzimaoca na poduporabu«. A za krivicu svojih ukućana i lica kojima se služe za korišćenje predmetom ugovora?

§ 1093.

a) Videti primedbu b) kod § 1085 i primedbu a) kod § 1089.

b) Da li je, s obzirom na § 1257, potrebno »a ako se to desi usled nesrećnog slučaja, onda ni jedna strana nije drugoj za to odgovorna«?

§ 1095.

Videti g. p. p. § 664.

§ 1097.

Videti g. p. p. §§ 665 i 668.

§ 1100.

Da li »treba« (pretposlednji red) ili dužan je?

§ 1102.

a) Da li »uzmaći pred novim posednikom« i da li »posednikom«?

b) Uporediti »potpuno zadovoljenje za pretrpljenu štetu i izmaklu dobit« (rečenica druga) sa »potpuno zadovoljenje« u § 1022. — Videti primedbu kod § 1273.

§ 1103.

a) Uzalud će se pregledati propisi o služnostima, da se vidi, kako će se »Pri prinudnoj sudskoj prodaji postupiti sa pravom na uporabu« (rečenica prva), jer se propis o tome ne nalazi u Predosnovi, nego u Zakonu o izvršenju i obezbedenju (§ 118).

b) Da li »ne treba« (red treći) i da li »ispred njega uzmaći« (red četvrti)?

§§ 1093—1103.

Da li je dosledno sprovedeno razlikovanje između *prestanka* i *raskida* ugovora? Ima li razlika između *raskida* ugovora i *odustanka* od ugovora?

§ 1104.

a) Videti primedbu c) kod § 1073. Ugovor o službi i ugovor o delu *dva su posebna ugovora*, pa i propise o njima treba odvojiti, kao što je učinjeno u n. g. z. (§§ 611—630; 631—651) i u š. o. z. (čl. 319—362; 363—379).

b) Za ugovor o službi (rečenica prva) nije rečeno, da je platani (teretan). Videti o. i. z. čl. 879, n. g. z. § 610, š. o. z. čl. 319.

c) Da li ugovor »nastaje«?

§ 1105.

a) Ako se odnosi, kao što izgleda, i na ugovor o službi i na ugovor o delu, u protivrečnosti je sa rečenicom drugom § 1104.

b) Da li »naplata« ili nagrada (plata, naknada)? Isto u sledećim propisima. — Videti u § 1108 »*nagraden* po komadu ili prema pojedinim činidbama«.

§ 1107.

Naslov: »Zahtev naplate«? Uporediti sa »zahtev za naplatu« u § 1109 (red prvi). Videti primedbu kod § 11.

§ 1109.

Da li bi se sadržina drugog stava mogla jasnije izraziti? Videti rečenicu prvu stava drugog § 1112.

§ 1110.

Da li »ali on mora dopustiti« (red treći i četvrti stava prvog)?

§§ 1111, 1112.

Proceniti, da li postoji izvesna protivrečnost između: »pored novčanih naplata lekarsko lečenje i potrebne lekove« (stav prvi § 1111) i »Izdaci u gotovini za lekarsko lečenje i za nabavku potrebnih lekova... mogu se uračunati u služboprimčeve novčane naplate« (stav prvi § 1112). Izraziti jasnije.

§§ 1111—1128.

Videti Zakon o radnjama.

§ 1127.

Videti primedbu kod § 1261.

§ 1129.

Proceniti, da li je potrebno »pod njegovom ličnom odgovornošću«. U š. g. z. (čl. 364) »pod njegovim ličnim rukovođenjem«.

§ 1130.

Čemu služi? Videti rečenicu drugu i treću § 1133. — Videti n. g. z. § 651, š. o. z. čl. 365.

§ 1131.

Jesu li *odustanak* od ugovora (»odustati od ugovora« — red drugi) i *raskid* ugovora (»ugovor smatra za raskinut« — stav drugi § 1132) jedno isto?

§ 1132.

- a) Da li »činidbu... učini« (drugi i treći red stava prvog)?
- b) Za »smatra za raskinut« (red četvrti stava drugog) videti primedbu kod § 1131.

§ 1133.

Za »pukim slučajem« videti »slučaj« u § 592, »slučajem« u § 1005, »nesrečni slučaj« u § 1088, 1089.

§ 1135.

Videti n. g. z. § 647 (o založnom pravu preduzimača) i § 648 (o pravu preduzimača gradevinara na hipoteku). Videti Mađarski nacrt §§ 1597—1599. (Prava, kojima se obezbeđuju tražbine iz ugovora o delu.)

§ 1136.

Pod čijim »izrečnim jemčenjem« (red prvi stava prvog)?

§ 1137.

A ako »pripremljeno upotrebljivo tvorivo« nije potrebno naručiocu i ako deo »učinjenog rada« nema vrednosti (ako je neupotrebljiv) za naručioca? — Videti š. o. z. čl. 379.

§§ 1138, 1139.

a) Ako »ugovor o nakladi« spada i u građansko pravo, da li su dovoljna samo dva propisa takva kakva su? — Videti š. o. z. čl. 380 do 393. N. g. z. nema propisa o tom ugovoru.

b) Kako se ima shvatiti »sme« u rečenici drugoj § 1139? Da li je izdavač samo vlastan, da od tvorca dela (autora — videti Zakon o autorskom pravu) traži naknadu štete, ili da je do toga obeštećenja vlastan i da na neki drugi način spreči autorovo »raspolaganje« delom?

§ 1140.

a) Stavu prve mesto je, izgleda, pre u vezi sa propisima o pravno neosnovanom obogaćenju (§§ 1373—1379), no ovde. Videti i § 865.

b) Stavu drugome, koji nema apsolutno ništa zajedničko sa propisima pod naslovom »Ugovori o vršenju službe«, mesto je ili u dvadeset drugom poglavljiju (§§ 971—987) ili u § 1219.

c) U šest redi, koliko ih je u stavu prvom, »to« se nalazi na šest mesta, a u redu prvom i drugom ponavlja se »za to«. Ovde se jezik pokazuje kao da je i suviše siromašan.

§ 1141.

U trećem redu stava drugog mesto »ovim« — tim. — I na mnogo drugih mesta potrebno je »ovaj« zameniti sa taj.

§ 1142.

a) Da li se *sporazumom* dvaju ili više lica »osniva... ugovor o društvu« ili se tim sporazumom osniva društvo? Reći, da se sporazumom osniva ugovor, isto je, izgleda, što i reći, da se ugovorom osniva ugovor.

- b) Da li »sjedine« ili združe, udruže?
- c) Videti primedbu kod § 1146.

§ 1143.

Izlišan.

§ 1145.

Istovremeno sa zaključenjem ugovora može obećano dobro biti »uneseno od članova društva«, ali niti tako redovno biva, niti je samo unošenje bitni zahtev za važnost ugovora. Svakako je reč »uneseno« pogrešno upotrebljena mesto reči obećano. Videti § 1146.

§ 1146.

I pored nepravilno datog pojma o ugovoru o društvu u § 1142 i pogrešno upotrebljene reči »uneseno« u § 1145, ovaj propis je izlišan s obzirom na §§ 444, 445.

§ 1147.

a) Da li se ostalo što svaki član »poseduje« samo »smatra« za odvojeno dobro ili je odvojeno »dobro« (imovina)?

b) Možda bi se »glavna imovina« mogla zameniti sa *glavnica* (videti red četvrti § 1148).

§ 1148.

a) Da li: »istina« (red prvi i pretposlednji); »glavnica« (red četvrti) i »glavna imovina« (red poslednji)?

b) Izlišno je, »u svrhu zajedničke koristi« (pretposlednji red), jer je to već rečeno u § 1142 (»radi zajedničke koristi«).

c) Da li je dovoljno jasno: »kao zajedničko vlasništvo smatraju ne samo koristi, od ovih dobijene, već i glavnice u odnosu prema članovima, koji su njenom stvaranju doprineli« (rečenica prva)? Drugim rečima, da li je to u potpunoj saglasnosti sa rečenicom drugom?

§ 1154.

Na koji način može član »biti prinuđen da istupi«?

§ 1157.

»Imovina« (red prvi), »zajedničko dobro« (red peti i šesti), »vlasništvo« (red treći); »glavna imovina« (red drugi), »glavnica« (red peti)?

§ 1160.

Da li je potreban? Prvi deo nije ni zabranjen (§§ 379; 865, 1142); za drugi deo videti § 865.

§ 1162.

Je li »zajednička glavna imovina« isto što i »glavna imovina« i »glavnica« u §§ 1147, 1148, 1149, 1157? Ako jeste, zar su članovi obvezni samo o njoj (»o zajedničkoj glavnoj imovini«) i o »dotičnim« primanjima i izdavanjima »uredno voditi i polagati račun«?

§ 1164.

a) Da li »ako dokaže prevare« ma samo u jednom delu uprave ili slično n. g. z. § 716, ako ima osnovanog povoda za sumnju u pošteno vođenje poslova?

b) Koji je postupak za »dokazivanje prevare«? Parnični bi bio nepodesan, jer je, s obzirom na potrebu što brže odluke, dosta spor. U svakom slučaju voditi računa o razlici, koja postoji, po g. p. p., između »dokazati« i »učiniti verovatnim«.

c) Dali uopšte ima slučajeva, da se drugar za ubuduće odriče »prava da traži račun«, i da li bi štetno, ako takvo odricanje ne bi važilo po zakonu?

c) Imati u vidu, da u Predosnovi nije dat pojам prevare. Videti primedbu kod § 856 i videti § 335 Krivičnog zakonika.

§ 1165.

a) Zašto »zakonitog privoljenja«? Reč »privoljenje« (pristanak, odobrenje) na mnogo mesta upotrebljuje se bez tog atributa. Videti § 854.

b) Zašto ponavljati »izrečnoga ili prečutnoga«, kad je već rečeno, da se volja može izjaviti »ne samo izrečno rečima... nego i prečutno« (§ 850)?

§ 1166.

a) S obzirom na § 1147 izlišna je rečenica prva. Druga bi se imala preraditi s obzirom na § 1167.

b) Nepotrebno je »dakle«.

§ 1168.

a) Za »zajednička glavna imovina« (društvena glavnica) videti primedbu kod § 1162.

b) Da li se društvo »raskida« (red prvi) ili »prestaje« (§ 1170)?

§ 1169.

Da li »po pravilu« (red prvi) ili ako nije drukčije ugovoreno?

§ 1170.

a) Videti primedbu b) kod § 1168.

b) Na osnovu čega se »predmjeva«, da ostali članovi hoće i dalje da nastave društvo? U slučaju smrti člana, »od koga je obavljanje društvenih poslova poglavito zavisilo« (§ 1174), pre je osnovana prezumpcija o protivnome. — Videti n. g. z. § 727.

§ 1171.

Čime se obrazložava, da su, u pogledu nastavljanja društva, »naslednici dužni pokoravati se ostaviočevoj volji«? — Videti § 757 i primedbu b) kod § 1037. Imati u vidu, da je poziv (zanimanje) naslednika često različan, u sadašnjici, od poziva njegovog roditelja i da naslednik u dosta slučajeva i ne živi u mestu društvenog poslovanja.

§ 1175.

Da li »ugovor... *otkazati*... lukavstvom«? Upućuje se na § 815, u kome mesto »ni lukavstvom ni u nezgodno vreme« stoji: »ne u nezgodno vreme niti *na štetu ostalih*«. Da li »lukavstvom i »na štetu ostalih« znače jedno isto?

§ 1176.

Koji je postupak za osporavanje »isključenja ili otkaza«? Videti primedbu b) kod § 1164 i videti Predlog trgovačkog zakonika.

§ 1177.

Da li po »raskinuću« društva ili po prestanku društva (§§ 1168, 1171, 1172—1175)?

§§ 1178—1213.

Mesto im je u poglavlju »O bračnom pravu« (§§ 103—173).

§ 1181.

a) Ima li razlike između »izdržavati i opskrbljivati« (red četvrti)? Videti §§ 178—180.

b) Da li roditeljima treba nametnuti dužnost »dati kćerima ili unukama prilikom udaje miraz«? — U naslednom pravu ženska deca su izjednačena sa muškom decom.

§§ 1190, 1191.

a) Da li »odredi« (rečenica prva § 1190) i »odrediti« (stav prvi § 1191), tj. kako se to, kojim pravnim poslom određuje?

b) »Uzmirazje« (da li se još praktikuje?) pripada ženi, ako preživi muža. A ako se rastave (§ 1210)?

c) U n. g. z. i š. g. z. ne postoji propis o uzmirazju.

§ 1192.

a) O ugovornim imovinskim odnosima u n. g. z. ima mnogo paragrafa (1432—1558), ali ni š. g. z. (čl. 194—247) nije ograničen, kao Predosnova, na jedan paragraf.

b) I u n. g. z. (§§ 1558—1563) i u š. g. z. (čl. 248—251) predviđeni su bračni imovinski registri.

§ 1193.

O *srazmeri udela u imovini* sudija odlučuje »po slobodnom uverenju« (rečenica poslednja) ili po slobodnoj oceni? Da li je, s obzirom na §§ 368 i 467 g. p. p., ta rečenica potrebna?

§ 1194.

a) Da li »slobodnom« (stav prvi) ili odvojenom imovinom?

b) Zašto ovde »smatra kao i svaki drugi opunomoćeni zastupnik« (rečenica prva, stav drugi), a u § 1155 (rečenica prva) drugari će se »smatrati kao punomoćnici«?

c) Ako »smatra se da je račun položen« (drugi deo, rečenice druge, stava drugog) važi za slučaj, da je polaganje računa izrečeno ugovoreno, izraziti jasnije.

§ 1195.

Da li »po predlogu« (rečenica druga) ili po zahtevu (traženju, molbi)?

§ 1196.

a) Ovde »udovičko izdržavanje«; u § 779 »opskrba«.

b) Ovde samo »udovičkog izdržavanja«; u § 779 »opskrba«, koja je, u korist *bračnog druga* »uglavljena na slučaj da preživi bračnog druga«. Dakle, može biti i udovačkog, a ne samo udovičkog izdržavanja.

§ 1197.

Ovde »obično izdržavanje«; u § 779 »pristojno izdržavanje«.

§ 1198.

Videti primedbu b) kod § 1196.

§ 1199.

Može se tražiti primereno obezbeđenje »od onoga koji miraz prima«. Kao da miraz može primiti i ko drugi, a ne samo »zaručnik ili muž« (§ 1179).

§§ 1200, 1201.

U n. g. z. ugovor o »nasleđivanju« (§§ 2274—2302) nije ograničen na supruge. U š. g. z. uopšte nije predviđen. — Na području Apelacionog suda u Novom Sadu nije ograničen na supruge. Na području važenja s. g. z. pitanje je sporno, ali je u praksi češći između drugih lica no između supruga. Povod je starost i usamljenost ugovarača, koji ugovorom određuje naslednika. To je bilo odlučno i za n. g. z.

§ 1206.

Postoje li »Opšti propisi o prestanku ugovora« (stav prvi)? — Među naslovima i podnaslovima §§ 843—924 ne postoji ni naslov ni podnaslov: Prestanak ugovora.

§§ 1210—1212.

Rastavom *prestaje zajednica života, ono što čini biće braka*. Je li verovatno, da će bračni drugovi hteti i posle toga da održe imovinske odnose zasnovane ugovorom, i da li u praksi ima takvih primera? I je li celishodno mesto jedne (za rastavu) imati i drugu parnicu (za proglašenje imovinskih odnosa za prestale)? A ta *druga parnica im se*, ako hoće da ukinu odnose, *nameće*: »može svaki bračni drug, ako rastava... bude izrečena presudom... tražiti tužbom« (§ 1210).

Stoga je, izgleda, i za slučaj rastave bez sporazuma (§ 1210) i bliža stvarnosti i celishodnija rečenica prva § 1212.

U tom pogledu ne bi bilo nikakve razlike između rastave bez sporazuma i razvoda braka, pa bi otpao veći deo § 1211, a u rečenicu prvu § 1212, između »izreče« i »razvod«, unele bi se reči: rastavu po tužbi jednog supruga ili ako izreče.

§ 1213.

a) Nevini bračni drug može »tražiti naknadu štete« — koje štete? Videti §§ 1273, 1274.

b) Proceniti *celishodnost*, tj. da li treba ići i dalje preko rečenice druge i treće § 1212.

§ 1214.

Videti primedbu a) kod 1223.

§ 1216.

Izlišan.

§ 1217.

a) Kad se ne definiše igra (§ 1219), mogla je i opkleta ostati nedefinisana (videti n. g. z. § 762 i š. o. z. čl. 513). A kad je već definisana, da li je ispravno rečeno: »kad se o *događaju... ugovori cena* za onoga, čije se tvrdjenje obistini« (rečenica prva)?

b) Da li »bio izvestan« (rečenica druga) i »bio poznat« (rečenica treća) znače isto?

§ 1218.

Cena i ne može biti ne »*odista* plaćena ili data na čuvanje«.

§ 1220.

Da li je potreban stav prvi? Sličan propis nemaju n. g. z. i š. o. z.

§ 1222.

Da li je ovom propisu mesto ovde ili u dvadeset petom poglavljju? Videti § 1046.

§ 1223.

a) Da li se zbilja kupuje »nada«, i da li je i ona stvar u smislu § 320? Pitanje važi i za rečenicu prvu § 1214.

b) Mesto »napopreko (đuture)« — otsekom.

§§ 1224—1229.

Od svih ovih propisa ovde je mesto samo rečenici drugoj stava prvog § 1224. Sve ostalo spada u šestnaesto ili, ako se hoće, u dvadeset peto poglavlje.

§ 1226.

Da li je dovoljno jasno »uračunava se u masu« i »odbiće se od mase« (rečenica prva)?

§ 1228.

Da li »verovnici nasledstva« (rečenica prva stava prvog) i »dužnika nasledstva« (rečenica druga stava prvog)? Videti §§ 572, 794, 796, 797, 798.

§ 1232.

Deca mogu zahtevati, da se »položi« — kome, gde?

§ 1232.

Periodične »činidbe«, koje treba *činiti* (stav prvi). Videti § 1237 (»činidbe . . . ispunjavaće se«).

§ 1235.

Uporediti »zahtevi« (rečenica prva) i »zahtevanje« (§ 1236).

§ 1240.

a) Uporediti sa:

»Šteta je u širem značenju kad se god i čim se god naš imetak umanjuje, pa bilo da se nečim krnji naša već stečena imovina, ili se imovini preči da se nečim ne umnoži, čim bi se inače odista umnožila (čl. 923 o. i. z.).

b) I u Predosnovi (§ 1240) dat je pojam samo imovinske štete — »kvar«. Ova reč nije pravni termin, a u običnoj upotrebi nema značenje, koje joj se u tekstu pridaje. Može biti *pokvarena* (oštećena, uništena) *stvar*; ne može biti (ne kaže se) pokvareno pravo, pokvareno telo, pokvarena sloboda, pokvarena čast. Možda sve to označava »Nachteil«, ne i — »kvar«.

c) Uporediti »kvar nanesen nekom u njegovoj imovini, njegovim pravima ili njegovoj osobi« sa »oštećenjem tuđih prava« u rečenici drugoj § 1244. — Videti n. g. z. § 823.

č) Videti primedbu kod § 1304.

§ 1241.

a) Sadržina je udžbenika.

b) U materiji objektivnih protivpravnih radnji znatan je dodir između građanskog i krivičnog prava. Da li se je o tome vodilo dovoljno računa?

c) Da li se »Navalice . . . učinjeno oštećenje osniva . . . od česti na nepažnji« (rečenica treća)?

č) Kad je rečeno, na čemu se osniva navalice naneseno oštećenje, zašto nije rečeno, na čemu se osniva i »nehotice« naneseno oštećenje (rečenica druga)? Da je to učinjeno, možda bi se uvidelo, da »navalice« ne može biti iz nepažnje (primedba c).

c) Koje »Oboje se naziva krivnjom« (rečenica četvrta): ono što se nalazi u rečenici drugoj ili ono što se nalazi u rečenici trećoj? Videti §§ 1243 i 1253.

d) Kakva je to nepažnja, koju čini skriviljeno neznanje, a koja nije ni nedostatak potrebne pažnje ni nedostatak potrebne marljivosti:

»od česti na *nepažnji*, ako je šteta prouzrokovana *bilo iz skriviljenog neznanja, bilo zbog nedostatka potrebne pažnje ili potrebne marljivosti*« (rečenica treća)?

d) Videti primedbu kod § 1304.

§ 1242.

a) Jedna od većeg broja pogrešaka u sistemu jeste i neodvajanje propisa o ugovornoj odgovornosti od propisa o izvanugovornoj odgovornosti ili odgovornosti za objektivno protivpravne radnje (stav prvi). Videti Mađarski nacrt (§ 1719), po kome povreda tražbenog prava od strane dužnika potпадa pod norme o nedopuštenim radnjama samo onda kad je radnja, kojom se pravo vreda, protivpravna bez obzira na dugovinski odnos.

b) U rečenici trećoj § 1241 reč je o »*zloj nameri*«, ovde je (stav drugi) odgovaran ko »*namerno*« nanese štetu.

c) Za stav drugi videti primedbu kod § 9. — Proceniti, da li postoji protivrečnost između stava drugog i § 9. Rečenica druga § 9 unešena je po ugledu na čl. 2 š. g. z., a u stavu drugom čl. 41 š. o. z., kome po materiji odgovara stav drugi § 1242 (Predosnove), *nema reći* kojima bi odgovaralo »ili propisu § 9«. Je li moguće, da vršenje prava »jedino u cilju, da se drugome nanese šteta« ne bude protivno »dobrim običajima« odnosno da ne bude »nemoralno«? A to shvatanje izlazi iz upoređenja rečenice druge stava drugog § 9 sa stavom drugim § 1242. — Videti o. i. z. čl. 3, 780, 785.

č) Stav drugi uporediti sa stavom drugim čl. 74 francusko-italijanskog nacrta:

»Doit également réparation celui qui a causé un dommage à autrui en excédant, dans l'exercice de son droit, les limites fixées par la bonne foi ou par le but en vue duquel ce droit lui a été conféré.«

Videti i § 135 Poljskog zakonika o obligacijama.

§ 1243.

Videti § 1253 i primedbu č) kod § 1241.

§ 1244.

a) Kad se »predmjeva, da je svaki čovek zdravog razuma sposoban«, zašto se ne predmjeva i da svaki ima zdrav razum? Ako je izlišno, postavljati zakonsku pretpostavku o jednom, ne vidi se, zašto ju je potrebno postavljati o drugom.

b) Videti primedbu b) kod § 1240.

c) Da je nepažnja objašnjena slično § 276 n. g. z., bili bi izlišni §§ 1246, 1247.

§ 1245.

- a) Videti primedbu a) kod § 1242.
- b) Imati u vidu § 1136 Mađarskog nacrta (u nemačkom prevodu: »Ohne Rücksicht auf Verschulden haftet derjenige, der zu einer Geldleistung verpflichtet ist.«).

§§ 1246, 1247.

- a) Videti primedbu c) kod § 1244.
- b) Znanja »posebna stručna« i »neobična« (rečenica prva § 1246); »škodljiv« (§ 1247)?

§ 1248.

Da li se »zavođenjem, pretnjom... odnosi i na »neposredno« ili samo na »posredno«?

§ 1249.

Da li je dovoljno jasno izraženo što se htelo izraziti rečima »natrag tražiti naknadu od ostalih«? Uporediti sa § 882, u kome je reč o ugovornoj solidarnosti.

§ 1250.

Videti primedbu a) kod § 1242.

§ 1251.

Sa čim ili čemu »srazmerno« i »srazmera« čega?

§ 1252.

Je li potreban s obzirom na § 9 rečenica druga i na § 1242 stav drugi? To što je, iz nepažnje ili da se ne remeti broj paragrafa, zadržan u a. g. z. i pored noveliranog § 1295 ne može biti razlog da se preuze § 1305 a. g. z.

§ 1253.

Za »bez krivnje ili nehotičnim delanjem« videti primedbu c) i č) kod § 1241.

§ 1254.

- a) Da li što je sebe »stavio«?
- b) Šteta, koja je u takvom stanju »prouzrokovana« ili šteta, koju je u takvom stanju prouzrokovala (naneo, učinio, pričinio)?
- c) Za »stanje nužde« (red drugi) videti primedbe kod § 13, kome je, možda, pre mesto ovde no u *Uvodu*.

§ 1255.

Možda bi se isto izrazilo i rečima: Štetu, koju drugome nanesu nedorasli, duševno bolesni, slaboumni, prolazno neuračunljivi ili potpuno lišeni svojevljnosti, naknadiće oni koji su zanemarili povereno im staranje nad tim licima... (Izbegnuto je »nadalje«, »koga oštete, ovu štetu«).

§ 1257.

Za »pukoga slučaja« (red prvi) videti primedbu c) kod § 897.

§ 1258.

Videti §§ 424, 1020.

§ 1259.

Da li je potrebno »Čak«; da li je potrebno »natrag«? — U § 882 »natrag« je izbegnuto.

§ 1260.

Videti primedbu a) kod § 1242 i videti §§ 299, 1003, 1129, 1262.

§ 1261.

- a) Da li je *savremen* u svoj sadržini? — Videti rečenicu treću stava prvog § 1127.
- b) Šteta *prouzrokovana* »opasnim *svojstvima* ovih lica«?

§ 1262.

- a) Videti primedbu kod § 1260.
- b) Da li »sa znanjem opasnim licem« ili sa licem, za koje zna, da je opasno?

§ 1263.

- a) Izlišan s obzirom na § 956.
- b) Germanizam je »od njih za službovanje određeni službenici«? Da li »službovanje«?

§ 1266.

- a) Imati u vidu, da šteta može nastupiti i od naprave građene ne samo »na« nego i *u* zemljištu.
- b) Da li »posednik« (red četvrti)?

§ 1267.

U kom je smislu upotrebljeno: koji »*drži*« životinju? Videti rečenicu prvu i drugu § 341, videti § 378. Imati u vidu, da je u smislu rečenice

prve § 341 držalac životinje i poslenik, koji drži (vodi, goni, čuva) životinju svoga poslodavca.

§ 1270.

a) Za »drži« videti primedbu kod § 1267.

b) U redu prvom i drugom stava drugog »da« (ohne dass) izostaviti (germanizam je »a da«).

c) Uporediti »neotkloniv slučaj« (rečenica druga stava drugog) sa »izvanrednih slučajeva« u §§ 1085—1087. — Videti primedbu b) kod § 1085.

§ 1273.

a) Za »*pretrpljenu štetu*« (red četvrti) u o. i. z. (čl. 923) naziv je »prosta šeta«. Upotrebljuje se i naziv »stvarna šeta«. Proceniti, koji je od tih naziva najbolji.

b) Zašto »prava otšteta« (red četvrti)? U izvorniku (a. g. z. § 1323): »so wird er *eigentlich* eine Schadloshaltung«.

c) Da li je »potpuno zadovoljenje« naziv za naknadu kad se ona »proteže« bilo samo »i na izmaklu dobit«, bilo samo »i na zaglađenje nanesene uvrede«, ili je za »potpuno zadovoljenje« potrebno, da se naknada »proteže« i na izgubljenu dobit i na zaglađenje nanesene uvrede?

č) Zašto »potpuno zadovoljenje« u slučaju kad se »naknada proteže« samo »i na izgubljenu dobit«? — Videti o. i. z. čl. 923, stav četvrti: »Kad je pak riječ o *potpunoj šteti*« ...

ć) »Potpuno zadovoljenje« potseća na (ublaženu) odmazdu. Je li naknada izgubljene dobiti zadovoljenje u tom smislu ili je naknada materijalne štete?

d) Je li »potpuno zadovoljenje« ovde isto što i »zadovoljenje« u § 859, što i »sve štete posledice« u § 414, što i »svu štetu« u § 437, što i »potpuno obeštećenje« u § 545 itd.?

dž) U n. g. z. (§§ 253, 847, 1300) ne upotrebljuje se izraz zadovoljenje, nego *neimovinska šeta* (»Wegen eines Schadens, der nicht Vermögensschaden ist.«); u francuskom tekstu, š. g. z. i š. o. z. reč je o naknadi štete à titre de réparation morale; u francusko-italijanskom projektu *moralna šeta* (Art. 85 »L'obligation de réparation s'étend à tout dommage matériel ou moral causé par l'acte illicite); u Madarskom nacrtu pod zadovoljenjem razume se samo naknada neimovinske štete.

d) Imati u vidu načelo izraženo u čl. 578 o. i. z.

§ 1274.

a) Za »velike nemarnosti« videti »potrebne pažnje ili potrebne marljivosti« u § 1241 (rečenica treća). — Videti u g. p. p. (§ 243 i drugi) »gruba krivnja«.

b) »Ako je šteta prouzrokovana iz *zle namere* ili iz *velike nemarnosti*, oštećenik ima pravo tražiti *potpuno zadovoljenje*, u ostalim, pak, slučajevima samo *pravu otštetu*« (rečenica prva).

Na čemu se, u *sadašnjici*, osniva to razlikovanje stepena (vrste) *gradansko-pravne* odgovornosti prema *stepenu (vrsti) krivice*? Da li se u naknadi izgubljene dobiti i u novčanoj naknadi nematerijalne (neimovinske, moralne) štete gleda neka vrsta *kazne* (privatnopravne kazne) ili se to razlikovanje prima bez razmišljanja, prosto po tradiciji?

c) Videti primedbu kod §§ 242—244.

§ 1275.

a) Uporediti »koga« (red prvi) sa »povređenog lica« (red drugi) i jedno i drugo sa »oštećeniku« (red peti). Stilizacija je takva kao da su to (ko, povredeni i oštećenik) tri različna lica.

b) Šta hoće da se kaže sa »ako to zahteva« (red peti, stav prvi)? Izraziti ono što je mišljeno. Videti § 1286.

c) Da li prema »pronadеним« okolnostima (red šesti, stav prvi)?

č) Za koje »pretrpljene bolove« (red šesti, stav prvi), samo za fizičke ili i za duševne?

§ 1276.

a) Iz reči »Ako je povređeno lice usled zlostavljanja nagrđeno« izlazi kao da je lice prvo povređeno, pa posle zlostavljeni, i da je nagrđeno usled toga docnjeg zlostavljanja.

b) Imati u vidu, da telesne povrede mogu imati i štetnih duševnih (duhovnih) posledica, koje se (bez natezanja) ne mogu podvesti pod »nagrđeno«.

§ 1277.

Da li da se pravo na naknadu štete da (prizna) samo licima, za čije se izdržavanje ubijeni *po zakonu* imao starati (red treći i četvrti), ili da se proširi i na lica, koja je ubijeni (i bez zakonske dužnosti) izdržavao (za koja se starao)? — Videti š. o. z. čl. 45.

§ 1278.

A naknada moralne štete, kad je ona već usvojena u Predosnovi? Videti »potpuno zadovoljenje« u § 1279. — Videti n. g. z. § 847, š. o. z. čl. 47.

§ 1280.

a) Za »prava šteta« (stav prvi) videti primedbu b) kod § 1273.

b) Za »mogao znati« (red treći, stav drugi) videti, u § 1246 (red osmi), »mogao znati«.

c) Videti zakone: o štampi, o suzbijanju nelojalne utakmice, o zaštiti industrijske svojine.

§ 1281.

- a) Za »velike nemarnosti« (red drugi) videti primedbu a) kod § 1274.
- b) Za »vrednost iz osobite naklonosti« (red peti i šesti) videti: »vanredna cena« u § 339; primedbu b) kod § 1274; o. i. z. čl. 926.
- c) Postoji li razlika između »namerno« (red prvi) i »zloradosti« (red peti)? Za »iz obesti« videti primedbu kod § 365?

§ 1282.

- a) Je li potreban? Videti rečenicu prvu § 1273 i rečenicu § 1274.
- b) Videti primedbu kod § 1274.
- c) U § 1281 »usled velike nemarnosti«, ovde »usled manje ne-pažnje ili nemarnosti«.

§ 1283.

- a) Videti primedbu a) kod § 1242.
- b) Šta hoće da se kaže »s uglavljenim plaćanjem svoje novčane obaveznosti« (red drugi)?
- c) Da li »dalje« (red poslednji) ili veće?

§ 1284.

- a) Šta hoće da se kaže sa »uopšte na teret« (red prvi)? Ako je mišljeno, da kod novčanih tražbina za štetu zbog zadocnjenja dužnik odgovara bez obzira na svoju krvicu, zašto se to ne izrazi jasno? — Videti primedbu b) kod § 1245.

b) Je li potrebno »ako se... ne naravna« (red treći i četvrti)?

c) Šta se razume pod »sudske... opomene« (red četvrti i peti)?

Je li i gde propisan postupak za nju?

§ 1285.

- a) Mesto mu je između § 897 i § 899. Videti primedbu kod § 898.
- b) Za »kvara« (red četvrti) videti primedbu kod § 1240.

§ 1287.

Izlišan.

§ 1288.

Udžbenički: »prvo«, »zatim«, »napokon«. Izlišan.

§ 1289.

Izlišan.

§ 1290.

- a) Za samu stvar beznačajno je, da li će se upotrebiti reč »poruk« ili reč »jemac« i, prema tome, da li će se ugovor zvati »poručni ugovor« ili »ugovor o jemstvu«, ali bi pri odlučivanju o tome valjalo imati u vidu »jemči« i »jemčevina«.
- b) Da li »prvi« dužnik (rečenica prva i druga, stav prvi) i da li »potonji« dužnik (rečenica druga, stav prvi)?

§ 1291.

- a) Izlišan. Videti stav prvi § 1290 i §§ 874, 877. — Videti primedbu kod § 874.
- b) Da li za »obezbedenoga«?

§ 1294.

- a) Stav prvi je izlišan s obzirom na § 1290 (»za slučaj da dužnik ne bi ispunio obaveznost«). Stav drugi bi se preradio.
- b) Ne može se ni govoriti o obavezama (u smislu pravnih obaveza), »koje nikada nisu pravno postojale« (stav prvi).

§ 1295.

- a) Može li se obavezati za lice apsolutno poslovno nesposobno?
- b) Koje »ovo svojstvo« (red četvrti)?

§ 1296.

Da li »uterati« (red peti) i da li »ostvarivao« (red četvrti)?

§ 1297.

- a) Da li je za tužbu protiv jemca dovoljno, da glavni dužnik »na verovnikovu sudsку ili izvansudsку opomenu« nije ispunio svoju obavezu?
- b) Za »sudske opomene« videti primedbu c) kod § 1284.
- c) Uporediti sa »po redu« u § 1302 (red četvrti).

§ 1300.

Da li »pravna pomagala«? Možda se tim izrazom »Rechtsbehelfe« iz a. g. z. § 1358 ne bi moralo prevesti ni u slučaju da se u Predosnovi radi o službenom prevodu.

§ 1301.

a) Više lica mogu za jedan isti dug jemčiti zajedno ili svako posebno, potpuno nezavisno jedno od drugoga. Da li i za ovaj drugi slučaj važi rečenica druga?

b) Uporediti sa § 874—877 i videti o. i. z. čl. 470, š. o. z. čl. 497, n. g. z. §§ 427, 769.

§ 1304.

Reći »ako on *sebi* nije naneo *štetu svojom vlastitom krivnjom*« uporediti sa »Štetom se naziva svaki kvar nanesen *nekom*« u § 1240 i sa »Šteta potiče iz protivpravnog delanja *drugog lica*« u § 1241.

§ 1305.

Jemčeva obaveza prestaje, ukoliko prestaje obaveza glavnog dužnika. Da li je to *jasno* izraženo rečima: »prestaje srazmerno obaveznosti glavnog dužnika«? Videti s. g. z. § 837.

§ 1306.

Da li u »uterivanju duga«?

§ 1309.

a) Da li »ugovor o poručanstvu nije utvrđen ni hipotekom ni ručnim *zalogom*«? — Da li je »ručnim« (red drugi) štamparska pogreška? Videti §§ 464, 465.

b) Za »opomenuti« (red četvrti) videti primedbu kod § 1297.

§ 1310.

Šta hoće da se kaže sa »odista« daje? Je li »Ugovor o zalozi« shvaćen kao realan ili kao saizvoljan? — Videti § 1315.

§ 1311.

a) Da li je ugovor o zalozi »naplatan ili je, u pogledu deobe ugovora na platne (teretne, sa naknadom) i besplatne (dobročine), ugovor svoje vrste? Imati u vidu slučaj, kad »ko drugi na mesto« dužnika »daje verovniku založno pravo« (§ 1310).

b) Da li sa »posedom zaloge« (rečenica četvrta)? Videti §§ 341, 472.

c) Rečenica prva izslišna je. Nema ugovora, za koji ne bi važilo »ono što za ugovore uopšte«.

č) S obzirom na §§ 447 i 490 izslišna je rečenica treća.

č) Četvrtoj rečenici mesto je u vezi sa §§ 476—490.

§ 1314.

Štamparska je pogreška »vratiti« (red četvrti).

§§ 1315, 1316.

Drugoj rečenici § 1316 mesto je, kao posebnom stavu, u § 1315.

§§ 1310—1316.

Mesto im je u šestom poglavlju prvog dela. To povlači njihovu preradu i odgovarajući raspored.

§ 1317.

a) Je li potreban? Sadržina je isključivo udžbenička.

b) Da li verovnik i dužnik u svakom slučaju »svoja medusobna prava i obaveze«?

§§ 1318—1321.

U o. i. z. propis o prenovu (čl. 622) nalazi se u razdelu »O prestajanju dugova«; u š. o. z. (čl. 116, 117) isto tako. U n. g. z. i nema propisa o prenovi.

§§ 1318, 1319.

a) Ako bi se izostavile izlišnosti u § 1318 (»bez pridolaženja trećeg lica« i »kad stara obaveznost prede u novu«) i rečenica prva u § 319, dobio bi se, sa odgovarajućom preradom ostatka, jedan paragraf sa jednom kratkom rečenicom.

b) Videti § 1353.

§ 1320.

Kad prenovom »prestaje glavna obaveznost« (§ 1319), bez posebnog sporazuma ne mogu postojati ni uzgredne. Ako je to ipak potrebno naglasiti, moglo bi se učiniti kratkim dodatkom preradi po primedbi a) kod §§ 318, 319, pa bi, u tom slučaju, otpao § 1320.

§ 1321.

Kad su u §§ 1318—1321 označeni pojami i pravne posledice prenova, postavlja se pitanje, da li je potreban ovaj paragraf.

§§ 1322—1332.

O poravnanju o. i. z. ima svega dva člana (473, 474), n. g. z. jedan paragraf (779), š. o. z. nema nijedan poseban propis.

§ 1322.

Ono što je bitno poravnjanju, uzajamno popuštanje, ne pominje se u definiciji. To tek ima da se izvede iz § 1322 »dani za obezbeđenje celoga... jemče i za deo, koji je određen poravnanjem«. — Videti n. g. z. § 779.

§ 1323.

Izlišan i kad ne bi postojao § 926.

§ 1324.

Izlišan. Videti §§ 151, 155.

§ 1325.

Izlišna je rečenica druga.

§ 1326.

Izlišan.

§ 1327.

Izlišan s obzirom na §§ 856—858.

§ 1329.

Naslednici poverioca i dužnika, recimo, poravnali su se u uverenju, da tražbina, o kojoj se našla zadužnica u zaostavštini poverioca, nije naplaćena. Posle zaključenog poravnjanja nađe se isprava o isplati te tražbine. Ona ne može oduzeti snagu »pošteno sklopljenom poravnaju«, ma da se iz nje vidi, »da jedna strana nema nikakvog prava«. Po kom načelu?

§ 1331.

Izlišna je rečenica prva.

§ 1332.

- a) Da li »prigovori, koji bi se *tražbini* mogli staviti« (rečenica druga)? Videti u § 1337 »iznese svoje prigovore *protiv* tražbine«.
- b) Videti primedbu kod § 1322.

§ 1333.

a) Da li je ustupanje »*preinačenje* prava«, kad su »Prava preuzimaoca *istovetna* u pogledu ustupljene tražbine sa pravima ustupioca« (§ 1335)? — U stavu prvom § 1348 ne pominje se »*preinačenje* prava«.

b) Da li »*pridolaženjem* novog verovnika« ili promenom verovnika?

c) »Ako se tražbina *prenese...* i ovo je *prihvata*«. Videti § 847. Videti n. g. z. § 398, š. o. z. čl. 164.

§ 1334.

- a) Da li: »spojene sa licem«; »dakle«; »zahtevi«?
- b) Da li je potrebno i da li je u svakom slučaju tačno »i pored poseda nije potreban drugi dokaz o ustupljenju«?

§ 1336.

Je li »naravnati« (red poslednji) isto što i poravnati (§ 1322)? Iz reči »ili se *na drugi način* s njime naravnati« (red poslednji i pret-poslednji) izlazi kao da i »platiti« ulazi u pojam »naravnati«.

§ 1338.

- a) Izlišno je »dakle je daruje« (red prvi).
- b) Da li »*uz* naplatu« ili platno, naplatno, teretno, i da li za »ispravnost« ili za istinitost (postojanje)?
- c) Videti § 908.

§ 1339.

- a) Da li »nikakvo obeštećenje« (rečenica prva) ili samo »obeštećenje«?
- b) Za »nepažnjom« (rečenica druga) videti § 1241, u kome se, izgleda, čini razlika između pažnje i marljivosti.

§ 1340.

Da li tražbinu ne »utera«? — Za »Nepažnja ove vrste« videti primedbu b) kod § 1339.

§ 1341.

a) Da li da »*podigne* činidbu« (red drugi)? Da li se svaka činidba (odnosno predmet svake činidbe) može »*podići*«? A izvesno je, da se može tražiti ispunjenje (izvršenje) svake.

b) Izlišno je »*kojeg*« (red prvi). — Da li »*primaoca uputa*« (red četvrti) i da li »*zahtev*« (red peti)?

c) Da li bi se (zbog »*primalac* uputa, koji je uput *prihvatio*« — stav prvi § 1342) za »*primalac*« mogao naći pogodniji izraz?

§ 1342.

a) Da li da se »*pokori* uputu« (rečenica prva, stav prvi) ili da postupi po uputu; da li »*treba*« (stav drugi); da li »*Izmirenje duga biva tek činidbom*« (stav treći) ili izvršenjem (ispunjerenjem) činidbe?

b) Za rečenicu prvu stava prvog (»obavezan je... da se pokori«) videti n. g. z. § 787 stav drugi i š. o. z. čl. 468 stav drugi i treći.

§ 1344.

- a) Da li »pravni osnov« (red treći) ili odnos?
- b) Zastareva »Zahtev« (stav drugi) ili pravo?
- c) Za opozivanje uputa prema primaocu uputa videti š. o. z. čl. 470 stav drugi.

§ 1345.

Isto je izvršiti činidbu i ispuniti činidbu, ali se ne vidi potreba, da je u redu prvom »izvršiti činidbu«, a u redu drugom »preuzimanje ispunjenja«.

§ 1346.

- a) Da li »preuzima« (red prvi) ili preuzme?
- b) Da li »privoli« (red treći) ili pristane? (Kod nas »privoliti« u tom smislu ne upotrebljuje se, a za to ni u nemačkom jeziku nije jedina reč »einwilligen« i »Einwilligung«. Videti »Genehmigung des Gläubigers« u § 415 n. g. z., »mit Zustimmung des Gläubigers« u čl. 175 š. o. z. — Ova primedba važi za sva mesta, na kojima je u Predosnovi upotrebljeno »privoliti« i »privoljenje«).
- c) Izlišno je »ono« (red četvrti), a mesto mu je između »ako« i »bude«, ako bi se zadržalo.

§ 1347.

Preuzimalac »odgovara pored dosadašnjeg dužnika« (stav drugi). Kako odgovara: prosto zajednički (§ 875), solidarno (§ 897) ili kao jemac (§ 1290)?

§ 1348.

- a) »Sporedna prava tražbine« (stav drugi)? Možda je tako dobro na nemačkom jeziku (die Nebenrechte der Forderung), nije kod nas.
- b) Da li »poruci dati od trećih lica« (red drugi, stav drugi)?

§ 1349.

Šta znači »preuzme založno pravo« (red drugi)? Od odgovora na to pitanje zavisi, da li je prva rečenica razumljiva ili nerazumljiva odnosno da li je tačno izraženo što je mišljeno.

Neka se uzme, da na Aleksinoj nepokretnini postoji Brankova hipoteka za 10000 dinara. Ko ima založno pravo za tu sumu? — Branko.

Neka se uzme, da je Vlajko kupio tu Alekšinu nepokretninu. On je njen stečnik.

Kad će se reći, da je Vlajko kao stečnik te nepokretnine »preuzeo založno pravo, koje je na njoj«? — Onda kad mu ga je Branko ustupio, tj. kad mu je Branko ustupio svoju hipotekovanu tražbinu.

Nije lako shvatljivo, kako se to ustupanje i preuzimanje založnog prava ima »u sumnji razumjeti kao preuzimanje duga« (red treći).

Svakako je potrebno uneti malo više jasnoće.

§ 1350.

a) Da li »morao znati« (red četvrti) ili, kao u § 1246, *mogao znati?* — Upotreba izraza »morao znati« u nekim manjim zakonima ne bi trebalo da bude odlučna pri izboru jednoga od njih za upotrebu u Građanskom zakoniku.

b) Da li otudivalac« (red peti) ili otudilac?

c) Možda bi trebalo naglasiti, da je, do iznosa vrednosti preuzete imovine ili preduzeća (i preduzeće je imovina), preuzimalac solidarno odgovoran sa otudiocem. Preuzimalac je »neposredno obavezan« i time se »ne dira u odgovornost otudioca, koja i dalje traje«. Da, ona »i dalje traje«, ali prestaje, ukoliko preuzimalac namiri poverioce.

§ 1351.

a) Za »moralni biti poznati« (stav prvi) videti primedbu a) kod § 1350.

b) Zašto kao »bliski svojaci« nisu i »verenik i verenica«? Videti tačku 2 § 15 i tačku 1 § 417 g. p. p., kao i tačku 3 § 2 Zakona o pobijanju pravnih dela izvan stečaja (»pre i za vreme braka«?).

c) Besmislenost je »Vanbračno srodstvo izjednačuje se sa bračnim«. (Rečenica druga stava drugog.) Videti primedbe kod § 201.

§ 1354.

Izlišno je »poglavit«; citiranje § 490 je, izgleda, izlišno.

§ 1355.

Mesto ne može biti prisiljen, bolje bi bilo — nije dužan (verovnik se uopšte i ne može prinudit da što primi).

§ 1356.

Da li je potreban?

§§ 1357, 1358.

Sadržina druge rečenice § 1357 nije izuzetak (»Ali«) od pravila izraženog prvom rečenicom. Ona je u vezi sa sadržinom § 1358, pa je,

sa potrebnom preradom, treba preneti u njega (ili izdvojiti u poseban paragraf). Videti s. g. z. § 886.

§ 1359.

Uporediti »tek od onog dana kada dužnik bude opomenut« sa »odmah« u rečenici prvoj § 890.

§ 1360.

a) Rečenica prva izlišna je i bez obzira na rečenicu prvu § 890 i na »ni na koji način« u § 1359.

b) Naslednici lica, koje je imalo pravo na izdržavanje, »nisu dužni vratiti ono što je unapred plaćeno« (rečenica druga). Jesu li vlasni tražiti dospeli a neisplaćeni iznos izdržavanja?

§ 1361.

Verovnik, koji je u docnji, »snosi štetne posledice« — posledice čega (čime prouzrokovane)?

§ 1363.

Šta znači »ispravan dug« (red drugi)? Videti primedbu b) kod § 1338.

§§ 1364, 1365.

Videti § 1338.

§ 1366.

Ukoliko ono što je plaćeno »u istini više ne postoji« (red šesti) — gde ne postoji?

§ 1367.

Videti n. g. z. §§ 372—386, š. o. z. čl. 92—94.

§ 1368.

Da li »treba da snosi« (red šesti) ili snosi (ima da snosi)?

§§ 1369—1372.

a) Postoji li razlika između »predmnjevu« u § 1369 i »pravnu predmnjevu« u § 1370 (red prvi)?

b) U § 1370 »protivdokaz nije isključen« (red šesti). A u §§ 1369, 1371, 1372?

c) Da li »poseduje« u § 1370 (red prvi)?

č) Izlišno je »istina« u § 1371 (red drugi).

ć) Da li »trgovce i obrtnike« u § 1372 (red prvi)?

d) Je li »naslova« u § 1371 (red peti) isto što i »pravni osnov« u § 1377 (red treći)?

§ 1374.

Da li »uterivanje (naplatu)«?

§ 1375.

Da li »Povraćaj... natrag tražiti« (red prvi)?

§ 1377.

Izlišno je »odista« (red prvi).

§ 1379

Da li »morao predmnjevati«?

§ 1382.

Za »na poslu, na čuvanje ili uporabu uzete stvari nisu uopšte predmet zadržanja« videti primedbu kod § 499.

§ 1383.

Za stav drugi videti stav drugi čl. 616 o. i. z.

§ 1384.

a) Izlišno »istina« (red drugi).

b) Da li »odračunati« (red drugi)?

§ 1386.

Svakako je štamparska pogreška »može se ga« (red drugi).

§ 1389.

a) Za »odredena« (red prvi) videti o. i. z. čl. 623.

b) Da li »što je dobio da bi ispunio obaveznost«? Videti o. i. z. čl. 625 »što je god primio u ime onoga što bi trebalo da izvrši«.

§ 1390.

Gовори се о prestanku »prava i obaveznosti« (isto u § 1391 i u naslovu nad §§ 1354—1391). Zaboravlja сe, da jedno bez drugog ne može ni postati ni postojati.

§ 1391.

Izlišni su »takode« i rečenica druga.

§§ 1392—1432.

U novijim zakonicima i nacrtima *ne mešaju se propisi o održaju sa propisima o zastarelosti*. Propisima o održaju mesto je između §§ 570 i 571 ili u vezi sa propisima o pribavljanju pojedinih stvarnih prava.

§ 1392.

- a) Iz kog korena se izvodi reč »doselost«? Videti § 341.
- b) Takva kakva je, definicija obuhvata i tražbena prava. Videti §§ 343, 344, 1407, 1411, 1417.

§ 1394.

- a) Da li »sposobnosti... predmeta« (red prvi i drugi); da li »odista poseduje« i da li »poseduje«?

b) Da li »pošten i nesamovoljan« (red četvrti)? Drugim rečima, da li je pošten posed istovremeno i nesamovoljan ili posed može istovremeno biti i pošten i samovoljan. Videti §§ 371, 1397, 1398, 1406.

§ 1395.

Uporediti sa § 348 i proceniti, da li su potrebna oba. Pri tom imati u vidu §§ 349, 403, 404, 444.

§ 1396.

a) Da li »verovnici, uzimaoci stvari na poslugu, čuvari ili plodouživaoci« ne mogu dovesti stoga što im »nedostaje zakonit naslov« ili stoga što im uopšte nedostaje *posed* stvari (§ 341). Videti §§ 320, 343, 344.

b) Koje »vreme doselosti« ide u prilog trećem zakonitom posredniku?

§ 1398.

Uporediti sa § 371. Jesu li potrebna oba?

§ 1399.

Kad je već u § 1394 rečeno, šta se traži za doselost, izlišno je »punopravnim posedom«. — Suvise je naziva poseda. Videti primedbu kod § 780. — Nije »pravno« što nije zakonito. Prema tome je i »puno-pravni« — puno zakoniti!

§ 1402.

- a) Da li u sadašnjici postoje prava, za kakva je dat primer u tekstu?
- b) Da li »priloži« (red drugi)?

§ 1403.

a) Vreme se računa samo u polovinu, kad je vlasnik »po svojoj volji i bez krivnje otsutan«. Kad će se uzeti, da je »Skriviljeno otsustvo« (rečenica treća) i kakva je to krivnja? — Videti § 1241 (jer je u njemu reč o krivnji).

b) Da li »neće se imati obzira na kratke rokove otsustva« (rečenica druga) ili neće se računati kratka otsustva?

c) Budući da »vreme doselosti, uzeto skupa, ne sme nikad preći trideset godina« (rečenica druga), znači da vanredno vreme doselosti važi samo za pokretne stvari (§§ 1399—1242, 1406). — Da li »ne sme«?

§ 1404.

Ne izgleda dovoljno jasno: »Povlastice dužega roka doselosti dejstvuju i protiv drugih u tome takođe povlašćenih lica« (rečenica druga).

§ 1407.

Videti primedbu b) kod § 1392.

§ 1408.

a) Da li prema »trećem« ili prema drugom? I da li je uopšte potrebno »prema trećem«? Subjektivna prava, a o njima je ovde reč, i imaju se prema drugima.

b) Da li »neupotrebo ili čutanjem«? Videti § 1393. Da li su »neupotreba« i »čutanje« sinonimi? Ako nisu, čime se razlikuju?

§ 1409.

a) Ima li razlike između »prestaju« (red peti) i »zastarevaju« (red šesti)? Videti § 1415 (red prvi) »zastarevaju tražbine«.

b) Da li »činidbi«, koje treba »učiniti« (red prvi i drugi)?

§ 1410.

a) Da li »Zakonom ne prestaju«?

b) Za »tražbine« se, kao i u § 1409, upotrebljuje »prestaju« (red prvi), za pravo se upotrebljuje »zastareva« (red drugi). Zašto ta razlika u rečima? I tražbina je pravo (»obavezno« pravo).

§ 1411.

a) Rečenici prvoj i drugoj mesto je u vezi sa § 376 ili bar u vezi sa §§ 1394—1406.

b) Postoji li potreba za sadržinu rečenice druge?

§ 1412.

Izlišno je: »ne može mu se prigovoriti propušteno vršenje za ložnog prava i« (red prvi i drugi); »Takođe« (red treći); »među tim« (red peti).

§ 1416.

Bilo bi praktičnije da je svaki pojedini slučaj unesen u vezi sa odgovarajućim propisima o materijama, koje se ovde nabrajaju.

§ 1417.

Ako bi se njime, u odgovarajućoj preradi, zamenio § 553, imao bi se manje jedan, u stvari izlišan paragraf.

§§ 1418—1420.

Da li »Tužba« i »pravo tužbe« (red prvi i pretposlednji § 1418), »tužbe« (red prvi stava prvog i drugog § 1419) ili »prava« (red prvi § 1420) i pravo? Imati u vidu primedbe o istom pitanju kod nekih drugih paragrafa.

§ 1422.

- a) Proceniti, da li »isto vredi« (red četvrti) i za »sticanje prava« (§ 1392) i za »gubitak prava« (§ 1393).
- b) Kod zastarelosti uračunavanje biva »i bez dobre vere« (red sedmi). Čije »dobre vere« i kako je tu zamišljena »dobra vera«?
- c) Za »dobre vere« videti primedbu kod § 10.

§ 1423.

- a) Izlišno je »dalje« (red prvi) i »istina« (red sedmi).
- b) Bilo bi preglednije, ako bi se rečenice izdvojile u posebne stavove.

§ 1424.

Izlišno je »zatim« (red prvi).

§ 1425.

- a) Rečenicu prvu uporediti sa rečenicom prvom § 1403.
- b) Da li pod »Ostvartvo van državnih granica zbog javne službe« (red prvi) spada i otsutnost državnih činovnika, koji su u trajnoj javnoj službi izvan državnih granica?

§ 1426.

Da li »dalje« (red prvi)?

§ 1427.

- a) Da li »koji se na njih *hoeće* pozvati« (red drugi)?
- b) Da li »tužbu uredno nastavi« (red četvrti)?
- c) Da li se tužba sudskom odlukom proglašuje za »nedopuštenu« (red peti)?

§ 1428.

Uporediti »doseo stvar« (red prvi), sa »Doselost je sticanje prava« (§ 1392).

§ 1430.

Da li je dovoljno jasno i ispravno: »izdejstvovao *upis prava*, koje je doseošću stećeno ili *usled zastare prestalo*«? (Uporediti sa izvorom — § 1499 a. g. z.).

§ 1431.

Videti stav drugi § 642 g. p. p. *)

*) Videti:

1º Zur Revision des Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuchs. Eine legislativpolitische Studie von Joseph Unger, Wien 1904. Alfred Hölder, K. u. K. Hof- und Universitäts-Buchhändler. S. 13 i 14 »So erscheint denn das Gesetzbuch in vielen Beziehungen als veraltet: es ist als sollten Heineccius' Elementa oder Höpfners Kommentar auch jetzt noch unser Lehrbuch des römischen Rechts sein oder als müsste man heute aus einem alten vergilbten Rezepterbuch ordnen.« — U prevodu d-ra Dragoljuba Arandelovića, ova studija objavljena je 1904 god. u »Braniču« (Beograd).

2º Pitanje o izmeni našeg Gradskega zakonika, napis objavljen 1904 godine u brojevima 8—10 dnevnih lista »Srpska Zastava« (Beograd).

3º D-r Hans Sperl, Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege, I. Band. Das Zivilprozessrecht nach dem neuesten Stande der österreichischen Gesetzgebung. Wien (Leipzig) 1930. S. 57 »Würden wir in der heutigen Zeit entsprechendes materielles Obligationenrecht haben...«

4º »Pravosuđe«, časopis za sudsku praksu. Beograd 1936, broj 1.

5º »Branič«, Organ advokatske komore u Beogradu. Beograd 1936, br. 1.

h. 37506